

‘Patiënten werden afgemaakt in hun bed’

Modther Abakar maakte als arts de genocide in het Soedanese Al Fashar mee. Dat hij er nu over kan vertellen, mag een wonder heten.

BUITENLAND 16-17

FOTO MODTHER ABAKAR

Praktijktoets

De vmbo-examens zijn al volop bezig

BINNENLAND 12-13

Voorjaarsraming

IMF pleit voorzichtig voor versnelling energietransitie

ECONOMIE 22-23

Jim Jarmusch
over zijn nieuwe film *Father Mother Sister Brother*

CULTUUR C4-5

NIEUWSBRIEVEN
De hele dag op de hoogte
nrc.nl/nieuwsbrieven/actueel

REDACTIE
redactie@nrc.nl
nrc.nl/overons

ABONNEMENTSVRAGEN
ga voor meer informatie
naar nrc.nl/service

Deze uitgave komt voort uit
Algemeen Handelsblad (1828)
en Nieuwe Rotterdamse
Courant (1844)

PRIJS €4,70
Jaargang 56
no. 165
BELGIË € 5,70

IN HET LAND
GEMMA VENHUIZEN
LEIDEN

Verdonkeremaand

Op uitje met de NRC-wetenschapsredactie hield ik een transparante knikker ter waarde van 4,5 miljoen euro in handen. We bevonden ons in het depot van wetenschapsmuseum Boerhaave, tussen microscopen bekleed met roggengedroogde en een koloniale foetus op sterk water. Het rook naar een mengeling van kamfer, dood en zonnebrandcrème; buiten was het terrasjesweer. Maar het bier kon wachten. Als conservatoren-voor-een-middag trokken we gretig lades open die waren voorzien van doodshoofdstickers („waarschijnlijk iets met kwik”, zei onze gids gelaten) en pakten we met wegwerphandschoentjes buitenissige objecten uit de kast.

De knikker zat vastgeklemd op een hardhouten plank. Erin zat een stukje maansteen, meegekomen met Apollo 17 tijdens de maanmissie van december 1972. Titaniumrijk vulkanisch gesteente, afkomstig uit een vallei ingeklemd tussen de Zee van Sereniteit en de Zee van Rust - als het op naamgeving van maanvlekken aankwam waren zeventiende-eeuwse astronomen net hedendaagse geurkaarsmakers. (Al valt die fantasierijke naamgeving te vergeven: om te zien dat die maanzeeën geen water bevatten waren hun telescopen nog niet scherp genoeg.)

Nu stond ik daar, daags nadat de Artemis II-astronauten de maan tot op 6.545 kilometer waren genaderd, met dat dure brokje basalt tussen mijn vingertoppen. Op de hardhouten plank had toenmalig president Nixon met een wrang gevoel voor humor geschreven dat het „de hoop van het Amerikaanse volk voor wereldvrede” met zich meedroeg. Tot ver in 1973 zou de president Cambodja blijven bombarderen.

Dat deze Boerhaave-maansteen zich in het depot bevindt komt doordat het museum er óók een bezit uit 1969, van de Apollo 11-missie. Nog specialer, nog kostbaarder, alhoewel: de echte waarde van een maansteen laat zich moeilijk vaststellen. Elke steen

blijft eigendom van NASA en mag nooit worden doorverkocht. Een uitzondering vormt de tas waarin Neil Armstrong maanstof verzamelde en die in 2015 per ongeluk voor een schamele 800 euro werd verkocht. De verzekerde waarde van de Leidse stenen is geschat op basis van Operation Lunar Eclipse, een undercover-FBI-missie waarbij een verdonkeremaande Apollo 17-steen voor omgerekend 4,5 miljoen euro werd aangeboden. (Hoe arbitrair die prijs is, valt af te meten aan Russische maanstenen, die wél verkocht mogen worden en in 2018 bij een veiling slechts 725.000 euro opbrachten.)

Ook het Amsterdamse Rijksmuseum dacht jarenlang een maansteen te bezitten

Ook het Amsterdamse Rijksmuseum dacht jarenlang een maansteen te bezitten, geschenken aan oud-premier Willem Drees door de Amerikaanse ambassadeur. Pas in 2009 oordeelden geologen dat het een fake exemplaar betrof, vervaardigd uit een aards stukje versteend hout. Zo groot is blijkbaar de menselijke hebzucht als het de maan betreft: gevoel wint het van verstand.

Later, op een terras in de Leidse binnenstad, weer bevrijd van de latex handschoentjes, bekeken we de foto's die Artemis II van de aarde had gemaakt. De aarde oogde veel fletser dan de beroemde door Apollo 17 vastgelegde *blue marble*. Een kwestie van andere beeldwerking, die genadeloos de duistere kant van de mens toont: we behandelen onze planeet niet als kostbare knikker maar als goedkope stuitbal.

Gemma Venhuizen is biologieredacteur en doet elke woensdag ergens vanuit Nederland verslag.

VERENIGD KONINKRIJK

Fraude in studie naar 'wonderbaarlijke' religieuze ervaring

Het was opmerkelijk: in een paar jaar tijd was het aandeel Britse jongvolwassenen dat regelmatig naar de kerk gaat verviervoudigd. Maar de peiling deugde niet.

Sjoerd de Jong

AMSTERDAM

Het was groot nieuws, in kerkelijke kringen maar ook daarbuiten. Een rapport van het Britse Bijbelgenootschap signaleerde vorig jaar een christelijke revival in het Verenigd Koninkrijk, vooral onder de jeugd. Dat leek het vermoeden te bevestigen dat zich in het Westen na decennia van secularisatie een religieuze kentering aan het voltrekken is.

De cijfers in *The Quiet Revival* waren dan ook opzienbarend. Het rapport vergelijkt de uitkomsten van een peiling onder 19.101 volwassenen in Engeland en Wales in 2018 met die onder 13.146 personen in dezelfde leeftijdsgroep in 2024. Wat bleek? In 2018 zei nog maar 4 procent van de 18-24-jarigen regelmatig naar de kerk te gaan, in 2024 was dat gestegen tot maar liefst 16 procent. Het totale aandeel kerkgangers in de bevolking zou in die zes jaar zijn gestegen van 8 naar 12 procent. „In kerken is overal iets wonderbaarlijks aan het gebeuren”, noteerde het Bijbelgenootschap, dat alle gevestigde voorspellingen over de teloorgang van het christendom logenstrafte.

Eén probleem: het onderzoek, uitgevoerd door het onderzoeksbureau YouGov, deugde niet. Na een barrage aan kritiek van sociologen die een heel andere trend zien in de Britse samenleving, analyseerde YouGov de data opnieuw. Daaruit bleek dat de peiling vervuild was geraakt door „frauduleuze” respondenten, voldoende in aantal om de meest relevante uitkomsten met procentpunten te beïnvloeden. De peiling was gebaseerd op online zelfrapportage. Dat is een riskantere methode dan het nemen van een representatieve steekproef. Dat de vervuiling niet eerder was opgemerkt, wijt het bureau aan onvoldoende gebruik van fraude-detectoren in het onderzoek. Het Bijbelgenootschap trok de studie teleurgesteld terug.

Een kerk in het Engels dorp Stoney Stanton. FOTO TIM KEETON/EPA

De werkelijke cijfers over het christendom in Groot-Brittannië zijn een stuk minder bemoedigend voor gelovigen. Die signaleren een gestage afname. Volgens de Office for National Statistics, het Britse CBS, daalde het aantal inwoners van Engeland en Wales dat zich christen noemt in tien jaar tijd van 59 procent (2011) tot 46 procent (2021). Van de Britse volwassenen bezoekt nu nog maar zo'n 9 procent regelmatig een kerk, blijkt uit een peiling van het National Centre for Social Research. Die afname strookt met ontwikkelingen in andere westerse samenlevingen.

Dat het Britse onderzoek geen stand houdt, betekent nog niet dat het tegendeel waar is en secularisatie in het algemeen doorzet. Sommige kerken signaleren groei en hernieuwde belangstelling voor godsdienst onder een jeugd op zoek naar spiritualiteit en zingeving.

Ook in Nederland zijn signalen dat belangstelling voor het geloof onder de jeugd toeneemt, los van kerkelijke orthodoxie. Het onderzoek *God in Nederland*, sinds 1966 elke tien jaar uitgevoerd, stelde vorig jaar vast dat de ontkerkelijking in Nederland doorzet (in 2014 was nog 32 procent lid van een kerkgenootschap, in 2024 was dat gedaald tot 27 procent), maar zag tegelijkertijd een trendbreuk. Jongeren van generatie Z (geboren tussen 1997 en 2012, ook wel 'de eerste internetgeneratie' genoemd) bleken in het onderzoek aanmerkelijk positiever over het geloof dan de voorgaande generatie, die van de millennials (1981-1996).

REPORTAGE GESTRANDE POTVIS

Walvis weg, niemand verantwoordelijk

Het ministerie van LNVN, Rijkswaterstaat en de Universiteit Utrecht: allemaal zijn ze betrokken bij de dode potvis voor de kust van Zeeland. Om zijn staartvin werd een boei gebonden, toch raakte het dode dier zoek. „Hij is even kwijt.”

Maandag spoelde een dode potvis aan langs de Zeeuwse kust. Dinsdag was het dier weer weg. FOTO'S SARAH OUWERKERK

Sarah Ouwerkerk

RENESE

Nou, zegt de persvoorlichter van de Universiteit Utrecht: „Hij is nu even kwijt.” Ze doelt op de dertigduizend kilo wegende en zo'n vijftien meter lange dode potvis die deze maandag is gestrand op een zandbank voor de Zeeuwse kust. Maandagavond was er nog een opvallende oranje boei om zijn staart gebonden, zodat hij makkelijk te traceren zou zijn, mocht hij door het opkomende water in de nacht gaan dwalen. Dinsdagochtend blijkt: de boei is er nog, maar de walvis is verdwenen.

„Wij weten het nu ook even niet”, zegt de persvoorlichter. De universiteit is niet verantwoordelijk voor de berging en doet alleen het onderzoek naar de walvis om te ontdekken waaraan hij is overleden. De universiteit wijst naar Rijkswaterstaat. „Zij moeten er nu voor zorgen dat hij op een plek terecht komt waar ons team het onderzoek kan uitvoeren.”

De persvoorlichter van Rijkswaterstaat afdeling Zeeland grinnikt. „Je belt voor de potvis zeker? Nee, daarvoor moet je bij het ministerie van LNVN (Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur) zijn. Ik geef je het nummer van de persvoorlichter.” Ja, zegt die. „We zijn allemaal voor een ander stukje verantwoordelijk, maar feit is dat wij nu ook niet ter plaatse zijn, omdat het dier kwijt is. De kustwachter is nu aan het zoeken met een vliegtuig.”

De persvoorlichter van de Kustwachter is „in overleg”, laat hij per sms weten. Maar hij belt „met een uurtje terug”. Ook de persvoorlichters van Rijkswaterstaat en LNVN beloven terug te bellen als

ze meer weten. De tussenstand aan het einde van de belboom: walvis weg, niemand verantwoordelijk. De wil om het dier veilig te ruimen is er, maar een walvis coördineren is zo makkelijk niet.

Een walvis strandt altijd

„Dat kastje-muur-gevoel, dat herken ik op dit moment heel erg”, zegt Lonke IJsseldijk, hoofd van het strandingsonderzoek aan de Universiteit Utrecht. „Niemand wil verantwoordelijk zijn. Het is nogal een complexe en dure operatie om een dier van dertig ton te verplaatsen. Dat leg je niet zomaar even ergens anders neer.”

Het had volgens haar gelijk maandag moeten gebeuren. Nu is het kadaver terug de zee in, maar daarmee is het probleem niet verdwenen. „Je weet gewoon: een walvis strandt in Nederland altijd.” Door de ontbinding ontstaan gas- en vloeistoffen die het dier als een ballon gaan drijven. De oostenwind

drijft hem vervolgens naar de kust. „Feit is dat wat doodgaat in de delta waarschijnlijk in de delta zal stranden.”

Ander feit is dat nu verschillende teams staan te wachten op het onvermijdelijke. „Er staat voor Rijkswaterstaat een aannemer klaar met shovels en kranen. Wij staan met tien man klaar met onze messen en onderzoeksapparatuur”, zegt IJsseldijk. Zij die in beweging moeten zijn, staan dus stil, terwijl het dode dier zich verplaatst.

Goed te volgen

Hoe kan het eigenlijk dat dier en boei van elkaar verwijderd zijn geraakt? „Die vraag heb ik ook”, zegt IJsseldijk. De boei moest zorgen dat hij goed te volgen was én moest de veiligheid van de vaartuigen waarborgen - niemand wil op een dode walvis botsen - maar zonder boei is de bruine massa moeilijk te vinden.

„Ha, ik wist dat je zou bellen”, zegt Jan Willem Zwart, manager WaddenUnit en strandingscoördinator walvisachtigen bij het ministerie van LNVN. „Het strandingswereldje is klein”, verklaart hij blij. LNVN heeft de opdracht aan de universiteit gegeven om onderzoek te verrichten en is dus schakel tussen Rijkswaterstaat en de onderzoekers. „We hadden het allemaal goed geregeld, maar toen is het dier weggedreven. Nu is het een dag later en moeten we kijken of het nog zin heeft onderzoek te laten verrichten. Misschien is het dier al te ver vergaan. We beslissen als hij boven water is of het go of no go is.”

En mogelijk, zegt Zwart onheilspellend, is dit pas het begin. Er zijn nog drie potvissen gesignaleerd. „En in de wetenschap wordt gezegd: een potvis signaleren, is een potvis zien stranden. Ik hou mijn hart vast.” Als de dieren levend stranden en niet terug naar

zee kunnen, moeten ze - als reden echt geen optie meer is - mogelijk geëuthanaseerd worden, zegt hij.

Dat kan bij potvissen niet met een spuitje. Met een speciale naald wordt door de blubber een baan naar het hart van het verdoofde dier geboord, waar lichte explosieven op worden geplaatst, staat in de Leidraad *stranding levende grote walvisachtigen*. „Dus ik sta voor de zekerheid al in contact met de Explosieve Opruimingsdienst”, zegt Zwart. Het is verdrietig, maar beter dan zoals in Duitsland, waar een walvis twee weken ligt weg te kwijnen op het strand. „Dat gezegd hebbende: hopelijk is het helemaal niet nodig.”

De zonder explosieven overleden potvis in Zeeland, laat de persvoorlichter van de Kustwachter om drie uur in de middag weten, is gespot. Hij stuurt de coördinaten („51.7313889, 3.6925”) door.

Gigantisch gevaarte

Jan Hameeteman van JARO, calamiteitenaannemer voor Rijkswaterstaat, laat om iets voor half vijf te horen dat hij onderweg is naar het strand. Daar heeft, bij het Brouwershavensgat, een menigte mensen zich verzameld rondom het gigantische gevaarte. Ze halen elk jaar wel een dier op, zegt hij. „Maar zo groot, dat is vijf jaar geleden.”

Ook hij snapt niet hoe de boei los is gekomen. Nu nemen ze het zekere voor het onzekere. Ze gaan het dier het strand op slepen en er een dam omheen bouwen, zodat hij écht blijft liggen.

Lonneke IJsseldijk is ook op de hoogte gebracht. Ze heeft groen licht gekregen. „We hebben de garantie gekregen dat we morgenochtend kunnen beginnen, dat hij er dan écht ligt.”

VEILIGHEIDSGEVOEL

Vrouwen die zich onveilig voelen? Dat is de schuld van 'andere' mannen

Uit onderzoek onder duizenden Nederlanders blijkt dat vrouwen tussen 18 en 34 jaar zich het onveiligst voelen. Mannen zien zichzelf tegelijkertijd zelden als onderdeel van het probleem of de oplossing. En de online ideeën uit vrouwen-hatende online netwerken - de 'manosphere' - vinden „opvallend veel weerklank”.

Karel Berkhout en Roos Liefjing
AMSTERDAM

Van de Nederlandse vrouwen voelt 25 procent zich regelmatig onveilig op straat. Dat hoge percentage staat in schril contrast met de mate van persoonlijke verantwoordelijkheid die de Nederlandse man daarvoor voelt, namelijk: nauwelijks. Wel verwijt hij andere mannen dat die vrouwen een onveilig gevoel bezorgen. En meer dan de helft van de mannen vindt daarnaast dat een seksistisch grapje „moet kunnen”.

Dit en meer blijkt uit een dinsdag gepubliceerd rapport van de onafhankelijke denktank HCSS, die duizenden Nederlanders ondervroeg over de vrouwelijke onveiligheidservaring door straat-intimidatie, seksistische opmerkingen, seksueel getinte appjes en zelfs fysiek geweld. Onderzoeker Thijs van Aken: „Een vrouw moet naar haar gevoel altijd alert zijn om zichzelf veilig te houden.”

Het maatschappelijke bewustzijn over die onveiligheidservaring is sterk toegenomen nadat de 17-jarige Lisa uit Abcoude vorig jaar om het leven werd gebracht na een avondje stappen. Kort erna ging de campagne 'Wij eisen de nacht op' van start, tegen - zoals de site van de actiegroep vermeldt - „de struc-

turele onveiligheid waar vrouwen dagelijks mee te maken hebben”.

Dat bewustzijn en bijbehorende discussie waren aanleiding voor het onderzoek, zegt Van Aken. „Daarbij hebben we heel breed gekeken naar het onveiligheidsgevoel.” Van (de angst voor) fysiek, seksueel en emotioneel geweld tot het ondergaan van micro-agressie, zoals kleinerende opmerkingen. „Plus de onderliggende maatschappelijke normen”, vertelt Van Aken. Conservatieve opvattingen over de positie van de vrouw dragen mogelijk bij aan ongewenst gedrag en de acceptatie daarvan, legt hij uit.

Seksistische opmerkingen

Vooraf jonge vrouwen (18 tot 34 jaar) leven met een gevoel van onveiligheid: ruim een derde voelt zich vaak onveilig in de openbare ruimte en online - anderhalf keer meer dan gemiddeld onder Nederlandse vrouwen. Driekwart van de jonge vrouwen - of meer - voelt zich soms tot vaak onveilig op straat, in de horeca en in het openbaar vervoer, door seksistische opmerkingen, sturende blikken en ongevraagde versieringen.

Bij het uitgaan nemen veel vrouwen voorzorgsmaatregelen. Drie op de vijf vrouwen laten iemand weten of ze vei-

lig thuis zijn gekomen, of ze kiezen voor een drukker of beter verlichte route. Ook gaat een deel helemaal niet meer op stap of kleedt zich „minder gewaagd”. Vooral jonge vrouwen blijken op hun qui-vive en kiezen bijvoorbeeld vaker een beter verlichte route dan vrouwen in het algemeen. Een derde van de mannen geeft aan geen voorzorgsmaatregelen te nemen om veilig over straat te kunnen, tegenover minder dan één op de tien vrouwen.

Vrouwen met een niet-Europese achtergrond treffen bovengemiddeld vaak voorzorgsmaatregelen. Bijna twee keer zo vaak als andere vrouwen kiezen ze onder meer bewust voor het niet dragen van „gewaagde kleding”. In vergelijking met vrouwen met een Nederlandse of anderszins Europese achtergrond voelen ze zich onveilig op straat, waar ze bijvoorbeeld vaker worden nagefloten. Deze vrouwen, zo signaleert HCSS, hebben door hun gender en afkomst „een dubbele kwetsbaarheid” in de publieke ruimte.

Het is goed dat dit nu zo duidelijk aan het licht komt, vindt Marie Rosenkrantz Lindegaard, hoogleraar sociologie aan de VU, die veel onderzoek doet naar agressie in de openbare ruimte. „Vrouwen met een migratieachtergrond groeien bovengemiddeld vaak op

in kwetsbare buurten en overleven met een straatwijd houding, waarbij ze niet willen 'zeuren' over onveiligheid”, zegt Lindegaard. „Daardoor bestaat in de wetenschappelijke literatuur ten onrechte het beeld dat onveiligheid vooral een probleem is van witte vrouwen in de (hoge) middenklasse. Dat vrouwen met een migratieachtergrond hun ervaringen in dit onderzoek wel delen, laat zien dat ze ongewenst gedrag niet langer pikken.”

'Andere mannen aanspreken'

Mannen zijn zich wel degelijk bewust van de slechte ervaringen van vrouwen. Zo denkt driekwart dat vrouwen zich regelmatig onveilig voelt op straat. Mannen dragen hiervoor meer verantwoordelijkheid dan wie ook, zo zeggen ze zelf. Tegelijkertijd zien ze zichzelf niet als onderdeel van het probleem of de oplossing. Slechts een op de acht mannen voelt zich helemaal of grotendeels persoonlijk verantwoordelijk; drie van de vijf mannen vindt dat zichzelf niets valt te verwijten.

„Hier is mogelijk sprake van *diffusion of responsibility*”, vermoedt Van Aken, „waarbij de individuele verantwoordelijkheid voor een maatschappelijk probleem verdwijnt”. Terwijl iedere man het onveiligheidsgevoel van vrou-

Over dit artikel Publieksmonitor

Het in april verschenen rapport HCSS Focus: Vrouwelijke onveiligheidservaring, is geschreven door Thijs van Aken, Gerben Bakker en Jesse Kommandeur. Voor het rapport vulden 3.568 deelnemers een vragenlijst in over de (on)veiligheid van vrouwen.

HCSS heeft de complete dataset gedeeld met NRC, dat de uitkomsten heeft gecombineerd met onder meer demografische gegevens en de profielen van de respondenten.

Het rapport is een thematische verdieping naast de HCSS Publieksmonitor Maatschappelijke Stabieliteit. Deze publieksmonitor, in opdracht van de Nationale Politie, wordt elk kwartaal gepubliceerd en is gebaseerd op een peiling die samen met Kies-Kompas wordt uitgevoerd. Respondenten hebben gereageerd op vragen en stellingen over onder meer de landelijke politiek, internationale dreigingen en over hoe ze zelf de wereld bezien. Aan de publieksmonitor deden 4.118 deelnemers mee.

Daarmee vormen beide onderzoeken een representatieve steekproef van de volwassen Nederlandse bevolking. Er is voor de onderzoeken rekening gehouden met een foutmarge en betrouwbaarheidsinterval.

„Onderzoeken laten keer op keer zien dat omstanders te hulp schieten, als ze beseffen dat er iets mis is

Marie Rosenkrantz Lindegaard
hoogleraar sociologie aan VU

genoten. Behoudende jonge mannen vinden bijvoorbeeld vaker dat vrouwen voor de kinderen en het huishouden moeten zorgen. Bij de afgelopen Tweede Kamerverkiezingen stemden ze overwegend FVD en PVV, partijen die zich afzetten tegen de 'feminisering' van de samenleving.

De groep jonge conservatieven is weliswaar niet heel groot, maar tegelijkertijd is hun gedachtegoed „verre van marginaal”. Ideeën uit extremistische, vrouwenhatende (online) netwerken - de 'manosphere' - vinden „opvallend veel weerklank”. Zo vindt een derde van de ondervraagde mannen dat de maatschappelijke aandacht voor de positie van de vrouw ten koste gaat van de man.

Polarisatie

„Er lijkt een polarisatie te bestaan tussen jonge mannen en jonge vrouwen, een grotere afstand. Ik zie de afstand in de leeftijd waarop jongeren voor het eerst seks hebben, die nu aanzienlijk hoger ligt dan bij vroegere generaties”, zegt Lindegaard. „Ik zie dat ook bij mijn tienerdochters, die zich met hun vriendinnen terugtrekken van de jongens.” Jonge vrouwen moeten zich niet terugtrekken, vindt Lindegaard: „Ze moeten terugvechten.”

Want sinds in 2017 de #MeToo-beweging ontstond, is de samenleving volgens Lindegaard ongewenst gedrag aan het herdefiniëren: „Het debat daarover schuurt, dat is een strijd waar vrouwen aan moeten meedoen.”

Daarbij domineren mannen 's avonds en 's nachts de openbare ruimte: „Dan is in Amsterdam bijvoorbeeld 70 procent man, zo zien we in nog te publiceren onderzoek. Vrouwen moeten dus vechten voor hun plek, inderdaad de nacht opeisen, zoals in de campagne.”

Migratieachtergrond

De verantwoordelijkheid voor het veilig maken van de openbare ruimte leggen de ondervraagden behalve bij mannen, politie en onderwijs bij migrantengemeenschappen. „Mogelijk doordat in het debat bepaalde maatschappelijke problemen worden toegeschreven aan migranten”, zegt HCSS-onderzoeker Van Aken. Zijn peiling zegt niets over de identiteit van de daders, benadrukt hij: „Wat die wel laat zien, is dat mensen met een migratieachtergrond niet conservatiever zijn dan anderen.”

Daarmee vormen beide onderzoeken een representatieve steekproef van de volwassen Nederlandse bevolking. Er is voor de onderzoeken rekening gehouden met een foutmarge en betrouwbaarheidsinterval.

Richt je dan ook op norm- en gedragsverandering binnen een bredere groep mannen, adviseert HCSS. „In het onderwijs, in de opvoeding, in programma's”, licht Van Aken toe. „Dat kost natuurlijk tijd, maar het is niet genoeg om te zorgen voor beter verlichte straten - hoe nuttig dat ook is.”

Leg sowieso niet de verantwoordelijkheid bij vrouwen, benadrukt HCSS, door bijvoorbeeld zelfverdedigingscursussen aan te bieden. Die kunnen nuttig blijken, maar maken een vrouw die zo'n maatregel niet neemt onrecht: „mede-verantwoordelijk voor wat haar overkomt”.

Heel terecht opmerking, vindt Lindegaard, maar toch hebben vrouwen volgens haar wel een belangrijke taak: „Doe je mond open.”

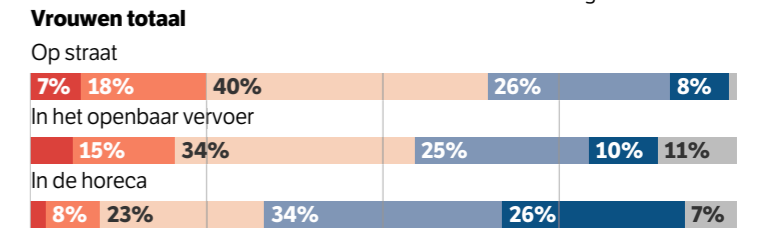
Lindegaard heeft veel onderzoek gedaan naar de rol van omstanders bij agressie op straat: „Die laten keer op keer zien dat omstanders te hulp schieten, als ze beseffen dat er iets mis is. Mijn dochters leer ik dan ook om altijd om hulp te vragen. Bel aan bij een huis, loop naar een winkel!”

Zelf heeft Lindegaard ook wel gezweven over vervelende incidenten: „Dan dacht ik: ik woon in een veilig land, ik moet niet zeiken. Maar nu denk ik: ik moet wel zeiken.”

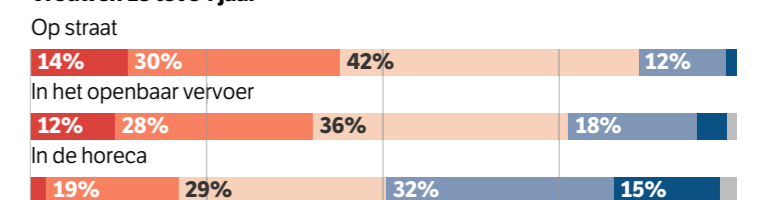
Jonge vrouwen voelen zich het vaakst onveilig op straat en in het openbaar vervoer

Antwoord van vrouwen op de vraag: Hoe vaak voelt u zich onveilig op de volgende plekken?

Non-binaire personen mogen kiezen vanuit welk perspectief zij antwoorden

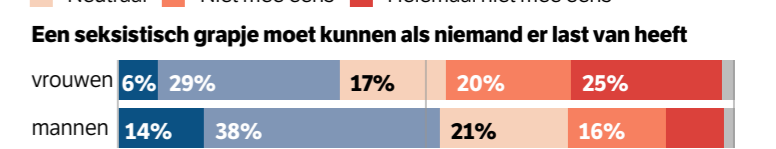
Vrouwen 18 tot 34 jaar

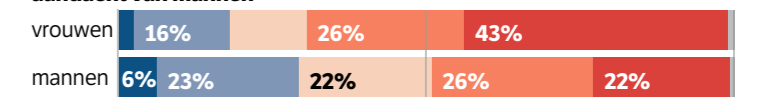
NRC 150426 / RL / HCSS

Seksistisch grapje moet kunnen volgens meerderheid van de mannen

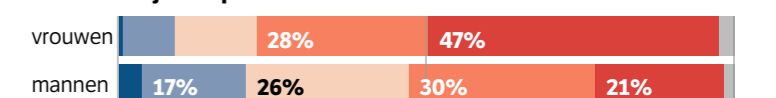
Geef aan in hoeverre u het eens of oneens bent met elke uitspraak

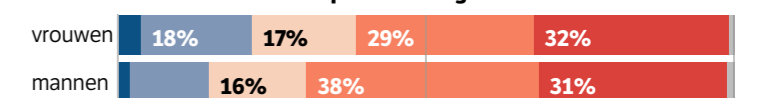
Vrouwen die uitdagend gekleed zijn, moeten niet klagen over aandacht van mannen

Het is normaal dat mannen onder elkaar over vrouwen als seksuele objecten praten

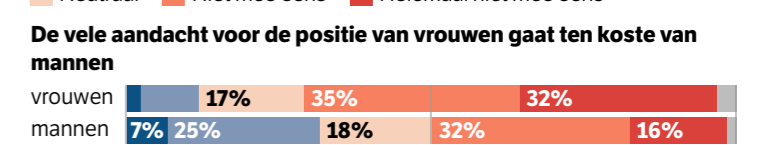
Het naffliten van een vrouw op straat kan geen kwaad

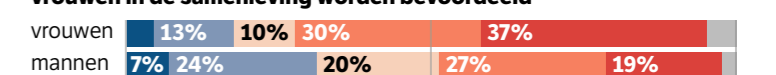
NRC 150426 / RL / HCSS

Mannen zijn conservatiever, maar meerderheid ondersteunt progressieve genderrollen

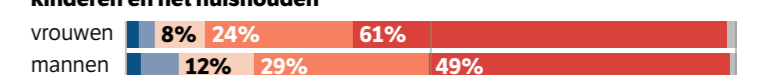
Geef aan in hoeverre u het eens of oneens bent met elke uitspraak

Het is begrijpelijk dat sommige mannen gefrustreerd zijn, doordat vrouwen in de samenleving worden bevoordeeld

In een gezin hoort de man te werken en de vrouw te zorgen voor de kinderen en het huishouden

NRC 150426 / RL / HCSS

nrcwebwinkel

Adviesprijs
Fabrikant 159,95
79,-

Puzzelbord met draaisysteem

- Voor puzzels tot 1000 stukjes | 77 x 57 centimeter
- Met 360° draaibare ringstandaard en kantelfunctie
- Voor optimaal puzzelplezier

Wat dit puzzelbord bijzonder maakt, is de ingebouwde draaibare ringstandaard. Dankzij deze slimme functie kun je het gehele bord moeiteloos ronddraaien zonder het op te tillen of te verschuiven. Ideaal wanneer je alle kanten van de puzzel comfortabel wilt bereiken. Dankzij de kantelfunctie kun je het puzzelbord op de gewenste hoek plaatsen. Perfect voor comfortabel puzzelen, waar je ook bent. Het puzzelbord heeft vier handige opbergpladen en is bekleden met vilt.

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/puzzelbord

EXCUSES

Opsporing verzocht toonde beelden van iemand die níét de verdachte was

Voor de tweede keer dit jaar werd het signalement verspreid van iemand die niet bij het misdrijf betrokken was.

Hans Stekete

AMSTERDAM

Het tv-programma *Opsporing Verzocht* en de politie hebben maandag excuses gemaakt nadat een week eerder een jongen in beeld werd gebracht als verdachte van een zware mishandeling, terwijl hij daarmee niets te maken had.

Het item ging over een incident op Tweede Kerstdag in een discotheek in Markelo, Overijssel, waarbij een minderjarige jongen ernstige hoofdwonden en breuken opliep. Op onscherpe videobeelden in de volle discotheek is te zien hoe een jongen klappen uitdeelt.

Volgens de politie zijn „in de montage [...] twee verschillende jongens aangezien voor één persoon en als verdachte uitgezonden”, aldus een verklaring. Presentator Anniko van Santen zei in de jongste uitzending te betreuren beelden te hebben getoond van „iemand die niet de verdachte was”. Ze gaf geen verklaring voor de vergissing. Daarna waren opnieuw beelden te zien van degene die wel als verdachte geldt. Ze drong er bij getuigen op aan „echt niet langer te wachten met bellen”.

De politie zegt te beseffen „wat de impact van een dergelijke vergissing kan zijn” en dat „de betrokkenen” de mogelijkheid hebben een klacht in te dienen en een schadevergoeding kunnen eisen. Het item is na de constatering offline gehaald.

Tientallen gevallen

In februari werd een soortgelijke fout gemaakt. Een vrouw werd ten toen onrecht als verdachte aangewezen voor het oplichten van een hoogbejaarde vrouw.

Het lijken geen geïsoleerde incidenten. Volgens de meest recente

Presentatrice **Anniko van Santen** tijdens opnames van het tv-programma *Opsporing Verzocht*. FOTO ANP

gegevens van het Openbaar Ministerie is tussen augustus 2019 en augustus 2024 „in een tiental gevallen [...] het verkeerde beeld verspreid bij een opsporingsbericht en/of via een opsporingsprogramma”.

Het OM schrijft dat door het Landelijk Team Opsporingscommunicatie van de politie in die periode „tussen de 6.000 en 7.000 beelden van [verdachte] personen zijn verspreid”. De „foutenmarge is dus klein, maar natuurlijk is iedere fout er één te veel”.

Volgens de politie zijn in de montage twee verschillende jongens aangezien voor één

Volgens het OM ontstaan fouten door onbetrouwbare getuigen, door verkeerde beelden, of ten gevolge van „onzorgvuldig dan wel onvolledig opsporingsonderzoek”, bijvoorbeeld door het verkeerd uitlezen van tijdcodes bij beelden, of het koppelen ervan aan de verkeerde locatie. „Ook komt het zeer sporadisch voor dat mensen worden getoond, terwijl deze zich al eerder hebben gemeld bij de politie”.

Voorafgaand aan het besluit om

beelden van een verdachte te tonen worden belangen afgewogen, zegt het OM. Het gaat dan om „rechtmatigheid, proportionaliteit, subsidiariteit en doelmatigheid”.

Ongewenst bereik

Een 68-jarige vrouw uit Oldenzaal pleegde in 2017 zelfmoord kort nadat een opsporingsprogramma van RTV Oost beelden had gepubliceerd van de vrouw die in een supermarkt een op de band vergeten portemonnee meenam. Toen de vrouw zich diezelfde avond meldde, werd het item offline gehaald, maar op internet bleven de beelden circuleren.

Een OM-woordvoerder zei destijds tegen *NRC* nog steeds achter publicatie van de beelden te staan. Maar in de richtlijnen voor het vrijgeven van beelden staat nadrukkelijk dat men er rekening mee moet houden dat ze een „ongewenst bereik” kunnen hebben.

Ethici en privacy-experts hadden destijds kritiek op het OM. In eerdere zaken gaf het OM eerst een waarschuwing: als de dader zich niet meldt, publiceren we de beelden. In het geval van de 68-jarige vrouw was dat niet gebeurd.

Praten over zelfdoding kan 24/7 anoniem en gratis via 0800-0113, de landelijke hulplijn van 113 Zelfmoordpreventie, of via chat op www.113.nl

CHINA

Oprichter Evergrande bekent fraude

AMSTERDAM

Evergrande-oprichter Hui Ka Yan heeft schuld bekend aan diverse financiële malversaties en omkoping. Ook twee bedrijven van Hui (67) zijn berecht in een rechtbank in het Zuid-Chinese Shenzhen. Hui, die in 2017 met een persoonlijk vermogen van zo'n 38 miljard euro een van de rijkste mannen van Azië was, hoort op een later

moment welke straf hij krijgt.

Het vastgoedbedrijf Evergrande, dat Hui in 1996 had opgericht, raakte door agressieve expansie in de oververhitte huizenmarkt aan het begin van deze eeuw in de problemen. Veel Chinezen zagen in de woningmarkt in een lucratieve belegging, en lokale overheden verdienden veel geld door bouwgrond uit te geven. Evergrande probeerde daarvan te profiteren door honderd-

duizenden huizen te verkopen die nog moesten worden gebouwd. De opbrengsten stak het echter niet in de realisering van de projecten, maar in de aankoop van nieuwe bouwgrond, waardoor het hoge schulden opbouwde. Uiteindelijk bleek Evergrande omgerekend voor ruim 250 miljard euro aan schulden te hebben opgebouwd en kon het zijn verplichtingen niet nakomen. (NRC)

Een schip zondag in de Straat van Hormuz, voor de kust van de Omaanse provincie Musandam. FOTO REUTERS

VIJF VRAGEN OVER DE OORLOG IN HET MIDDEN-OOSTEN

Amerikaanse zeeblokkade moet vooral Iraanse schaduwvloot treffen

Terwijl de Amerikanen Iraanse havens blokkeren, varen enkele aan China gerelateerde schepen door de Straat van Hormuz.

Derk Walters en Wieland van Dijk

AMSTERDAM

Waren de gesprekken mislukt? Dat was de indruk die zaterdag ontstond toen de delegaties van de Verenigde Staten en Iran onverrichter zake de Pakistaanse hoofdstad Islamabad verlieten. Maar Pakistan, dat zich als bemiddelaar heeft opgeworpen, geeft niet zomaar op. De onderhandelingen waren volgens de Pakistaanen nooit bedoeld als „eenmalige inspanning”, maar als een „voortdurend diplomatiek proces”.

Op woensdag 22 april verloopt het staakt-het-vuren van twee weken tussen de twee strijdende partijen. Pakistan heeft voorgesteld om voor die tijd een tweede ronde gesprekken in Islamabad te organiseren. Vijf vragen over de situatie in het Midden-Oosten.

1 | Is er voldoende grond om tot overeenstemming te komen? Daar leek het zaterdag niet op: de Iraanse en Amerikaanse delegaties stonden lijnrecht tegenover elkaar, met weinig ruimte om een akkoord te bereiken. Maar in de dagen erna leek sprake van een achterdeurtje. Zo werd bekend dat de Amerikanen geëist hadden dat Iran voor twintig jaar zijn nucleaire activitei-

ten zou staken. Iran kwam met een tegenvoorstel: vijf jaar geen nucleaire activiteiten. Dat was voor de Amerikanen niet acceptabel.

Maar toch: er wordt gepraat. Dat is al minder stijfkoppig dan het leek. Waar gepraat wordt, is overeenstemming mogelijk.

2 | Hoe verhoudt zich dit tot het nucleaire akkoord uit 2015? Onder leiding van de toenmalige Amerikaanse president Barack Obama sloot Iran in 2015 het zogenoemde JCPOA-akkoord met de VS, China, Rusland, Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en de Europese Unie. Doel van die overeenkomst was het beperken van Irans nucleaire activiteiten, in ruil voor het opheffen van economische sancties.

Het akkoord beperkte het aantal centrifuges die Iran gebruikte, de mate van uraniumverrijking en de omvang van de uraniumvoorraad. Nucleaire faciliteiten werden herbestemd voor civiele doeleinden. Iran zegde ook toe dat het inspecteurs zou binnenlaten om te controleren of het niet alsnog kernwapens maakt.

Trump zegde het akkoord tijdens zijn eerste presidentstermijn op. Volgens hem was het akkoord naïef en te slap. De oorlog met Iran komt volgens Trump mede voort uit de wens dat Iran „noot!” kern-

wapens mag maken. Inmiddels wordt toch weer onderhandeld over de duur van een moratorium op nucleaire activiteiten.

3 | Wat houdt de Amerikaanse zeeblokkade precies in? De Amerikaanse blokkade van de Straat van Hormuz, sinds maandagmiddag van kracht, richt zich op alle schepen die Iraanse havens als herkomst of bestemming hebben, of die door Iraanse wateren varen.

In de dagen na de eerste gesprekken leek er sprake van een achterdeurtje

Met die laatste bepaling treffen de VS schepen die gebruikmaken van de „tolpoort” die Iran in de zee-straat heeft opgetuigd: nadat het land de reguliere doorvaart had geblokkeerd, richtte het een alternatieve route in. Die voert schepen door Iraanse territoriale wateren, tussen de eilanden Larak en Qeshm. Wie van de route gebruik maakt, moet Iran betalen. Voor olietankers zou het tarief een dollar per vat zijn. De grootste olietankers, met een capaciteit van zo'n twee miljoen vaten, betalen 2 miljoen dollar - af te rekenen in

cryptovaluta of Chinese yuan. De Amerikanen zeggen alle andere scheepvaart door de Straat van Hormuz ongemoeid te laten.

4 | Wat is hier het gevolg van? De Amerikaanse blokkade treft onder meer de oliehandel van Iran, een belangrijke inkomstenbron. China is volgens schattingen afnemer van zo'n 80 tot 90 procent van de Iraanse olie-export. Ondanks de oorlog ging de uitvoer de voorbije weken door.

Volgens analisten van Kpler exporteerde Iran in maart zo'n anderhalf miljoen vaten ruwe olie per dag via de Straat van Hormuz. Die olie wordt voornamelijk vervoerd door de Iraanse schaduwvloot, en op volle zee overgepompt op tankers uit andere landen, zoals Maleisië.

De schaduwvloot is een groep olietankers die verhuizen waar ze vandaan komen, bijvoorbeeld door van vlag te wisselen, de transponder uit te zetten of de eigendomsstructuur te verduistern. Zo wordt de olie van een ongeschijnlijk legitieme herkomst voorzien.

5 | Zijn er schepen die de Amerikaanse blokkade trotseren? Dinsdagmiddag hadden zeker vier aan Iran gelieerde schepen de

blokkade getrotseerd. De Rich Starry voer maandag vanuit de Perzische Golf naar de Iraanse „tolpoort”, maar maakte precies op het moment dat de blokkade van kracht werd acuut rechtsomkeert. Enkele uren later had het schip alsnog de zee-straat gepasseerd.

De Rich Starry vaart onder de vlag van Malawi, een Afrikaans land zonder kustlijn dat geen officieel scheepsregister heeft, en is eigendom van een bedrijf uit Shanghai. Het schip staat sinds 2023 op de Amerikaanse sanctielijst. Ook drie andere schepen die met Iran in verband worden gebracht wisten de zee-enge te passeren. De gesanctioneerde Murlikishan - afkomstig uit het Chinese Lanshan - voer door de Straat de Perzische Golf in, terwijl de Christianna en de Elpis na een bezoek aan een Iraanse haven de andere kant op voeren, meldt de BBC.

Een woordvoerder van het Chinese ministerie van Buitenlandse Zaken zei dat China „alleen met een alomvattend staakt-het-vuren de fundamentele voorwaarden kan scheppen voor de escalatie”. De Amerikaanse blokkade noemde hij „gevaarlijk en onverantwoordelijk”.

➔ **Historie Hormuz** pagina 18-19

ASIEL

CDA bijna akkoord met asielwetten: ‘Graat in de keel’

CDA in de Eerste Kamer lijkt om: de strafbaarstelling van illegaliteit zou maar een kleine groep mensen zonder papieren raken. En nu twijfelt de PVV: is het allemaal wel streng genoeg?

Petra de Koning en
Andreas Kouwenhoven

DEN HAAG

De hele dinsdag staat minister van Asiel en Migratie Bart van den Brink in de Eerste Kamer voor een debat over twee nieuwe, strengere asielwetten. En hoe hij erbij staat, hangt af van de Kamerleden tegenover hem bij de interruptie-microfoon. Is het iemand die tegen de wetten is, bijvoorbeeld Farah Karimi van GroenLinks-PvdA (zoals de fractie in de Eerste Kamer nog steeds heet): dan doet Van den Brink zijn armen over elkaar. Of hij steekt een hand in zijn zak en leunt achterover. Is het PVV'er Alexander van Hattem, voor wie het lang niet streng genoeg wordt? Dan pakt Van den Brink de kathedier met twee handen stevig vast. Daarna ontspant hij, soms pakt hij snel een snoepje - Van Hattem praat lang.

En dan is er CDA'er Madeleine van Toorenburg. Om haar partij, die ook de partij is van Van den Brink, lijkt het deze dagen eerst nog te draaien in de Eerste Kamer. De zes Kamerleden van het CDA kunnen, samen met de andere rechtse partijen, de twee wetten aan een meerderheid helpen. Van den Brink kijkt Van Toorenburg recht aan en knikt, bijna aan één stuk door.

Het debat was al op maandag begonnen en die avond is duidelijk geworden dat twee afgesplitste Kamerleden die in hun eentje verder zijn gegaan, ex-BBB'er Pim Walenkamp en ex-JA21'er Toine Beukering, ook voor de wetten zijn. Dat geeft het kabinet-Jetten net wat meer lucht. Als er bij de hoofdelijke stemming, volgende week dinsdag, een Eerste Kamerlid van bijvoorbeeld het

Hulpverleners en mensen zonder verblijfspapieren zijn bang dat er jacht gemaakt gaat worden op illegalen

CDA ziek is, of iemand blijft weg of mist een vliegtuig, dan zou er alsnog een meerderheid zijn.

Maatschappelijke onrust

Dat de steun van het CDA al zo goed als zeker is, blijkt in de loop van dinsdag. Bij die partij is volgens Van Toorenburg vooral de strafbaarstelling van ongedocumenteerden „een graat in de keel”. Het is onderdeel van de zogenoemde ‘asiel noodmaatregelenwet’, al bedacht in de tijd van kabinet-Schoof, met PVV'er Marjolein Faber als minister. Over die strafbaarstelling is, zegt Van Toorenburg al op maandagavond in de grote debatzaal, maatschappelijke onrust ontstaan. Hulpverleners en mensen zonder verblijfspapieren zijn bang dat er jacht gemaakt gaat worden op illegalen.

De rust, zegt Van Toorenburg, moet eerst worden „hersteld”. Pas daarna moet dat onderdeel in de wet, het strafbaar stellen, „in werking” gaan. Niet alles uit de wet hoeft volgens haar tegelijkertijd in te gaan. Ze eist van Van den Brink ook een ‘uitvoeringstoets’: een onderzoek om vast te stellen of de wet doet wat de bedoeling is en uitvoerbaar is.

Die toets komt er, Van den Brink belooft het op dinsdag aan de Eerste Kamer. Het was binnenskamers ook al toegezegd aan de CDA'ers, en doorverteld aan Kamerleden van andere partijen: door die deal, is het idee al op dinsdagochtend, gaan de asielwetten er dus komen.

De invoering van het ‘tweestatusstelsel’, de ene wet, perkt de gezinshereniging in door hoge eisen te stellen aan vluchtelingen die hun familie naar Nederland willen laten komen. Voordat ze

aanvraag voor hereniging mogen doen, moeten ze twee jaar wachten, en ze moeten kunnen aantonen dat ze werk en een huis hebben. De asiel noodmaatregelenwet, de tweede wet, bevat nog meer maatregelen om het beleid voor asielzoekers strenger te maken. Zo staat er onder meer in dat verblijfsvergunningen alleen nog maar tijdelijk zijn. Iedere drie jaar wordt opnieuw bekeken of het land van herkomst veilig genoeg is om naar terug te keren. Op het laatste moment werd aan die wet ook nog de strafbaarstelling van mensen zonder verblijfspapieren toegevoegd. Zij kunnen volgens het wetsvoorstel zes maanden lang worden opgesloten.

En daar gaat het lang over in de Eer-

ste Kamer. Steeds weer worden de zogenoemd van juridische experts en hulpverleners: wie lopen dan precies het risico om te worden opgepakt? En is onrechtmatig in Nederland zijn wel iets dat je strafbaar kunt stellen? Het is een „toestand”, zeggen Kamerleden, niet „gedrag” dat je kunt bestraffen.

SGP'er Peter Schalk wil minister Van den Brink helpen door tegen andere Kamerleden te zeggen dat het echt zo'n vaart niet loopt. „Het is er niet op gericht om mensen in het wilde weg op te zoeken, het gaat om mensen die crimineel gedrag vertonen. Die regering heeft toch al ingeperkt om wie het gaat?”

En ook als dat niet zo heel precies is de wetteksten staat: volgens Schalk en

Bart van den Brink, vicepremier en minister van Asiel en Migratie, in de Eerste Kamer. FOTO BART MAAT

ook andere Kamerleden, voorstanders van de wetten, doet het er juridisch gezien ook toe wat de minister in het debat over de wet zegt. „Daar kan iedereen zich op beroepen”, zegt Schalk.

Terugkeer-frustreerders

Ook Van den Brink probeert de Kamerleden gerust te stellen. Het gaat volgens hem niet om „kwetsbare ongedocumenteerden”. „Die hoeven niet te vrezzen voor vervolging.” De wet zou alleen slaan op een „afgebakende groep vreemdelingen”: de „hardnekkige terugkeer-frustreerders”. Als voorbeeld noemt Van den Brink een afgewezen asielzoeker die terug moet, maar weigert om een document te ondertekenen voor reispapieren. Het zou gaan om een groep van honderd tot driehonderd mensen per jaar. Opsluiting kan een manier zijn om hen toch te laten meewerken aan hun vertrek, zegt Van den Brink. „De strafbaarstelling moet het sluitstuk worden op het terugkeerbeleid dat nog steeds niet goed functioneert.”

Maar dan wordt PVV'er Van Hattem ongerust. Hij denkt dat het wetsvoorstel „onttaked” raakt. „Het lijkt erop alsof de wet stukje bij beetje wordt afgebroken.” Dat wil zijn partij niet, zegt hij. De strafbaarstelling mag geen „dode letter” worden. Anders is het de PVV die „een graat in de keel” krijgt. „En dan moeten we ons nog gaan beraaden.”

Het is een dreigement dat Van den Brink meteen serieus neemt. Zonder steun van de PVV komen de twee asielwetten er misschien alsnog niet, en komt er weinig terecht van de asiel- en migratieplannen van het kabinet-Jetten.

Een dode letter? „Laat ik daar helder over zijn”, zegt Van den Brink: „Nee.” Wat hij doet, zegt hij ook, is „uitvoering

” Het lijkt erop alsof de wet stukje bij beetje wordt afgebroken

Alexander van Hattem
PVV

geven aan het amendement-Vondeling.” Marina Vondeling is het Tweede Kamerlid van de PVV die de strafbaarstelling had bedacht en in de wet had gekregen.

CU-fractievoorzitter Tineke Huinga ziet het gebeuren. Van den Brink, denkt zij, wil van twee walletjes eten. „Tegen de ene groep zegt u: kijk eens wat een geweldige wet dit is. En de andere groep probeert u gerust te stellen met: ja maar dit gaat maar over een klein groepje mensen.”

Dat wilde het CDA: van Van den Brink horen dat het alleen gaat om mensen die zich verzetten tegen terugkeer. Dat de CDA'ers in de Eerste Kamer hun steun in de lucht lieten hangen, had vooral de VVD'ers in Den Haag geïrriteerd. Dat van de drie regeringspartijen D66 tegen zou stemmen, was al in de formatie besproken. Daar kon het aanstaande kabinet mee leven, als maar zeker was dat de wetten daarna wel uitgevoerd zouden kunnen worden. Maar het vooruitzicht dat ook CDA'ers in de senaat zich vrij zouden voelen om tegen te stemmen, was voor VVD'ers te veel van het goeie. Achter de schermen liet CDA-leider Henri Bontenbal aan VVD'ers weten dat ze zich geen zorgen hoefden te maken, de Eerste Kamerleden van zijn partij gingen écht voor de wetten van hun eigen minister stemmen.

Boris Dittrich blijft erbij: D66 stemt tegen. Maar volgens Dittrich probeert de minister wel om „de scherpe randjes” eraf te halen. PVV'er Van Hattem vindt het zichtbaar moeilijk. Hij wil, zegt hij, niet „op de zaken vooruit lopen”: of de vier Kamerleden van de PVV volgende week dinsdag vóór de asielwetten gaan stemmen. Of misschien toch niet. „We gaan niet meemaken dat ze tot op het bot worden uitgekleeft.”

RAAD VAN STATE

‘Verhoging van belasting is onevenwichtig’

De Raad van State plaatst kritische kanttekeningen bij de voorjaarsbegroting van het kabinet, die „nog te vaag” is.

Marko de Haan

DEN HAAG

Voor het kabinet blijkt de financiële opgave, na het advies van de Raad van State, nóg complexer. Al eerder bleek het twijfelachtig of het minderheidskabinet (D66, VVD en CDA), na kritiek in de Tweede en Eerste Kamer, voldoende steun krijgt voor miljardenbezuinigingen op de zorg en sociale zekerheid. En nu plaatst de Raad dinsdag kritische kanttekeningen bij de voorgenomen besparing van (op termijn) 1 miljard euro op het ambtenarenapparaat. Deze bezuiniging komt bovenop een besparingsplan van het kabinet-Schoof, dat ook 1 miljard euro moest opleveren. De Raad noemt het „begrijpelijk” dat wordt bezuinigd op ambtenaren, aangezien de uitgaven aan het apparaat afgelopen jaren sterk stegen. Tegelijkertijd worden de plannen in het advies als nog te vaag bestempeld.

„Maak een duidelijk inhoudelijk plan”, aldus staatsraad Richard van Zwol bij een toelichting. Zolang het kabinet deze bezuiniging niet concreetiseert, is het zeer de vraag of het beoogde bedrag wordt gehaald. In combinatie met de aanhoudende kritiek in de Tweede Kamer op andere bezuinigingen, dreigt een gat van miljarden te ontstaan op de begroting van minister van Financiën Eelco Heinen (VVD). Het advies van de Raad van State verschijnt op de dag dat rijksambtenaren staken vanwege de bezuinigingsplannen. Daardoor vergaarderde de Tweede Kamer dinsdag niet. Er werd gedomestreed voor onder meer Amsterdam, Groningen en Maastricht. De ambtenaren uitten hun ontevredenheid over de belastingen.

Op papier lijkt het kabinet binnen de in de EU afgesproken grenzen te blijven - maximaal 3 procent tekort en 60 procent van het bbp staatsschuld - maar volgens de Raad gebeurt dat doordat het selectief gebruikmaakt van de gunstigste cijfers van zowel het CPB als de Europese Commissie. Dit is volgens de Raad in strijd met de afspraak om uitsluitend CPB-cijfers te gebruiken. Tussen de regels door suggereert de Raad ook alternatieve inkomstenbronnen. Zo heeft het kritiek op de verdeling van lastenverzwaringen. Belastingverhogingen, zoals de hogere inkomstenbelasting om extra uitgaven aan de krijgsmacht te financieren, drukken vooral op arbeid, terwijl vermogensgrotere wordt ontzien, wat ook ingaat tegen eerdere adviezen. De Raad waarschuwt voor verstoringen in de economie en het ondernemen van draagvlak voor belastingen.

„nullijn’ van het kabinet: geen salarisverhoging, geen inflatiecorrectie. Ook dat is een bezuinigingsmaatregel van het kabinet-Schoof.

Gegoochel met cijfers
De Raad ziet dat het kabinet keuzes maakt om problemen op de lange termijn, zoals de stikstofproblematiek, op te lossen. Ook probeert het de oplopende kosten van de vergrijzing te beheersen met bezuinigingsplannen op zorg en sociale zekerheid. Maar het adviesorgaan suggereert dat op langere termijn mogelijk extra maatregelen nodig zijn om de overheidsuitgaven te beheersen. Want door de vergrijzing zullen de kosten voor zorg en sociale zekerheid verder oplopen. Ook groeit de economie naar verwachting komende jaren minder hard.

Raad van State spreekt van selectief gebruik van cijfers door het kabinet

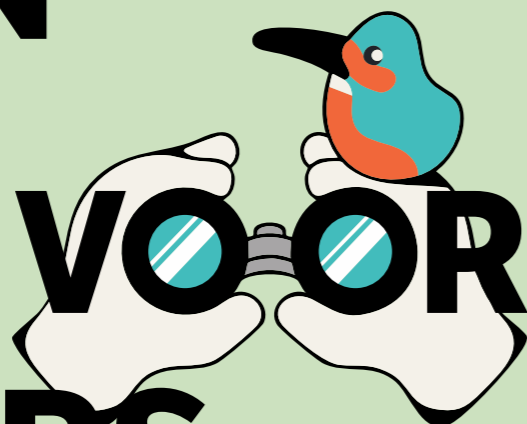
Ministers Aartsen van Werk en Participatie (links) en Vijbrieff van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in een debat over de begroting. FOTO BART MAAT

Advertentie

VOGELEN

Leer in zes weken
kijken als een vogelaar
en ga zelf op pad

BEGINNERS

NRC masterclasses zijn speciaal voor abonnees. In een masterclass leer je een vaardigheid van een NRC-redacteur. Je ontvangt elke week een nieuwe les, direct in je inbox.

Schrijf je in via nrc.nl/masterclass

nrc masterclass

COCAÏNE KOORTS

LUISTER NU AFLEVERING 3
IN JE FAVORIETE PODCAST-APP

Terwijl de problemen met cocaïnesmokkel in België steeds groter worden, bouwt Flor Bressers een netwerk dat reikt tot de top van de internationale drugswereld. Hij werkt samen met de Braziliaanse drugsmakelaar Sergio Roberto de Carvalho en 'Bolle Jos' Leijdekkers, de meest gezochte Nederlandse smokkelaar. Maar dankzij de kraak van EncroChat krijgt de politie de organisatie in beeld en wordt een grootschalige operatie opgezet.

Luister nu aflevering 3 in je favoriete podcast-app
Ga naar nrc.nl/cocainekoorts voor meer over de podcast

nrc > **DS**

RECHTZAAK

'Circus Gillis' vertrekt vóór strafeis

Uitbater van vakantieparken en realityster Peter Gillis stond voor de rechter wegens belastingfraude.

Freek Schraevande

DEN BOSCH

Pal voor de rechtbank van Den Bosch staart de verzamelde pers minutenlang zwijgend naar de overkant van het plein. Twee cameraploegen, een camjo, een fotograaf en nog wat schrijvende lui. Van om de hoek kan elk moment Peter Gillis met zijn entourage verschijnen en dan is het zaak zijn loopje, honderd meter over de gele bakstenen, goed vast te leggen.

Deze dinsdag is SBS *Shownieuws* de „pool-camera”, morgen *RTL Boulevard*. Dat betekent dat ze naderhand beelden van elkaar kunnen overnemen, en misschien dat ook het niet-aanwezige *Massa is Kassa*, seizoen 16 alweer van de SBS-realitysoap over Gillis, nog wel een shotje wil.

Wel zo handig, dat pool-systeem, want meestal reserveert de rechtbank sowieso al de grootste zaal voor de tv-persoonlijkheid/eigenaar van Oostappen Vakantieparken. Maar als je, zoals vorig jaar eens, zes cameraploegen in één zaal kwijt moet terwijl de regisseur van het real life-programma staand tussen de rechters nog een laatste regieaanwijzing geeft aan Gillis' kinderen die achter hem zitten, „stukje naar links”, dan is dat voor niemand ideaal.

„Normaal is hij er nu toch wel.” De cameraman van SBS begint wat ongeduldig te worden. Over negen minuten start Gillis' strafzaak voor de meervoudige kamer, deze dinsdag vanwege onbetaalde vennootschapsbelasting (morgen nog eentje wegens vermeende mishandeling van zijn ex-vrouw), maar de rij voor het detectiepoortje bij de ingang is ook niet mals.

„Ah, daar hebben we 'm.” De camera's gaan op de schouders en leggen vast hoe Gillis over het plein nader, hand in hand met zijn vriendin en geflankeerd door twee advocaten en twee jongemannen onder wie zijn zoon. Eenmaal dichtbij snellen de plokkappen op hem af.

Wat staat er op het spel vandaag?

Zó veel zaken, ziet u door de bomen het bos nog wel?

Hebt u nog een beetje vertrouwen in de rechtsstaat?

Gillis geeft geduldig antwoord en eenmaal wachtend in de rij veegt de zoon nog even iets - „een pluusje” - van zijn vaders rug. Daarna opent zijn vriendin geroutineerd de handtas voor Gillis' riem en als alle metaal inclusief de autosleutel door het scanapparaat is gegaan, loopt de hele bups naar boven.

Tientallen rechtszaken

Zittingszaal K, ditmaal. Mét dakraam, en daar is de cameraman tevreden mee. „Goed licht.” En als Gillis in de zaal voor de draaiende camera zijn advocaat, die hij zojuist nog op de gang heeft gesproken, een hand geeft en demonstratief „Goedemorgen” zegt, kan de zaak ook wat de rechters betreft beginnen.

„Circus Gillis” strijkt ook wel eens neer bij de rechtbank in Eindhoven, waar een journalist van Omroep Brabant de bode weleens gekserend heeft horen zeggen dat

„deze tent kan openblijven dankzij...”. Maar hier in Den Bosch is de zakenman toch ook zeker kind aan huis. En, uniek: in alle rechtsgebieden. Want Gillis kom je tegen in zaken van het civiel-, straf- én bestuursrecht. Met voor alle type zaken een aparte advocaat.

Verdachte ondermijnt het Nederlandse financiële fundament en daarmee onze samenleving op zeer ernstige wijze

Officier van justitie

Zo heeft Gillis alleen al aan fiscale procedures op dit moment volgens zijn eigen administrateur tientallen rechtszaken lopen. Begin vorig jaar werd hij na een strafzaak van vijf dagen veroordeeld tot een jaar cel waarvan de helft voorwaardelijk wegens belastingfraude. Daarvan dient nog een hoger be-

Peter Gillis bij de rechtbank in Den Bosch. De ondernemer en realityster staat voor de rechter vanwege vermeende belastingontduiking. FOTO ANP

roep. Ook loopt er nog een zaak voor huiselijk geweld, valsheid in geschrifte, en mishandeling dus.

En zelfs voor de kleinste onbeduidende bezwaar- en beroepsprocedures boekt de rechtbank voor Gillis de grootste zaal, met, op verzoek, een eigen familiekamer. Vanwege alle media-aandacht. Terwijl op de gang verderop - en dat steekt nog weleens, zegt een woordvoerder van de rechtbank - een moordzaak met huilende familieleden kan dienen waar geen journalist naar omkijkt.

Geen belasting betaald

De zaak vandaag gaat volgens het Openbaar Ministerie wel degelijk over iets groots. Gillis is eigenaar van vele vakantieparken en talloze bv's en heeft volgens de Officier van Justitie in 2020 en 2021 opzettelijk niet of onvolledig vennootschapsbelasting betaald met als gevolg nu een belastingsschuld van 2,8 miljoen euro. „Hierdoor ondermijnt verdachte het Nederlandse financiële fundament en daarmee onze samenleving op zeer ernstige wijze.” Niet dat Gillis de strafeis - ander-

half jaar cel en 1,3 miljoen euro boete - vandaag nog zal aanhoren, want hij heeft 's middags een belangrijke bespreking met zakenlui uit België „en ik heb al gezegd dat ik een half uurtje later kom”.

Voor zijn laatste woord kan hij bovendien prima terecht op de gang.

„Het lijkt wel”, zegt Gillis, eerst voor de draaiende camera van SBS, daarna voor die van RTL en dan nog eens bij Omroep Brabant, „alsof de Nederlandse staat vindt: Peter moet een strafblad krijgen. Had ik nooit verwacht, in dit land.” Het onderzoek „rammelt” volgens hem „aan alle kanten”. Maar hij geeft niet op. „Ik ben in leven gezet als een vechter.” En ook naar de mishandelingsszaak van morgen kijkt hij positief. „Ik ben niet zo slecht, ik ben een vent met een hart.”

Maar nu moet hij toch echt gaan. Knipogend naar de bode: „Bedankt voor de worstenbroodjes!” Die hij overigens nooit heeft gehad, volgens de rechtbankwoordvoerder. En hup, weer door de draaideur naar buiten.

„Effe koffie drinken zo.”

JAARVERSLAG

Toezichthouder bezorgd over optreden geheime diensten MIVD en AIVD

AMSTERDAM

De toezichthouder voor inlichtingendiensten MIVD en AIVD maakt zich zorgen over de inbreuk op grondrechten door de geheime diensten. In het dinsdag gepubliceerde jaarverslag schrijft de Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden (TIB) dat verzoeken van diensten om informatie af te tappen via glasvezelkabels steeds vaker onrechtmatig zijn. Sinds 2018 mogen diensten via glasvezelkabels app-berichten, e-mails en ander internetverkeer op grote schaal aftappen. In de praktijk verzamelen ze niet alleen gegevens van 'targets', schrijft de TIB, maar ook van grote groepen mensen die niet onderzocht (zullen) worden. (NRC)

SPANJE

Premiersvrouw beschuldigd van corruptie

AMSTERDAM

Begoña Gómez Fernández, de vrouw van de Spaanse premier Pedro Sánchez, is dinsdag officieel beschuldigd van meerdere corruptiemisdrijven. Onderzoeksrechter Juan Carlos Peinado deed bijna twee jaar onderzoek en acht bewezen dat zij zich schuldig heeft gemaakt aan verduistering, beïnvloeding, corrup-

tie bij zakelijke transacties en misbruik van gelden.

Peinado heeft ook Gómez' assistent Cristina Álvarez en zakenman Juan Carlos Barrabés in staat van beschuldiging gesteld. Gómez (55) wordt ervan beschuldigd haar vooraanstaande positie als premiersvrouw te hebben misbruikt om een baan te krijgen aan de Complutense Universiteit in Madrid als programmadirecteur van een masteropleiding in

2020, toen haar man al twee jaar premier was.

Ook zou ze geprofiteerd hebben van opdrachten aan softwarebedrijven als Google, Indra en Telefónica. En ze wordt ervan beschuldigd twijfelachtige banden te onderhouden met bedrijven die eerder veel overheidsgeld ontvingen.

Gómez, Álvarez en Barrabés ontkennen alle beschuldigingen. (NRC)

REPORTAGE TOETSEN

Op het vmbo kan een examen veertien uur duren

De examentijd is op het vmbo al aangebroken. Leerlingen moeten bij praktijkexamens laten zien hoe goed ze beroepsvaardigheden beheersen. Docenten examineren. „We hebben leerlingen, die kunnen mij echt alles verkopen.”

Door **Claudia Kammer** Fotografie **John van Hamond**

Links en rechts onder: vmbo-praktijkexamen bouwen, wonen en interieur, en mobiliteit en transport. Rechtsboven: leerlingen maken een oefenexamen.

EINDHOVEN

Op de trap bij het gymlokaal zit een leerling, ze kijkt somber voor zich uit. Peter Zwenger, secretaris van de commissie die op het Stedelijk College Eindhoven de examens regelt, loopt langs en vraagt haar wat er scheelt. „Ik heb mijn examen voor zorg en welzijn verknald”, zegt ze. „Mijn strijkijzer had ik gevuld met water, maar het lekte. Ik weet ook niet precies hoe dat kwam.”

Terwijl havo- en vwo-leerlingen zich nog voorbereiden op de centrale eindexamens, die in mei beginnen, zijn vmbo'ers al volop bezig. Van april tot juli worden op middelbare scholen de centrale praktijkexamens afgenomen voor de beroepsgerichte vakken, voor leerlingen die vmbo-basis, -kader of -gl (gemengde leerweg) volgen. Scholen mogen deze examens zelf plannen.

De zestigduizend leerlingen die meedoen, moeten opdrachten maken die passen binnen hun profiel - zoals zorg en welzijn, mobiliteit en transport, bouwen, wonen en interieur of economie en ondernemen. Bij zorg en welzijn gaan de examens bijvoorbeeld over huishouden, hygiëne, verpleging en verzorging. En leerlingen moeten ook laten zien dat ze een professioneel gesprek kunnen voeren over een cliënt.

Voor de deur van het examenlokaal staan leerlingen te wachten op hun beurt. Vanessa (16) mag naar binnen, ze moet plaatsnemen achter een bureau met een computer en een telefoon. Van de twee docenten die examineren, krijgt ze de casus op papier. De inhoud daarvan mag niet in de krant worden onthuld, evenmin de opdrachten voor andere vakken: sommige scholen nemen deze examens pas later af.

Vanessa leest een paar minuten aandachtig. Op een klabblok maakt ze aantekeningen. Daarna moet ze het telefoongesprek voeren. Het is een rollenspel, waarbij ze een docent aan de lijn krijgt, die ergens anders in het schoolgebouw verblijft. De examinatoren checken op een beoordelingsformulier of Vanessa de juiste informatie heeft opgenomen en kan overbrengen. Pas later krijgt ze de uitslag te horen.

Wiskunde, Engels en economie

Volgens Arjen Daelmans, plaatsvervangend opleidingsdirecteur van het Stedelijk College Eindhoven, moet niet worden onderschat hoe zwaar deze

De werkplaats voor het profiel mobiliteit en transport ziet eruit als een volwaardige garage

examens zijn. „Bij een centraal schriftelijk eindexamen voor bijvoorbeeld havo of vwo zitten leerlingen een paar uur aan een tafeltje. Een praktijkexamen op het vmbo duurt soms veertien uur. Het bestaat uit verschillende onderdelen, waarvoor leerlingen meerdere dagdelen moeten terugkomen naar school.”

Direct na de praktijkexamens, die zo'n drie weken duren, volgen die voor algemene vakken, zoals Nederlands, wiskunde, Engels en economie. „Onze leerlingen hebben vijf weken achter elkaar examens, bij herkansingen zelfs zeven of acht”, zegt Daelmans.

De praktijkexamens leggen ook beslag op het lerarenteam, want leerlingen maken ze individueel of in kleine groepjes. Bij elke proef moeten twee docenten examineren. „Om voldoende mankracht en lokalen vrij te spelen hebben onze derdeklassers in deze weken geen lessen”, vertelt Zwenger. „Ze zijn op stage.”

Aandachtig lezen

In de werkplaats voor het profiel mobiliteit en transport, die eruitziet als een volwaardige garage, sleutelen leerlingen aan auto's. Tijdens het examen moeten ze binnen een afgelijnd vak rondom de auto blijven - vanwege de veiligheid en om elkaar niet te storen. Vandaag moeten ze drie opdrachten maken: een defect in de motor repareren, een probleem aan het onderstel verhelpen en een storing in de elektra oplossen.

De docenten prepareren de auto's. „Bij die Opel Corsa kan ik gewoon een schakelaar omzetten en dan veroorzaak ik een storing”, zegt techniekconstructeur Jeffrey Spoooren, een van de examinatoren. Moeizaam probeert een leerling een band om een velg te krijgen. Met z'n volle gewicht duwt hij erop. „Je had iets meer spek moeten eten”, grapt techniekdocent Paul van Spaandonk, de andere examinator.

Het College voor Toetsen en Examens stelt vast welke kennis en vaar-

digheden worden beoordeeld, en met welke normen. Toetsinstituut Cito verzint de examenopdrachten en verstrekt een checklist die de docenten langslapen voor de beoordeling. De opdrachten staan op een Cito-formulier dat bij aanvang van het examen wordt verstrekt.

Dat formulier moeten leerlingen aandachtig lezen voor ze beginnen. „Als je één zinnetje overslaat, gaat het verband weg en kun je de opdracht niet goed maken”, zegt Theo van der Maazen, docent en examinator voor bouwen, wonen en interieur. Vier jongens van vijftien en zestien jaar zitten op hun knieën op de betonnen vloer. Ze moeten materiaalberekeningen maken en voorbereidingen treffen voor een bouwwerk. „Ze doen allemaal hetzelfde”, zegt Van der Maazen, „maar elke leerling krijgt een andere maat op.” Zo kan er niet worden afgekeken, want iedereen moet zijn eigen bereke-

ning maken, nauwkeurig aftekenen en bouwen.

Dierenvoer aanschaffen

Het praktijkexamen, dat vijf dagdelen in beslag neemt, toetst vier onderdelen: meubel maken, een bouwproces voorbereiden, het bouwen zelf en design en decoratie. Het is een van de langdurigste vmbo-examens. Van der Maazen: „In het ene dagdeel doen we de concentratie-opdrachten. Het maken doen we het volgende dagdeel. Zes of zeven uur achter elkaar, dat redden ze niet qua concentratie.”

In januari of februari krijgt de school al een lijst met materialen die voor de examens moeten worden gekocht. De kosten voor een examen als mobiliteit en transport, dat nieuwe auto-onderdelen vereist, kunnen oplopen. Daelmans: „Een paar jaar geleden moesten we een specifiek onderdeel van metaal hebben. Toen waren de prijzen zo

» Vorig jaar moesten we plantjes aanschaffen, dit jaar dierenvoer. Daar blijf je dan na afloop mee zitten

Arjen Daelmans
Stedelijk College
Eindhoven

enorm gestegen dat alles via goedkope webshops als Temu en AliExpress werd besteld. Dat zat ons eigenlijk niet lekker.”

De voorbereidingen voor het praktijkexamen economie en ondernemen waren dit jaar ook een hele toer. Er moest een winkel worden ingericht met een toonbank, kassa en producten. „Vorig jaar moesten we plantjes aanschaffen, dit jaar dierenvoer”, zegt Daelmans. „Daar blijf je dan na afloop mee zitten. Dus de collega's met een huisdier hebben geluk.”

Bij dit examen worden vaardigheden getoetst als klantgerichtheid, productkennis en verkoopgesprekken.

Ahmad (17) moet de winkelier spelen, docent Sjoerd Mostermans is de klant. Een examinator observeert.

„Hoe was het voor jou vandaag?”, vraagt Mostermans na afloop aan de leerling. „Dat durf ik niet te zeggen”, zegt deze. Ahmad kijkt vragend naar

de examinator. „Je weet dat ik nog niks mag zeggen”, zegt die.

Zakken of slagen

Het praktijkexamen is afgelopen jaren steeds praktischer geworden, zegt Mostermans. „Vroeger had je onderdelen over boekhouden. Dat was heel abstract, leerlingen hadden moeite zich dat eigen te maken.” Het rollenspel sluit beter aan bij hun talenten, vindt hij. „We hebben er leerlingen bij, die kunnen mij echt alles verkopen.”

Op 11 juni krijgen alle vmbo-leerlingen die nu hun examens hebben te horen of ze zijn gezakt of geslaagd. In de week erna kunnen ze herkansen.

Ook de leerling die problemen had met haar strijkijzer kan in principe nog slagen. Examenssecretaris Zwenger:

„Voor een praktijkexamen doen ze niet alles over, maar alleen het deel dat niet goed ging. En bij de herkansing krijg je nooit dezelfde opdracht.”

Advertentie

BijzondereZaken.nl

Zoek & vind alle zaken die bijzonder zijn!

Consumenten

Kunst & Antiek

TE KOOP GEVRAAGD Klassieke of antieke auto's ook defect Venema Antiques & Classic Cars Rijksweg 17 te Drempel. Geopend op afspraak 06-53331279 info@venemaantiques.nl www.venemaantiques.nl

WILT U ADVERTEREN?

Surf dan naar onze website
www.zadkinmedia.nl

Zaken & Transacties

CURSUS DAYTRADEN Risicoolos leren

GROEPS-CURSUS 675-2e persoon half geld ex btw

Wat krijgt u voor uw geld?

- ✓ Cursus in Hotel vd Valk
- ✓ Warm lopend buffet
- ✓ Gratis Handelsrobot
- ✓ 8 weken live meekijken
- ✓ Opfrisdag naar keuze

Maak alle fouten op een demo-account voordat u met echt geld begint
Cursusdata Hotel vd Valk Breukelen: vrijdag 24 april en 12 juni
Aanmelden: 010 519 21 15 of robwessels.nl

Originele reacties cursisten

Positief verrast

Naar aanleiding van de website van Rob Wessels, werd ik nieuwsgierig naar zijn methode. Ik heb de stap gewaagd en ik moet zeggen: het is 500% interessanter en leuker dan verwacht.

De reden waarom, de DAX, de werkinstructie met de 'robot' en het plan werden heel duidelijk uitgelegd en ook in praktijk tijdens de cursus uitgevoerd.

Flierefluiter

Het hele plan en uitvoering is heel simpel en vooral ook voor onervaren daytraders of starters zeer snel en goed te begrijpen. Geen moeilijke grafieken van lange periodes bestuderen, geen EMA en andere metingen uitvoeren.

WWW.ROBWESSELS.NL 010 519 21 15
Let op! U kunt snel winst boeken maar net zo snel verlies lijden

Plaats ook uw advertentie in onze rubriek Bijzondere Zaken. Dit is heel gemakkelijk, geef online op en ontvang de befaal link via e-mail.

Advertentie

CHINA VS. HOLLYWOOD

Wie bepaalt hoe de wereld wordt verbeeld?
Kan China de enorme macht van Hollywood overnemen?

Luister elke dinsdag een nieuwe aflevering bij NRC en in alle podcast-apps.
Ga naar nrc.nl/wereldzaken voor meer over de podcast

nrc

DRENTS MUSEUM

Waar de gouden helm heeft gelegen weet de officier van justitie ook niet

De drie verdachten van de kunstroof in het Drents Museum hoorden eisen van tussen de bijna vier en ruim vijf jaar cel.

Lyanne Levy

ASSEN

Jan B. (21) beroept zich op zijn zwijgrecht, Bernhard Z. (35) ontkent bij de inbraak in het museum te zijn geweest en Douglas W. (37) is „als een beest behandeld”. Maar verder zwijgen de drie verdachten van de kunstroof in het Drents Museum opnieuw. Daardoor én door de deal die het Openbaar Ministerie (OM) met twee van de drie verdachten maakte, worden dinsdag in de rechtbank in Assen maar weinig details over een van de meest spraakmakende kunstrovers in Nederland in jaren bekend.

In januari 2025 werden uit het Drents Museum in Assen vier kunstschatten van de tentoonstelling *Dacia: Rijk van zilver en goud* gestolen. Het OM verdenkt Jan B., Bernhard Z. en Douglas W. uit Heerhugowaard

daarvan. De drie verdachten bleven de nooduitgang van het museum op met een zwaar vuurwerkexplosief. In het museum maakten ze glazen vitrines kapot en namen ze de gouden helm van Cotofenesti - een topstuk uit de Roemeense kunstcollectie - en drie gouden armbanden mee in een sporttas.

De kunstschatten waren meer dan een jaar spoorloos. Ze werden twee weken geleden na tussenkomst van de advocaten van Douglas W. en Jan B. aan het OM overhandigd. Een van de gouden armbanden ontbrak. Het OM zegt geen indicatie te hebben dat die armband in het bezit van Jan B. of Douglas W. is. Details over de overdracht van de kunstschatten blijven als het aan het OM ligt „voor altijd geheim”.

Goed georganiseerde roof

Bernhard Z. heeft geen procesafspraken met het OM gemaakt. Hij

ontkent in het museum te zijn geweest tijdens de inbraak. Hij krijgt geen vermindering van de straf. Tegen hem wordt dinsdag op de eerste dag van de inhoudelijke behandeling de hoogste celstraf geëist, vijfjaarenvijf maanden. Douglas W. en Jan B. hebben wel afspraken gemaakt, waardoor hun strafes met een derde is verminderd. Tegen hen wordt 44 maanden celstraf geëist.

Tegen alle drie zou zes jaar celstraf worden geëist, maar het OM trekt er een halfjaar vanaf voor Bernhard Z. en Douglas W. vanwege de impact van het delven van hun foto en volledige namen voor hun arrestatie. Ook de eis tegen Jan B. wordt met een halfjaar verminderd vanwege zijn jonge leeftijd en omdat hij geen strafblad heeft. Bernhard Z. en Douglas W. hebben wel een strafblad.

Volgens het OM hebben de drie verdachten de „goed georgani-

seerde en doordachte” roof die de kunstwereld schokte samen gepleegd. Ze hebben alle drie „een wezenlijke rol gehad in de diefstal en de voorbereiding ervan”. Dat blijkt volgens het OM onder andere uit de huur van vluchtauto's, het aanschaffen van burner-telefoons en werktuigen zoals de voorhamers waarmee de vitrines kapot werden gemaakt, en camerabeelden.

Het OM en de politie startten meteen na de roof een groot onderzoek. In oktober vorig jaar begon het OM met onderhandelingen met de advocaten van de verdachten over de teruggave van de kunstschatten. Dat ging moeizaam. Van beide kanten was er weinig vertrouwen. Bernhard Z. en Douglas W. vertrouwden het OM door het delen van hun foto en voor- en achternaam voor hun arrestatie niet. „Zonder afspraken over vertrouwelijkheid konden de gesprekken niet

plaatsvinden en was het terughalen van de kunstschatten onmogelijk”, zegt de officier van justitie. „We gaan niet vertellen wie welk deel van de kunstschatten heeft overhandigd en waar dat is geweest. Wij weten ook niet waar de kunstschatten hebben gelegen.”

Bernhard Z. zegt dat hij alleen de auto en een kentekenplaat heeft geregeld en de tas die gebruikt is tijdens de roof heeft gekocht. Hij wist wel dat het „niet koosjer was” en dat het voor een kraak of een inbraak zou worden gebruikt. „Maar van kunstschatten wist ik niets.”

Veel bewijs

Het OM heeft veel bewijs. Zo is er dna van Bernhard Z. en Douglas W. aangetroffen op een tas en op kleding die in de nacht van de roof in een container in Assen is gelegd. Daarin zaten een broek, een jas en een sporttas. In de sporttas werden glassplinters gevonden. Jan B. heeft voorhamers bij de Praxis gekocht, die na de roof in de sloot bij het museum zijn gevonden.

Douglas W. is drie weken voor de kunstroof in Assen geweest, waar hij met zijn partner en twee kinderen de tentoonstelling in het Drents Museum bezocht. Volgens de officier van justitie „heeft het er alle schijn van dat het bezoek is gebruikt als voorverkenning”. Ook Douglas W. zegt niet veel tijdens de zitting, alleen dat hij als „een dier is behandeld en zes maanden in een cel met schimmel en ongedierte heeft gezeten”, en dat de publicatie van zijn foto hem zal blijven achtervolgen.

Douglas W. bezocht drie weken voor de kunstroof met zijn partner en twee kinderen de expositie

Jan B. zwijgt ook. Hij heeft voordat hij gearresteerd werd meerdere keren met undercoveragenten gesproken en heeft aangegeven door hen onder druk te zijn gezet en te zijn bedreigd. Deze drie agenten deden zich voor als geïnteresseerden die de kunstschatten voor een opdrachtgever wilden kopen. Jan B. heeft volgens het OM verteld dat de roof „als een team was gedaan” en ze de buit aan de Staat wilden verkopen. Ook zei hij dat het idee voor de roof van Douglas W. kwam.

Robert van Langh, directeur van het Drents Museum, riep tijdens de zitting op om de missende armband ook terug te geven. „Pas dan kan voor veel mensen deze vreselijke periode worden afgesloten.” Hij las ook een verklaring van het Nationaal Museum in Boekarest voor, dat de gouden helm aan het Drents Museum uitleende. Het museum noemt de roof „een trauma en een nationale vernedering”.

De rechtszaak gaat donderdag verder.

Het Drents Museum in Assen, waar in januari 2025 topstukken als een gouden helm en drie armbanden werden gestolen. FOTO VINCENT JANNINK/ANP

Koninklijk paar Beladen bezoek aan het Witte Huis

Het koninklijk bezoek aan de VS was in Nederland beladen door de overnachting van koning Willem-Alexander en koningin Máxima in het Witte Huis, maar Amerikaanse media besteedden er weinig aandacht aan. Maandagavond was het paar, met ook premier Rob Jetten, in SUV's voor een diner naar het Witte Huis gebracht, waar ze met uitgestoken hand werden ontvangen door president Donald Trump en zijn vrouw Melania. Eerder maandag was het paar voor een werkbezoek in Philadelphia, waar 250 jaar geleden de Onafhankelijkheidsverklaring en grondwet vorm kregen. Dinsdag en woensdag was een werkbezoek gepland aan Florida in een vol programma met recepties met zakenlui en bezoeken aan scholen. (NRC)

FOTO REMKO DE WAAL/ANP

HONGARIJE-EU

Europese miljarden zullen niet direct richting Hongarije stromen

Verkiezingswinnaar Péter Magyar wil de banden van Hongarije met Brussel herstellen en de EU-miljarden „thuisbrengen”.

Rik Rutten

BRUSSEL

Eerst Warschau. Daarna Wenen. En dan Brussel. Het reisschema van Péter Magyar voor de komende weken maakt direct duidelijk waar de prioriteiten van de aankomende Hongaarse premier liggen.

Polen en Oostenrijk zijn vanwege de historische banden met Hongarije vanzelfsprekende bestemmingen. Slowakije en Tsjechië, de buurlanden waarmee Magyars voorganger Viktor Orbán graag optrok, slaat hij daarentegen over. Brussel is nu belangrijker. Magyar zal naar Brussel afreizen met een heldere missie: om de banden met de EU te herstellen en „zo snel als mogelijk” miljarden euro's aan stopgezette Europese subsidies los te weken, zo kondigde hij maandag aan tijdens een drie uur durende persconferentie.

Hongarije liep de afgelopen jaren circa 18 miljard euro aan EU-geld mis, zo'n acht procent van het Hongaarse bbp. Het geld werd door de Europese Commissie in de ijskast gezet vanwege Orbán's aan stopgezette Europese subsidies los te weken, zo kondigde hij maandag aan tijdens een drie uur durende persconferentie.

Het prijskaartje van Orbán's beleid kan nog oplopen. Het Europese Hof van Justitie beslist binnenkort of een bedrag van nog eens 10 miljard euro, dat al wél was vrijgegeven door Brussel, geretourneerd moet worden. De belangrijkste adviseur van het Hof - vaak een goede gadmeter voor de uitspraak - stelde kort voor de verkiezingen van wel.

Brussel popelt om een streep te zetten onder de belabberde verhoudingen met Boedapest. Orbán's voortdurende veto's zetten kwaad bloed bij veel van zijn collega's, en bij de ambtelijke machinerie. De wederzijdse ergernis groeide en groeide. Orbán lag steeds vaker dwars. EU-ambtenaren namen steeds meer tijd als ze verzoeken uit Boedapest ontvingen.

Toch zal het geld niet direct en vanzelf gaan vloeien. Magyar zal eerst moeten leveren.

Geen Orbán, ook geen Jetten

Als eerste test van zijn goede wil geldt de EU-lening van 90 miljard euro aan Oekraïne. Orbán blokkeerde die lening in februari, ook al was hij er eind december onder voorwaarden nog mee akkoord gegaan.

Tegenover journalisten zei Magyar dat hij die blokkade snel wil

opheffen zodat het geld kan worden uitgeleend. Een kwestie van hooguit een maand, verwachten diplomaten. Het ligt voor de hand dat Magyar ook Orbán's blokkade op een sanctiepakket tegen Rusland opheft.

Tegelijkertijd houdt Magyar wel vast aan de uitzonderingspositie die Orbán voor Hongarije (samen met Tsjechië en Slowakije) bedong bij de lening. Het land hoeft daarvoor niet mee te betalen aan de rentelasten en staat ook niet garant mocht Oekraïne de lening in de toekomst nooit terugbetalen, een niet onwaarschijnlijk scenario.

Magyar zal niet in zijn eentje dwarsliggen zoals Orbán, maar een echte Europeaan is hij evenmin

Het is Magyar ten voeten uit. Hij zal niet in zijn eentje dwarsliggen zoals Orbán dat deed, maar een Hongaarse versie van Rob Jetten - een enthousiaste, uiterst liberale Europeaan - is hij evenmin. Magyar zei deze week al dat hij een EU-lidmaatschap van Oekraïne „de komende tien jaar” niet ziet gebeu-

ren. Voor het uitfasen van Russische olie en gas voelt hij ook weinig.

Magyar sorteert voor op de nieuwe positie van Hongarije en deed maandag al een poging zijn collega's gerust te stellen: „Ik weet zeker dat we discussies zullen hebben (...) maar we gaan niet vechten om het vechten, zodat we op posters kunnen zetten dat Brussel de grote vijand is die gestopt moet worden.”

Een harde les uit Polen

En dan volgt de cruciale fase: het vrijgeven van de Brusselse miljarden, in ruil voor hervormingen in Hongarije. Op het eerste oog is de kwestie overzichtelijk. Magyar heeft al gezegd dat hij schoon schip wil maken. De bereidheid vanuit Brussel om hem daarvoor te belonen is groot.

Maar zo eenvoudig is het niet geregeld. Voor Magyar wordt het een taak klus de schade aan de rechtsstaat te herstellen. Orbán en zijn Fidesz-partij hebben zich diep in de haarvaten van de staat geworteld. Het (her)benoemen van nieuwe en weggestuurde rechters kost tijd. Veel van de ambtenaren die de EU-fondsen in Hongarije verdelen, zijn onder Orbán aangenomen.

Brussel heeft een harde les ge-

leerd van de verkiezingszege die Donald Tusk twee jaar geleden in Polen boekte. Ook Tusk beloofde als premier de schade aan de rechtsstaat te herstellen die de PiS-regering had aangericht. De EU heropende daarop de geldkraan. Maar Tusk liep vast in de modder toen de conservatieve president van PiS-huize zijn hervormingen bleef dwarsbomen.

„Na die vrijgave aan Polen kan de EU eigenlijk niet meer volhouden dat het pur budgetair is”, zegt John Morijn, bijzonder hoogleraar recht en politiek in de internationale betrekkingen in Groningen. „Dit is niet het werk van accountants met dikke brillen, het is sterk gepolitiseerd. Ze hadden nooit Tusk op zijn blauwe ogen moeten geloven.”

De vooruitzichten in Hongarije zijn beter. Magyar lijkt met zijn Tisza-partij over een cruciale tweederde meerderheid te beschikken, waarmee hij grote wetswijzigingen kan doorzetten. Aan de andere kant is Brussel zijn voornaamste drukmiddel kwijt als het de fondsen snel vrijgeeft.

„De bal ligt nu bij Magyar,” concludeert een diplomaat in Brussel. „En alleen het feit dat hij niet Viktor Orbán is, is niet genoeg om het geld te krijgen.”

Koen Vidal en Annebeau Hofkens
AMSTERDAM

Om eerlijk te zijn, ik had nooit gedacht dat ik Al Fashar zou moeten verlaten. Ook niet toen er duizenden bommen op onze hoofden vielen. We gingen ervan uit dat we het wel zouden redden. Ik ben in Al Fashar geboren, ik groeide er op, studeerde er geneeskunde en was er directeur van het enige ziekenhuis dat nog functioneerde. En ja, op mijn schouders voelde ik het gewicht van een zware menselijke en morele plicht: een ziekenhuis met honderden patiënten laat je niet zomaar in de steek. Maar toen kwam de dag dat onze stad ten onder ging.”

Dokter Modther Ibrahim Suleman Abakar (29) is een belangrijke ooggetuige van de genocide die zich vorig jaar in de Soedanese stad Al Fashar voltrok. Als medisch directeur van het Saudi-ziekenhuis zag hij hoe de paramilitaire Rapid Support Forces (RSF) de stad eerst omsingelden en vervolgens de bevolking uithongerden en bestookten met duizenden raketten en drones. Zijn ziekenhuis was een van de belangrijkste doelwitten. „Maar mensen bleven wel naar ons ziekenhuis komen. Gewonden, zieken, bejaarden, hoogzwangere vrouwen... we bleven ze verzorgen, we bleven opereren.”

Eind december, twee maanden na de massamoord in Al Fashar waarbij duizenden mensen werden gedood, bereikte dokter Abakar met heel veel geluk de Soedanese hoofdstad Khartoem. Hij is nu veilig.

Drie jaar geleden op 15 april 2023 brak de oorlog in Soedan uit. Wat een escalatie was van een politieke machtsstrijd tussen het Soedanese regeringsleger en de RSF groeide uit tot een verwoestende oorlog met buitenlandse inmenging, die zich over vrijwel het hele land heeft verspreid.

Tijdens een video gesprek vertelt dokter Abakar hoe zijn stad Al Fashar steeds meer in de greep kwam van het geweld. „Dat ging geleidelijk. De RSF vielen eerst enkele buitenwijken aan, waardoor we het kinderziekenhuis moesten sluiten omdat het pal in de vuurlinie lag. Maar er waren toen nog veel gevechtspauzes en er werd slechts geschoten met lichte artillerie. We konden nog ademen.”

Kilometerslange gracht

Na een paar maanden veranderde er iets wezenlijks in de oorlogsstrategie. De militie wilde niet zozeer het regeringsleger in Al Fashar verslaan, ze wilde de bevolking uithongeren en terroriseren. „De blokkade begon met het afsnijden van de belangrijke invalswegen vanuit Khartoem en Libië. Dorpen en boerderijen rondom de stad werden in de as gelegd. De mensen werden er vermoord en verjaagd, de landbouwgronden afgebrand.”

Rondom de stad groeven de RSF een kilometerslange diepe gracht waar gewapende militieleden patrouilleerden. De toevoer van voedsel, basismiddelen en medicijnen viel stil. „We zaten opgesloten in een open gevangenis. Het was de periode dat er steeds meer gewonden in ons ziekenhuis belandden. Elke dag drong het meer

Dokter Abakar in Khartoum, waar hij twee maanden na de massamoord in Al Fashar aankwam. FOTO AL MUJTABA

INTERVIEW MODTHER ABAKAR SOEDANESE DOKTER

‘Zelfs het prille leven kreeg in Al Fashar geen kans’

Modther Ibrahim Suleman Abakar leidde het enige ziekenhuis dat nog overeind stond in het Soedanese Al Fashar. Hij zag van dichtbij hoe de paramilitaire RSF executies en massamoorden in ziekenhuizen uitvoerde. Een ooggetuigenverslag.

en meer tot me door: ze willen ons uithongeren, ze willen ons uitdrogen, ze willen ons uitmoorden.”

Er brak een lange en hallucinerende periode aan waarin hij patiënten verzorgde en opereerde terwijl er onophoudelijk bommen op zijn ziekenhuis vielen. „Terwijl de raketten insloegen en het gebouw daverde, opereerden we gewonden, hielpen we vrouwen bevallen en voelden we ook mensenlevens door onze handen glippen.”

De oorlog in Soedan is al lang geen louter binnenlands conflict meer: terwijl de RSF militaire steun krijgen van de Verenigde Arabische Emiraten, leunt het regeringsleger op buitenlandse bondgenoten zoals Egypte. Daardoor beschikken de RSF over de modernste drones en raketten die de Emiraten via geheime luchthavens leveren.

Hoe vlot en efficiënt die wapenleveranties verliepen, konden Abakar en zijn collega's met eigen ogen vaststellen toen een geleide raket op het ziekenhuisgebouw insloeg, waarvan ze het omhulsel op een lagere verdieping terugvonden. De fabricagedatum was nog leesbaar: de raket was een week daarvoor geproduceerd. „Van de wapenfabriek naar ons ziekenhuis in nog geen week tijd! De Emiraten weten duidelijk van aanpakken.”

Aanval op kraamkliniek

Tijdens deze horormaanden zag dokter Abakar het aantal aanvallen op burgerdoelwitten toenemen. „Hoe preciezer en krachtiger de raketten en de drones werden, hoe meer markten, moskeeën en gezondheidsposten er werden ge-

zie ik de gezichten van de mensen die ik moest achterlaten, die er niet meer zijn of die nog steeds gevangen zitten en onvoorstelbaar geweld moeten ondergaan.”

Van tachtig naar veertig kilo

En toch, op een of andere manier, ging het dagelijkse leven in Al Fashar verder. Mensen moesten eten, hun kinderen voeden. „In de stad werden meerdere collectieve gaarkeukens opgezet. Burgers deelden het weinige eten dat ze konden vinden. Die collectieve keukens mag je gerust een menselijk wonder noemen: ze zijn een toonbeeld van de solidariteit die zo typerend is voor het Soedanese volk.”

Door de blokkade werd voedsel steeds schaarser en duurder. Al snel waren er alleen nog basisgroenten zoals uien, vertelt Abakar. „Op het einde kookten mensen zelfs de huiden van koeien om op te eten. We waren met z'n allen aan het verhongeren. Ik zag mijn collega's steeds magerder worden. Zelf ben ik veertig kilo afgevallen. Van een kloekke man van tachtig kilo naar een soort geraamte van veertig kilo.”

Als ik mijn ogen sluit, zie ik de gezichten van de mensen die ik moest achterlaten

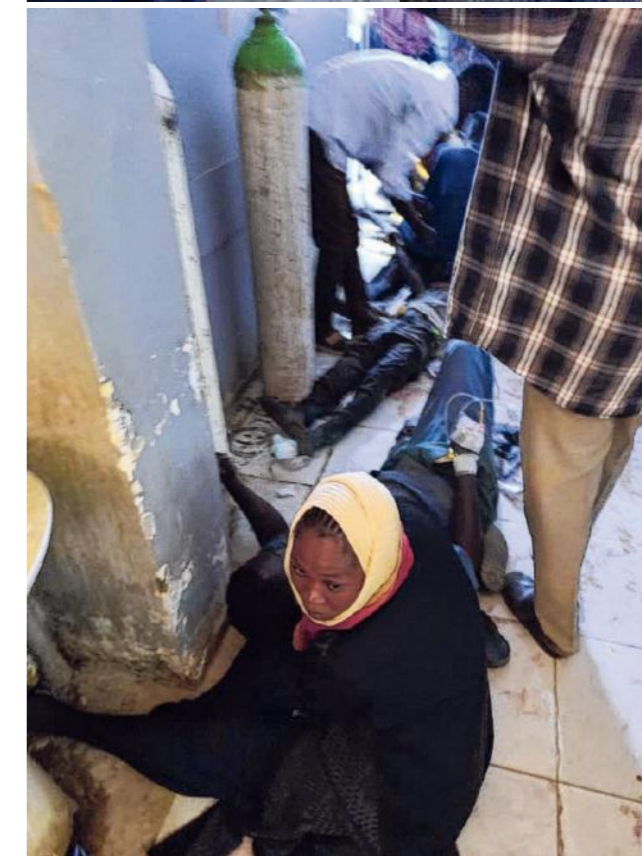
En toen kwam die dag dat de stad ten onder ging. 26 oktober 2025, de dag dat de RSF de stad bestormden en de bevolking begonnen uit te moorden. „Elke dag vielen er duizend raketten op de stad. We hadden ondertussen een schuilkelder naast het ziekenhuis laten bouwen waar we voortdurend naartoe moesten vluchten. Ook in de nacht van 25 op 26 oktober waren de inslagen heils: de ene dreun na de andere.”

Rond zes uur 's ochtends zagen ze verdachte bewegingen in de straten rondom het ziekenhuis. Abakar beseftte dat het voorbij was, dat de milities zich aan het voorbereiden waren om het gebouw te bestormen. „Op dat moment besloten we om het ziekenhuis uit te sluiten. Echt een verschrikkelijk moment, we moesten veel van onze patiënten achterlaten. Later hoorde ik dat velen van hen in hun bed afgemaakt zijn. Weerlose mensen.”

De ontsnappingspoging mislukte. Dokter Abakar en zijn collega's waren de stad amper uit of ze werden belaagd door RSF-leden. „Ze vielen ons aan, sloegen ons en bevalen ons om naar het noorden te lopen. Ik herinner me dat er tijdens onze vlucht om de twee à drie meter een lijk lag.”

Tienduizend gevangenen

Die 26ste oktober, rond tien uur 's morgens, werden dokter Abakar en zijn collega's naar een verzamelpplaats geleid waar wel tienduizend mensen waren samengedreven. „Op sociale media circuleren nog altijd gruwelvideo's van die chaos. Mensen werden afgeranseld, van dichtbij met rubberkogels beschoten of geëxecuteerd. Ik wist heel goed dat ik, als ze me zouden herkennen, meteen afgeemaakt zou worden. Omdat ik tot de laatste dagen rapporten over de raketaanvallen op het ziekenhuis was blijven delen met de Soedan-

Beelden van het ziekenhuis na een beschieting in december 2024, waarbij zeven mensen om het leven kwamen en veertien anderen gewond raakten. FOTO'S MODTHER ABAKAR

Op de binnenplaats van het ziekenhuis kampeerden veel ontheemden – tot die gebombardeerd werd. FOTO MODTHER ABAKAR

se instanties en mensenrechtenorganisaties, was ik voor hen een zeer vervelende getuige.”

Uit voorzorg had Abakar zijn smartphone en laptop vernietigd, zijn baard afgeschoren en zijn haar geknipt. „Toen de milities me de vraag toeschreeuwden of ik een militair was, vreesde ik dat ze me meteen zouden executeren. Maar ze lieten me passeren. Pas later besefte ik dat ik zo graatmager was dat ze me niet hebben herkend.”

Die dag dreven de milities hun tienduizend gevangenen naar het dorpje Qarni, ten noordwesten van Al Fashar. „Het was een chaotische tocht, de milities gedroegen zich echt als beesten. Iedereen kreeg zware klappen. Er werd geschoten. Om de een of andere reden besloten ze om de groep in tweeën te splitsen: de ene helft werd met vrachtwagens afgevoerd, de andere helft werd opgesloten in de gebouwen van de plaatselijke school. Ikzelf belandde in de school.”

Het was in dat schoolgebouwtje dat dokter Abakar een kans kreeg om te ontsnappen. „De inwoners van Qarni mochten het gebouw in om wat voedsel te verkopen. Een van hen, een vrouw, keek me aan en zei: 'Jij bent toch de dokter van het Saudi-ziekenhuis?' De angst greep me naar de keel. Toch iemand die me herkende! 'Nee, nee,' zei ik, 'ik ben helemaal geen dokter.' 'Toch wel', zei ze. 'Jij hebt mijn gewonde zus verzorgd, dankzij jou leeft ze nog.' Ze bood me aan om te helpen ontsnappen. 'Ga straks naar de achterkant van het gebouw en doe of je moet plassen. Ik zal je komen halen.'”

Tegenstrijdige emoties

Met de hulp van de vrouw en haar familie kon dokter Abakar het dorpje Hila bereiken, waar hij zich twintig dagen zou schuilhouden. Hij kreeg een djellaba, een ezel en zou van dorpje naar dorpje trekken om uiteindelijk de frontlinie over te steken naar regeringsgebied. Een tocht van twee maanden. Met zijn djellaba en ezel zag hij er niet meer uit als een stadswoner, maar als een boer. De familie van de vrouw bood hem telkens een schuilplek aan en gaf hem advies om de checkpoints van de milities te omzeilen. „Maar het bleef levensgevaarlijk: op elk moment kon het misgaan. Maar weet u, eigenlijk dacht ik niet meer aan de gevaren. Ik reisde met een totale gelatenheid: 'Als ze me te pakken krijgen en vermoorden, dan is dat maar zo', speelde door mijn hoofd. 'En als ik dit overleef: des te beter. We zien wel.'”

Eind december arriveerde dokter Abakar in Khartoem. „Gelukkig omdat ik nog leefde, diep ongelukkig over de dood van enkele familieleden en het onzekere lot van mijn collega's. Ik probeer nu op adem te komen, maar ik ben toch vooral bezig met het opspreken van vermiste collega's. Mogelijk zitten ze nog in de foltergevangenis van de RSF, de kans is ook groot dat ze dood zijn.”

Af en toe verneemt hij dat een vermiste collega is opgedoken in een van de grote ontheemdenkampen van Darfur. „Zo confronteerd: dit zijn de mensen die in de moeilijkste uren van het beleg het Saudi-ziekenhuis mee draagden hielden. Ze waagden hun leven om mensenlevens te redden. En nu zijn ze aan het verhongeren in een kamp. Dat kan ik niet toestaan.”

Marco Polo komt aan in Hormuz, geïllustreerd manuscript van Mazarine-meester 1410-1412. FOTO GETTY IMAGES

GESCHIEDENIS VAN ZEESTRAAT

Al honderden jaren geldt: wie de Straat van Hormuz beheerst, beheerst de regio

De Straat van Hormuz is al eeuwen een knooppunt in de wereldhandel. Wie de zeestraat beheerst, heeft een wapen in handen. Zelfs Nederland hanteerde dit machtsmiddel.

Een tanker staat in brand in de Straat van Hormuz tijdens de Iran-Irak-oorlog, december 1987. FOTO ROGER VIOLLET VIA GETTY IMAGES

Hugo Schiffers

AMSTERDAM

Toen *The New York Times* in 1975 aan de Iraanse sjah Mohammed Reza Pahlavi vroeg waarom hij een troepenmacht naar Oman, aan de overkant van de Straat van Hormuz, had gestuurd, wees hij op het cruciale belang van deze zee-weg.

De sultan van Oman had hulp nodig om een marxistische opstand de kop in te drukken. Die wilde Pahlavi maar al te graag geven. „Stel je eens voor dat die wilden de andere kant van de Straat van Hormuz in handen krijgen”, aldus de sjah. „Ons leven hangt daarvan af.”

De Amerikaanse president Donald Trump realiseert het zich nu pas. Maar de sjah zei wat al eeuwen bekend is: wie de Straat van Hormuz beheerst, beheerst de regio.

Door de zeestraat af te sluiten treden de Iraniërs - en nu ook de Amerikanen - in de voetsporen van onder meer Portugese conquistadores, de Verenigde Oost-Indische Compagnie en het Irak van Saddam Hussein.

De Straat van Hormuz was altijd al een knooppunt in de wereldhandel. Land- en zee routes tussen Azië, Afrika en Europa komen er samen. Wie daar tol weet te heffen, loopt binnen.

Vanaf de elfde eeuw na Christus waren dat de inwoners van de havenstad Hormuz, gelegen aan wat nu de Iraanse zijde van de zeestraat is. Hormuz wist door zijn gunstige ligging uit te groeien tot een koninkrijkje. Marco Polo deed het eind dertiende eeuw aan tijdens zijn reis naar China en keek er zijn ogen uit. Het klimaat vond hij moordend en de lokale scheepsbouw stelde volgens hem weinig voor. Maar de wijn was er lekker. En bovenal was er de handel: in zijn reisverslag schrijft de ontdekkingsreiziger vol ontzag over „schepen volgeladen met specerijen en edelstenen, parels, zijden en gouden stoffen, olifantantanden en vele andere waren”.

Niet voor niets doopten de Arabieren Hormuz „de edelsteen in de gouden ring van de wereld” en koos John Milton er voor om in *Paradise Lost* (1667) de troon van de duivel te beschrijven als een zetel die zelfs „de rijkdom van Ormus voorbijstreeft”.

Rots in de zee

Het koninkrijk van Hormuz verloor begin zestiende eeuw zijn onafhankelijkheid aan de Portugezen. Nadat admiraal Afonso de Albuquerque in 1510 het Indiase Goa veroverde en zo de basis legde voor het Portugese rijk in Azië richtte hij zich op het veiligstellen van de handelsroutes tussen Portugal en de nieuwe overzeese gebieden.

Hormuz was hierbij een onmisbare schakel. Het koninkrijk was inmiddels verplaatst van de Iraanse kust naar een rotsachtig eilandje in de zeestraat zelf, dat nog altijd bekendstaat als Hormuz-eiland. Albuquerque wist dit met zo'n vijfhonderd soldaten te veroveren, waarna ze van Hormuz een vazalstaat maakten. De overblijfselen van het fort dat Albuquerque liet bouwen zijn nog steeds te vinden op de noordkaap van het eiland.

De Portugezen hanteerden een soortgelijke strategie als de Iraanse Revolutionaire Garde afgelopen weken probeerde toe te passen met mijnen, drones en raketten. Vanuit Hormuz en andere kustplaatsen aan de Indische Oceaan hieven de conquistadores tol op schepen. Wie niet betaalde, kon door Portugese patrouilleschepen tot zinken worden gebracht.

Dit leidde tot verzet van opkomende machten zoals Engeland en de Republiek. De Engelsen en Nederlanders begonnen zelf Portugese schepen aan te

Illustratie uit circa 1540 uit een Portugees geschrift. Het toont een Portugees huishouden aan het diner in Hormuz. Het huis is onder water gezet om het koel te houden.

Straat van Hormuz

vallen. Bekendst is de Nederlandse kaping van het Portugese koopvaardij-schip de Santa Catarina in 1603 in de Straat van Malakka.

Jong juridisch talent uit Delft

Het incident met de Santa Catarina leidde internationaal tot grote verontwaardiging. Ook binnen de VOC zelf vroegen aandeelhouders zich af of de compagnie niet buiten zijn boekje was gegaan.

Zalvende woorden kwamen van een jong juridisch talent uit Delft. Hugo de Groot schreef in opdracht van de VOC zijn *Mare Liberum* (ofwel Vrije Zee), waarin hij betoogde dat de zee van iedereen is en dus vrij toegankelijk moet zijn voor alle landen om handel te drijven. Door andere landen dit recht te ontzeggen, maakten de Portugezen zichzelf tot een legitiem doelwit voor tegenmaatregelen.

De redenering van De Groot - die de basis zou vormen van het moderne internationale zeerecht - wordt vierhonderd jaar na dato nog gebruikt om de Iraanse blokkade van de Straat van Hormuz te veroordelen.

Inmiddels was de macht van de Portugezen tanende. In 1622 zag sjah Abbas I van Perzië zijn kans schoon om Hormuz-eiland te veroveren. Omdat de sjah niet over een eigen vloot beschikte, wendde hij zich tot zowel de Engelsen als de Nederlanders voor de nodige schepen.

Beide landen wisten hier de vruchten van te plukken. De Nederlanders groeiden in de zeventiende eeuw uit tot de dominante zeemacht in de Golf en waren eeuwlang de belangrijkste handelspartner van de Perzen. Handelsdisputen met de sjah kostte de VOC op door de Straat van Hormuz te blokkeren - waarbij het werk van Hugo de Groot voor het gemak werd vergeten.

De VOC loste handelsruzie met de sjah op door de Straat van Hormuz te blokkeren

In 1908 vonden de Britten olie in Iran. Die vondst veranderde het Midden-Oosten voorgoed en daarmee ook de Straat van Hormuz. Binnen enkele jaren legden de Britten met toestemming van de Iraanse sjah tweehonderd kilometer aan oliepijpleiding aan die uitmondde bij de Perzische Golf.

Hormuz, al eeuwenlang de brug tussen Oost en West, werd zo ook de aanvoertrouw voor de brandstof van de twintigste eeuw. De impact van blokkades van de zeestraat was voortaan wereldwijd te merken. Het Verenigd Koninkrijk blokkeerde begin jaren vijftig de Straat van Hormuz nadat de Iraanse premier Mohammad Mossadegh de olie-industrie, die grotendeels eigendom was van de Britse staat, nationaliseerde.

De huidige sluiting van de Straat heeft misschien nog wel het meeste weg van een episode tijdens de Iran-Irak oorlog (1980-1988). Toen de strijd op het land verzandde in een patstelling, besloot de Iraakse president Saddam Hussein een tweede front te openen in de Perzische Golf. Met luchtaanvallen en mijnen viel hij Iraanse tankers aan rond het eiland Kharg, dat ook toen al cruciaal was voor de Iraanse olie-industrie.

Iran sloeg terug door schepen met bestemming Irak en diens bondgenoten in de Golf aan te vallen. Het was het begin van wat de „Tankeroorlog” is gaan heten. Op verzoek van Iraks bondgenoot Koeweit begon de Amerikaanse marine in 1987 met het escorteren van schepen door de Straat van Hormuz.

Nederland en andere bondgenoten van de Verenigde Staten stuurden mijnenjagers naar de regio. De missie verliep moeizaam: de Iraniërs bleken sneller mijnen te kunnen leggen dan de internationale coalitie ze kon opruimen.

Advertentie

nrc webwinkel

KOOKKLASSIEKERS

Voor thuishokks van elk niveau

MARCELLA HAZAN
De klassieke
Italiaanse keuken

- › Hét standaardwerk over Italiaans koken
- › Meer dan 500 recepten
- › Uitgebreide informatie over bereidingstechnieken en authentieke ingrediënten

Van 44,99 voor
37,99

BEB VUYK
Groot Indonesisch
kookboek

- › Dé klassieker met honderden gevarieerde recepten
- › Met een handvol ingrediënten bereid je een gamma aan authentieke gerechten
- › Voor beginners en gevorderden

Van 44,99 voor
37,99

MATTHEW RYLE
Franse klassiekers

- › Een compleet en eigentijds naslagwerk
- › Voor iedereen die graag Frans kookt
- › Herontdek de Franse keuken met tijdloze recepten

Van 32,99 voor
27,99

CHARMAINE SOLOMON
Groot Aziatisch
kookboek

- › Dé culinaire klassieker over de verschillende Aziatische keukens
- › Van India, Pakistan, Maleisië en Thailand tot China en Japan
- › Meer dan 500 pagina's met recepten

Van 44,99 voor
37,99

PAUL BOCUSE
De nieuwe Franse
keuken

- › Het meesterwerk van de legendarische chefkok van de Franse keuken
- › Meer dan 1000 recepten
- › In dit boek gaan vernieuwing en traditie hand in hand

Van 44,99 voor
37,99

NATALIA RUDIN
Cooking Fast and Slow

- › Nederlandse uitgave
- › Snelle, heerlijke recepten voor mensen die (geen) tijd hebben
- › Vol met voornamelijk plantaardige recepten

Van 32,99 voor
27,99

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/boekenacties

Gratis thuisbezorgd

Ontdek de beste aanbiedingen voor het voorjaar

BATAVIA Super snoeiset

Adviesprijs
fabrikant 179,-

- Alles-in-één set voor elke snoeiklus
- Compacte Nexxaw zaagt hout tot 11 cm dik met één hand
- Brushless takkenschaar knipt moeiteloos door takken tot 28 mm

BATAVIA Grasmaaier op accu

Van
269,-
179,-

- 40% hogere efficiëntie met de gepatenteerde maai-assistent
- Mulchfunctie hak het gras in fijne stukjes en dient als natuurlijke meststof
- MaaiPAD van 32 cm zorgt voor soepel en gemakkelijk manoeuvreren

BATAVIA Heggenschaar en bladblazer

Adviesprijs
fabrikant 229,-

139,-

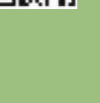
- Complete set bladblazer en heggenschaar incl. accu 4h en snellader
- Perfecte bladblazer om bladeren, gemaaid gras en vuil op te ruimen
- Heggenschaar met hoge knipsnelheid en snoerloos bewegen

BATAVIA Fixxbrush onkruidborstel set

Adviesprijs
fabrikant 169,-

119,-

- Werelds meest effectieve onkruidborstel
- Ideaal voor het verwijderen van onkruid en mos uit voegen
- Onkruid verwijderen zonder rugpijn, pijnlijke knieën, blaren en vermoeidheid

ANALYSE EUROPESE MEDEDINGING

Brussel lijkt te morrelen aan zijn strenge concurrentieregels

Maandenlange soap rond benoeming topambtenaar op Mededinging is beslecht in het voordeel van Ursula von der Leyen.

Rik Rutten

BRUSSEL

De strijd om de inhoud is in Brussel verre van gestreden. Maar als het gaat om het personeelsbeleid van de Europese Commissie, kan voorzitter Ursula von der Leyen sinds deze week een succesje bijschrijven. Een ervaren topambtenaar, de Ier Anthony Whelan, krijgt de verantwoordelijkheid voor het concurrentiebeleid, zo werd maandag bekend. Daarmee wordt een van de machtigste onderdelen van de Brusselse machinerie geleid door een vertrouweling van Von der Leyen.

De benoeming komt op een moment dat de Europese Commissie haar concurrentieregels, van oudsher een kroonjuweel, tegen het licht houdt in een poging om de haperende economie op gang te krijgen. „Er lijkt te worden geschaakt in de richting van een stelling die veel lobbyisten willen: een ingang om meer fusies toe te staan”, aldus Maarten Pieter Schinkel, hoogleraar economie aan de UvA. „Almoet de echte showdown nog komen.”

DG Comp, voluit het Directoraat-Generaal voor Mededinging, geniet een zekere *status aparte* in de EU-ambtenarij. Het departement kan overheden straffen als die staatssteun inzetten waar dat niet mag. Zijn ambtenaren delen boetes uit als bedrijven kartels gevormd hebben. En als een grote fusie of overname de markt dreigt te verstoren, kan DG Comp deze verbieden.

Die machtige positie verklaart waarom het departement nu zelf de inzet is geworden van een stevige machtsstrijd. Vorige zomer ging de hoogste man, Fransman Olivier Guersent, met pensioen. Hij kreeg een tijdelijke opvolger. Sindsdien was acht maanden de vraag: wie wordt de nieuwe baas en welke richting slaat de Commissie in?

Vet op de botten

Eén dilemma voor Whelan wordt de omgang met Big Tech. In de gespannen verhouding met de Amerikaanse techreuzen, die de steun hebben van het Witte Huis, gaat het veel over de Europese digitale regelgeving. Maar de hoogste boetes krijgen bedrijven als Google en Meta van Brussel nog altijd om klassieke concurrentieregelen.

Deze boetes leiden tot toenemende frictie tussen de EU en de VS. Critici verwijten Von der Leyen dat ze om politieke redenen de scherpe randjes van dit beleid zou willen halen. Detail: Whelan was jarenlang Von der Leyens adviseur voor digitaal beleid.

Maar de belangrijkste kwestie is een Europese aangelegenheid.

Voor de nieuwe baas van DG Comp, Anthony Whelan (r), vormt de Europese relatie met Amerikaanse techreuzen een belangrijk dilemma.
FOTO THIERRY MONASSE/GETTY IMAGES

Grote Europese bedrijven roepen al jaren dat de strenge fusie- en overnameregels hun eigen groei, en die van de EU, alleen maar in de weg zitten. Zij zeggen dat ze alleen kunnen opboksen tegen Amerikaanse en Chinese concurrenten op het wereldtoneel als ze groter mogen worden op hun thuismarkt.

De filosofie hierachter is eenvoudig: alleen grote bedrijven kunnen dankzij hun omvang en schaalvoordelen voldoende vet op de botten opbouwen om te investeren en innoveren. Ook als de consument daardoor aankijkt tegen minder keuze en mogelijk hogere prijzen.

Von der Leyen ziet dit wel zitten. Gesterkt door de oproep van Mario Draghi om de Europese economie sterker en robuuster te maken, gaf ze Teresa Ribera bij haar aantreden als Eurocommissaris in 2024 de opdracht de fusieregels te 'moderniseren', voor het eerst in twintig jaar.

Die nieuwe richtlijnen worden deze maand verwacht. Als het aan Von der Leyen ligt, is de koers duidelijk. „Deze update van de richtlijnen zal fusies ondersteunen die schaal

opbouwen om de concurrentie aan te gaan, de interne markt te integreren en pan-Europese spelers te waken”, schreef ze vorige maand aan de Europese regeringsleiders.

Wat doen die grote bedrijven?

Parijs en Berlijn zijn enthousiast. Kleinere landen, waaronder Nederland, zijn daarentegen uiterst kritisch. Vooral grote landen profiteren als de regels worden versoepeld, vrezen zij. Die landen hebben de grootste bedrijven en de staatskas om ze te hulp te schieten.

De voordelen voor andere landen, andere bedrijven en de Europese consument zijn troebel. Als grote bedrijven verder kunnen groeien, is allerminst zeker dat ze de extra winst investeren en niet naar hun aandeelhouders sturen. De klassieke marktmeesters van DG Comp delen deze vrees. En ook Guersent, hun gepensioneerd baas, doet dat.

„Ik denk dat degenen die het hardst roepen dat wij minder moeten interveniëren bij fusies en overnames de bazen van grote bedrij-

ven zijn, die helemaal niet uit zijn op een sterke economie, maar enkel op meer macht voor hun eigen bv en meer winst. Zij proberen het debat te kapen”, zei hij bij zijn afscheid in een interview tegen NRC.

Grote firma's zeggen alleen met China en VS te kunnen concurreren als ze groter mogen worden op hun thuismarkt

Het voornaamste probleem, zegt Maarten Pieter Schinkel, is de versplintering van de Europese markt, door tal van nationale regels. „Om fusies met schaal toe te kunnen staan, heb je een grotere, geïntegreerde binnenmarkt nodig.”

Volgens Schinkel zou Ribera juist met strenge fusiecontrole Europese integratie kunnen afdwingen. „Wil de politiek grotere Europese ondernemingen, dan moet ze eerst de versnippering van de Europese markt aanpakken. Ik hoop dat

Whelan dat ook zo ziet.”

Ribera, de Eurocommissaris die de richtlijnen moet presenteren, leek aanvankelijk weinig geïnteresseerd in mededinging. Ze heeft, anders dan voorgangers als Neelie Kroes en Margarethe Vestager, nog een ander megadossier: klimaat. Maar inmiddels lijkt ook zij de klassieke opstelling van haar ambtenaren omarmd te hebben.

Vorige week verklaapte Ribera achter gesloten deuren aan Euro-parlementariërs dat ze weinig voelt voor verregaande ingrepen in het fusiebeleid. „Ze was heel voorzichtig, maar die grote beloftes over Europese kampioenen zullen niet overeind blijven”, zo vat een aanwezige de teneur samen - anoniem, vanwege de geheimhouding.

Ribera, zo viel te horen, had ook graag een meer klassiek ingestelde marktmeester als nieuwe directeur-generaal gezien. En ze wilde, zei ze openlijk, een vrouw. In die slag heeft ze het afgelegd tegen Von der Leyen. Nu zal snel blijken wie de slag om de inhoud zal winnen.

Passanten bij het hoofdkantoor van het IMF in Washington, waar tot en met 18 april de voorjaarsvergadering van het Fonds plaatsvindt. FOTO ANP / EPA

Mark Beunderman
AMSTERDAM

Tussen economisch dipje en wereldwijde recessie. Tussen kleine opleving van de inflatie en nieuwe inflatiegolf. Tussen relatieve kalmte op de financiële markten en nakende financiële onrust. Ergens daar - binnen deze enorme bandbreedtes - ontwikkelt zich de werelddeconomie, getekend door de schok van de Amerikaans-Israëli-sche oorlog tegen Iran.

Dat is de nogal onbevredigende, maar ook begrijpelijke boodschap die het Internationaal Monetair Fonds dinsdag gaf in zijn halfjaarlijkse rapport *World Economic Outlook*.

Onbevredigend, want blijktbaar weten zelfs de topeconomen van het IMF óók niet precies hoe deze schok uitpakt voor de wereldwijde economische groei en inflatie. En begrijpelijk in deze extreem onzekere tijd, want wat is een economische raming waard als je niet weet of, bijvoorbeeld, de Straat van Hormuz ooit nog als vanouds bevaarbaar wordt?

Gezien die onzekerheid in de wereld - oorlogen, en bijvoorbeeld ook handelsspanningen - werkt het IMF de laatste tijd met meer scenario's. In de jongste Outlook, die dinsdag tijdens de IMF-voorjaarsvergadering werd gepresenteerd, zien die er als volgt uit.

In de „referentieprognose” - in feite het IMF-basisscenario - gaat het Fonds ervan uit dat de Iran-oorlog nog een paar weken zal duren en dat de verstoringen van de handel „medio 2026” verdwijnen. Gerkend wordt met een gemiddelde olieprijs dit jaar van 82 dollar (nu:

VOORJAARSBIJENKOMST

Pijn loopt op, maar IMF zegt: 'Houd je in bij compensatie van energieprijzen'

Het is zeer onzeker hoe de oorlog in het Midden-Oosten uitpakt voor de werelddeconomie, zegt het IMF in zijn jongste ramingen. Het Fonds pleit er voorzichtig voor de energietransitie te versnellen.

krap 100 dollar). In dat geval is de impact op de werelddeconomie beperkt. Ging het Fonds bij de vorige raming, in januari, nog uit van 3,3 procent groei van het wereldwijde bbp dit jaar, nu wordt dat 3,1 procent. Volgend jaar blijft de groei ongewijzigd op 3,2 procent. Voordat de oorlog uitbrak, zo staat in de Outlook, zag het er juist naar uit dat de groei zou aantrekken, onder meer omdat Amerikaanse invoerheffingen lager uitvielen dan verwacht. Maar de aanval op Iran deed dit effect teniet.

In dit relatief milde basisscenario gaat de inflatie wel duidelijk omhoog, door de rap gestegen olie- en gasprijzen. De mondiale inflatie komt uit op 4,4 procent dit jaar en 3,7 procent volgend jaar, terwijl het

IMF in januari nog uitging van 3,8 respectievelijk 3,4 procent.

Tot zover het gunstige scenario. Een „ongunstig” (*adverse*) scenario is er ook, plus een „zwaar” (*severe*) scenario. In die scenario's duurt de oorlog in het Midden-Oosten langer, is de schade aan energie-infrastructuur daar ernstiger en vallen de energieprijzen hoger uit - en blijven ze ook langer hoog.

'Wereldwijde recessie'

De mondiale economische groei valt in deze scenario's terug naar 2,5 procent dit jaar (scenario 'ongunstig') of 2 procent (scenario 'zwaar'), om volgend jaar maar een klein beetje op te veren. Bovendien stijgt de wereldwijde inflatie tot 6

harder dan het IMF nu in het zwaarste scenario voorziet.

En, welk scenario is het meest waarschijnlijk? Pierre-Olivier Gourinchas, de hoofdconoom van het IMF, beantwoordde dinsdag die vraag tijdens een persconferentie. „Elke dag die voorbij gaat” zonder dat het conflict is beëindigd, „bewegen we weg” van het basisscenario. Het ongunstige scenario komt dichterbij. Gourinchas zei dat deze oliecrisis vergelijkbaar is met die van de jaren zeventig, wat betreft de hoeveelheid olie die niet meer op de markt komt. Maar, zei hij, de wereld is sindsdien een stuk minder afhankelijk geworden van olie als energiebron.

De mondiale ramingen in de Outlook maskeren grote verschillen tussen landen. De oorlog slaat in economische zin vooral neer buiten de westerse wereld, in landen die veel energie importeren of die in het oorlogsgebied liggen. Het sterkst is het effect in Iran zelf (daar keldert het bbp dit jaar met 6,1 procent), in Irak (min 6,8 procent) en in Qatar (min 8,6 procent). De economieën van Koeweit en Bahrein krimpen licht, maar olie-exporteurs met alternatieve leveringsroutes, zoals Saoedi-Arabië, blijven economisch op de been. Al loopt de groei daar wel terug.

Arme en opkomende landen in Azië en Afrika die sterk van geïmporteerde olie en gas afhankelijk zijn, de Filipijnen bijvoorbeeld, of Senegal, zien hun groei drastisch teruglopen, al krimpt de economie niet. In sommige arme landen is de situatie nijpend. „Laten we even denken aan eilandstaten in de Grote Oceaan aan het einde van een lange toeleveringsketen, die zich afvragen of brandstof hen nog

bereikt”, zei IMF-voorzitter Kristalina Georgieva vorige week.

Olie-exporterende landen als Nigeria en Brazilië profiteren juist van de hoge olieprijs, al voelen ook hun burgers en bedrijven die prijzen wel. Hetzelfde geldt voor Rusland, waar de bbp-groei dit jaar naar verwachting van het IMF 1,1 procent zal bedragen; 0,3 procentpunt meer dan in de januariraming.

In de landen die de oorlog begonnen, de VS (zelf olie-exporteur) en Israël, blijft de economische groei op peil. Voor de VS is die ruim 2 procent, voor Israël zelfs 3,5 à 4,5 procent. De economische groei in de eurozone komt uit op 1,1 procent in 2026 en 1,2 procent volgend jaar. In januari voorzag het IMF nog 1,3, respectievelijk 1,4 procent groei. Intussen stomen China (4,5 procent groei dit jaar) en India (6,5 procent) in het basisscenario vrijwel ongehinderd door, al is het amper voorstelbaar dat vooral het sterk van olie afhankelijke India ongeschonden door een langdurig Midden-Oosten-conflict komt.

Kunstmatige intelligentie

Je zou met al deze onzekerheden bijna vergeten dat ook nog andere kwesties spelen in de werelddeconomie, en specifiek in het mondiale financiële systeem. Bij de vorige IMF-vergadering, in oktober vorig jaar, liet het Fonds een waarschuwing horen: de huidige gigantische investeringen in kunstmatige intelligentie - vooral in de VS - kunnen wel eens minder renderen dan verwacht. Deze waarschuwing herhaalt het Fonds nu: er kan een „abrupte correctie” plaatsvinden op de financiële markten.

Trump plaatst ongewild de thema's hernieuwbare energie en klimaat weer op agenda

Een klassiek IMF-punt is: overheden, let op uw portemonnee. Die boodschap galmt deze week ook weer door de IMF-gangen in Washington. Staatsschulden zijn „over het algemeen veel hoger” dan twintig jaar geleden, zei Georgieva vorige week, en overheden zijn steeds meer geld kwijt aan rentebetalingen op hun schulden. De meeste regeringen hebben amper ruimte om consumenten en bedrijven te compenseren voor de gevolgen van de Iran-oorlog, hoewel dat wel hun politieke reflex is. Duitsland bijvoorbeeld kondigde deze week belastingverlagingen op benzine en diesel aan. Steun moet - veel meer dan tijdens de coronacrisis - niet breed en langdurig zijn, vindt het IMF, maar „scherp gericht” en „tijdelijk”. Regeringen moeten afzien van prijscontroles en exportrestricties op energie, want die verstoren de werking van de wereldwijde energiemarkt alleen maar meer.

Wat moeten centrale banken doen? Aan de energieprijzen zelf kunnen centrale banken niets doen - dat is het pakkie-an van de oorlogvoerende partijen. Maar als de bredere inflatie te zeer oploopt, zoals in de twee donkerste scenario's, en wanneer burgers en bedrijven hun gedrag daarop gaan aanpassen, ontstaat volgens het IMF een gevaarlijk patroon van on-

controleerbare prijsstijgingen. Dan moeten centrale banken „duidelijk en daadkrachtig” ingrijpen door de rente te verhogen, meent het Fonds.

Een probleem daarbij is dat de onafhankelijke positie van centrale banken dreigt te „eroderen”, zoals het Fonds schrijft. Dat is een nauwelijks verholven verwijzing naar de bemoeienis van de Amerikaanse regering met het monetair beleid van de Federal Reserve - een extra factor van onzekerheid in het mondiale financiële systeem.

Energie en klimaat

Misschien het meest opvallende beleidsadvies van het IMF gaat over energie en klimaat. Het Fonds staat al een tijdje onder zware druk van de VS, zijn grootste aandeelhouder en land van vestiging, om dit thema weg te laten uit al zijn communicatie.

De regering-Trump voert een politieke kruistocht tegen klimaat-

beleid, meer specifiek tegen hernieuwbare energie. Maar gezien de impact van de huidige olie- en gasprijschok op de werelddeconomie, kan het Fonds dit thema toch niet helemaal uit de weg gaan. Immers: door de Iran-oorlog wordt eens te meer zichtbaar hoe vatbaar de werelddeconomie is voor olie- en gasprijschokken.

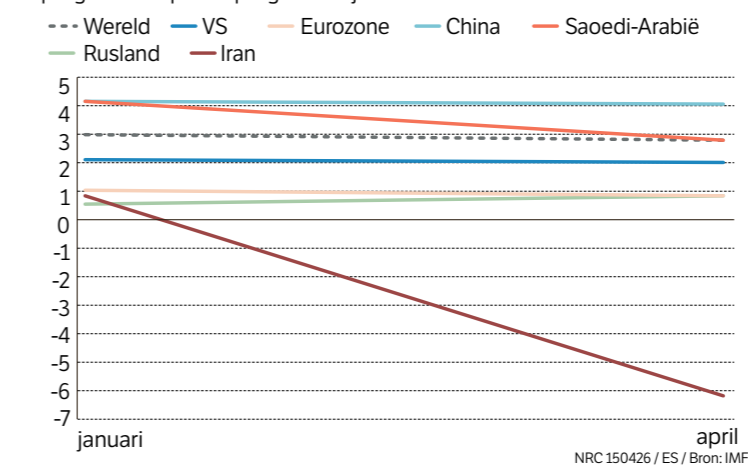
In de Outlook staat enigszins omfloerst dat „de invoering van hernieuwbare en energie-efficiënte systemen (...) vele voordelen” oplevert. „Versnelling” van de energietransitie kan die voordelen vergroten en zo de impact van toekomstige energieschokken verkleinen. En passant, staat er, komen ook „de doelen om klimaatverandering te verminderen dichterbij”.

Zo lijkt het erop dat Trump, met zijn Iran-oorlog, ongewild de thema's hernieuwbare energie en klimaat weer een beetje hoger op de internationale beleidsagenda heeft geplaatst.

Prognoses naar beneden bijgesteld

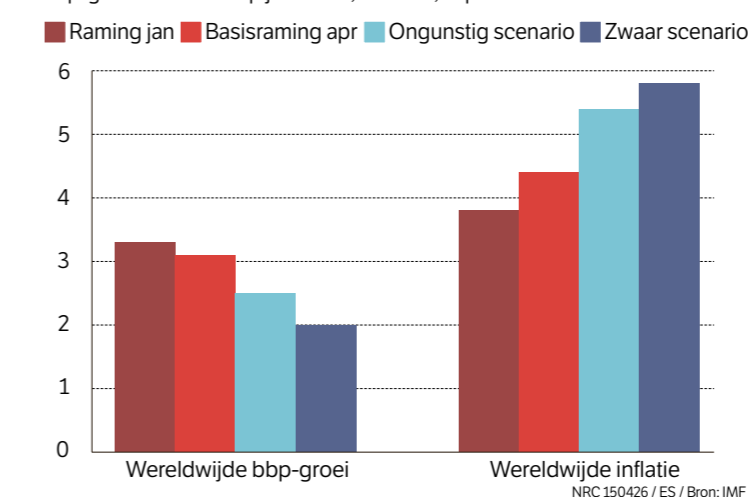
Vooral economische verliezers van Iran-oorlog

Door IMF verwachte bbp-groei in 2026 op jaarbasis in procenten, prognose in april vs. prognose in januari

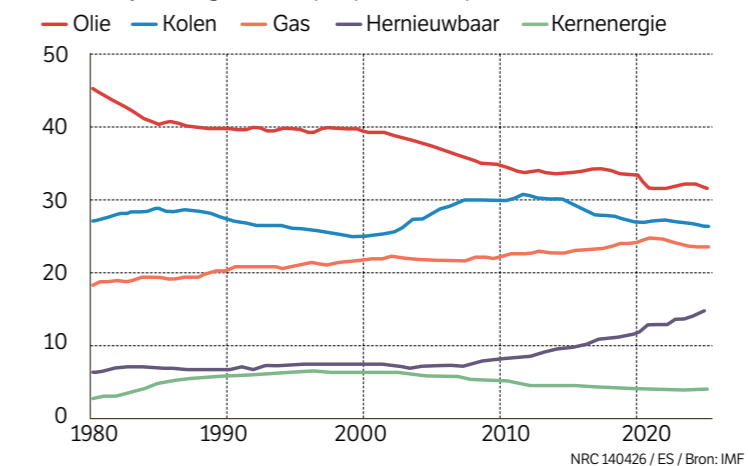
Bij langere oorlog: minder groei en hogere inflatie

Bbp-groei en inflatie op jaarbasis, in 2026, in procenten

Wereld nog steeds zwaar afhankelijk van fossiele brandstoffen

Wereldwijde energieconsumptie per bron, in procenten

Adviesprijs
fabrikant 169,-

149,-

FREDERIK ROIJÉ

Vogelhuis

- › Fantasierijk ontwerp met twee formaten huizen
- › Ontworpen door Frederik Roijé, gemaakt in Nederland
- › Gemakkelijk te monteren, inclusief stok van 195 cm

De Size Matters is een modern vogelvoederhuis met een architecturale twist ontworpen door Frederik Roijé. Het vogelhuis biedt in alle jaargetijden een praktische oplossing om vogels een veilige haven te bieden. In de twee huizen van verschillende formaten, die elkaar kruisen, kunnen vogels van verschillende groottes eten en zich tegelijkertijd beschermd voelen. Het fantasierijke ontwerp doet ook dienst als tuinsculptuur die er, afhankelijk van de kijkhoek, telkens anders uitziet.

Bestel nu > nrcwebwinkel.nl/vogelhuis

SHADOWBANNING

X moet Danny Mekic inzicht geven

Het Gerechtshof Amsterdam geeft Danny Mekic gelijk: hij heeft het recht in te zien hoe X zijn gegevens verwerkt.

Marloes de Koning

AMSTERDAM

Socialemediabedrijf X moet de Nederlander Danny Mekic op laste van een dwangsom inzage geven in zijn persoonsgegevens en laten zien hoe die zijn gebruikt om zijn account op Twitter - de site heette toen nog zo - in 2023 onzichtbaar te maken. Dat heeft het Gerechtshof Amsterdam vandaag geoordeeld.

In oktober 2023 kreeg Mekic die zogenoemde 'shadowban', toen hij verwees naar een NOS-artikel waarin het woord 'kinderporno' voorkwam. Het lukte hem niet daarvoor bij Twitter te klagen of toelichting te krijgen. Mekic, die aan de universiteit Leiden doceert

over digitale technologieën en recht, besloot via de rechtbank inzage te eisen in de gegevens die het bedrijf over hem heeft opgeslagen en hoe die zijn verwerkt. Dat is een recht onder de Europese privacywet AVG. Ook startte hij een zaak onder de Europese digitale dienstenwet DSA.

Sindsdien is Mekic verwickeld in juridische procedures tegen Twitter en later X. Als zijn zaak één ding laat zien, dan is het hoeveel tijd en geld er nodig zijn om voor elkaar te krijgen dat grote Amerikaanse techbedrijven zich aan Europese privacyregels en reguleringen houden.

De uitspraak is Mekic' vijfde juridische overwinning op rij over dezelfde kwestie, maar inzage heeft hij nog altijd niet. De advocaten van X waren niet direct bereikbaar voor een reactie, maar hebben eerder gezegd dat ze bij een negatief oordeel van het hof naar de Hoge Raad stappen en dus doorprocederen.

Mekic reageert verheugd maar ook terughoudend op de uitspraak. „Het is mooi dat overeind is geble-

Het Twitter/X-account van ondernemer **Danny Mekic** werd onzichtbaar gemaakt na een tweet. FOTO: JORIS VAN GENNIP/ANP

ven dat je in de EU recht hebt op inzage van je persoonsgegevens. Maar dat wil niet zeggen dat ze me die nu ook gaan geven. Als het aan X ligt, bestaat de Europese privacywet niet.”

Twitter heeft Mekic na een eerdere uitspraak wel gedeeltelijk inzage gegeven, maar dat verduide-

lijkt vrijwel niets over de verwerking van zijn gegevens. Dat zou bijvoorbeeld moeten laten zien welk taalgebruik leidt tot een blokkade of een 'shadowban'. „Het is je recht dat te kunnen controleren”, aldus Mekic.

Het bedrijf verzet zich daartegen met het argument dat er bedrijfsge-

heime informatie in het interne systeem staat, en gebruikers daar geen toegang tot mogen krijgen. Dat zou bovendien misbruik in de kaart spelen. In de procedure heeft het gerechtshof uiteindelijk volledige inzage gekregen om te kunnen beoordelen of die argumenten opgaan - en mede op basis daarvan besloten dat Mekic wél inzage moet krijgen. Twitter mag wel de namen van medewerkers weglakken en de exacte tijdstippen waarop acties volgden.

Nederlandse trend

De zaak Mekic past in een prille trend waarbij Nederlanders of Nederlandse organisaties proberen grote techbedrijven te dwingen zich aan Europese regels te houden. Eerder dit jaar dwong Bits of Freedom af dat Meta ook chronologische tijdslijnen aanbiedt, dus zonder algoritmische ordening. En de rechtbank Amsterdam gaf stichting Offimits eind maart gelijk toen die bezwaar maakte tegen de uitkleefunctie van de AI-bot Grok, eveneens van X.

INTERVIEW ANNA IJDEMA-BEKEMA EN ANNA VAN DER SCHORS SCHULDHULPVERLENING

'Met een brief leg je de bal bij de inwoners. Bellen is efficiënter'

Gemeenten zijn verplicht in te grijpen als een inwoner betalingsachterstanden heeft. Wat als mensen brieven vrezzen?

Sezen Moeliker

AMSTERDAM

Anna Ijdema-Bekema (32) blijft het proberen. Bellen, thuis langsgaan, nog een keer bellen of een appje sturen. Een brief stuurt ze zelden. Ze weet dat mensen die vaak niet openen. Als hulpverlener bij de gemeente Heerenveen probeert ze mensen met financiële problemen in een vroeg stadium van schulden te helpen. „Mensen wijzen hulp vaak af omdat ze het eerst zelf willen proberen”, zegt ze. „Ze zijn bang om hun autonomie kwijt te raken, vinden dat ze het zelf moeten kunnen of schamen zich.”

Onlangs durfde iemand met beginnende schulden na vele pogingen van Ijdema-Bekema toch met haar in gesprek te gaan. „Ik zag dat die persoon helemaal op was door de geldstress”, vertelt ze. „Ik zei dat het fijn was dat diegene de moed had verzameld om met mij in gesprek te gaan. Daarna zag ik verlichting: de schouders zakten naar beneden.”

Een belletje werkt veel beter dan een brief, bij het benaderen van mensen met betalingsachterstanden. En toch sturen veel gemeenten vaak nog een brief of e-mail. Dat meldt Divosa, een vereniging in het gemeentelijk sociaal domein, in haar jaarrapportage. Telefonisch contact leidt in 62 procent van de gevallen tot een reactie van inwoners. Bij brieven en mails is dat slechts 7 procent.

Gemeenten zijn sinds 2021 wettelijk verplicht inwoners te benaderen die een betalingsachterstand hebben bij hun vaste lasten, zoals de huur, de energierekening en de zorgverzekering. Zo proberen gemeenten te voorkomen dat kleine betalingsproblemen uitgroeien tot problematische schulden. De huidige schuldenproblematiek kost Nederland (aan schuldeisers, gezondheidszorg, hulpverlening, et cetera) minstens 8,5 miljard euro per jaar. Dat bleek in 2024 uit onderzoek van onder andere de Hogeschool Utrecht en het Nibud. Het aantal huishoudens met problematische schulden lag dat jaar op 730.000 - ofwel een op de elf.

Gemeenten ontvingen vorig jaar ruim een miljoen signalen van betalingsachterstanden, ziet Divosa. Ze zochten met ongeveer 814.000 adressen contact, gemiddeld werd slechts een op de vijf inwoners bereikt. Vaak hebben gemeenten onvoldoende capaciteit om inwoners persoonlijk te benaderen, vertelt Anna van der Schors, onderzoeker bij de vereniging. Sommige proberen hen toch met brieven te bereiken.

Waarom werkt een brief versturen zo slecht?

Anna Ijdema Bekema helpt mensen met een betalingsachterstand. FOTO: KEES VAN DE VEEN

Ijdema-Bekema: „Als er financiële problemen zijn, durven mensen vaak hun post niet meer open te maken uit angst voor weer een nieuwe rekening of aanmaning. Als je als gemeente een brief stuurt, belandt die vaak bovenop een stapel ongeopende post. Met een brief leg je de bal bovendien bij de inwoner. Je wacht dan tot die zelf contact opneemt. Terwijl

het vaak jaren duurt voordat mensen aan de bel durven te trekken.”

Wat werkt wel?

Van der Schors: „We horen van gemeenten dat bellen goed werkt omdat het sneller gaat dan overall langsgaan. In een uur kun je veel telefoontjes plegen. In plattelandsgemeenten, waar de afstanden tussen woningen groter zijn,

kan bellen dan efficiënter zijn. Je kunt dat het best doen met een telefoonnummer dat direct zichtbaar wordt op de telefoon; een anoniem nummer werkt averechts.

„En als je huisbezoeken doet, kan het slim zijn dat op tijden te doen waarop mensen thuiskomen van werk. Tussen vijf en zeven bijvoorbeeld.

„Ik weet ook van gemeenten dat jongeren beter te bereiken zijn via WhatsApp; bellen vinden ze 'spannend'. Sommige gemeenten sturen een jongerenwerker mee naar een huisbezoek, omdat die beter weet hoe je contact maakt met een jongere. Ik hoorde laatst over een jongerenwerker die met een schuldhulpverlener was meegegaan naar een huisbezoek. Ze hadden eerst drie kwartier met de jongere over een computerspel gepraat. Dat was nodig om uiteindelijk het gesprek over diens financiële situatie aan te gaan.”

Ijdema-Bekema: „Laagdrempele persoonlijk contact is het beste. Mijn collega en ik gaan daarom onaangekondigd bij mensen langs. We vertellen wat we doen, dat we geen deurwaarders zijn, maar dat we er zijn om te helpen. Als ze niet thuis zijn, laten we een kaartje achter. Daarop staat een foto van ons, met onze rechtstreekse telefoonnummers. Als ze ons bellen, krijgen ze ons meteen aan de lijn, niet een klantcontactcentrum. Daarom word ik weleens gebeld op gekke tijden, 's avonds of in het weekend. Dat is alleen maar goed. Soms zeggen mensen niet meteen dat ze hulp willen, maar dan heb je wel een zaadje geplant en bellen ze later.”

Telefonisch contact leidt in 62 procent van gevallen tot reactie van inwoners

Deskundigen zien het toegenomen wantrouwen in de overheid als een van de oorzaken van het hoge aantal huishoudens met schulden. Herkennen jullie dit? Van der Schors: „Ja. Er zijn gemeenten die om deze reden hun logo weglaten op de brief die ze versturen of het kaartje dat ze bij mensen achterlaten als die niet thuis zijn. Of ze noemen de naam 'afdeling schuldhulpverlening' niet. Dat, en het logo van de gemeente, schrikken af.”

Ijdema-Bekema weet dat het gebrek aan vertrouwen in de overheid een probleem vormt voor mensen met schulden om met de gemeente in contact te komen. Zelf merkt ze daar tijdens haar telefoontjes en bezoeken weinig van. Vertrouwen winnen gaat bij haar „een beetje natuurlijk”.

„Van mij hoeven ze niks”, zegt ze. „Als ze geen hulp willen, is dat ook een antwoord. Ik maak geen gespreksverslagen. De drempel om met mij te praten is laag. Ik probeer altijd te zeggen dat het zo goed is dat ze met mij spreken. Dat we samen gaan kijken hoe we de problemen kunnen oplossen. Ik neem het niet van u over, zeg ik dan, we doen het samen.”

nrc carrière > samen ambities waarmaken

nrc.nl/carriere

ODGERS

De **KNVB** zoekt een lid voor de Raad van Commissarissen met recente toezichthoudende en/of bestuurlijke ervaring, kennis van het amateurvoetbal en brede juridische expertise.

Voor nadere informatie kan tot **25 april 2026** contact worden opgenomen met

Maaike van Hettema

maaike.vanhettema@odgers.com

Mediahuis NRC zoekt een

Product Owner
Conversieteam (CRO/Growth)

Fulltime - Rokin - Amsterdam

Als **Product Owner van het Conversieteam** ben jij dé drijvende kracht achter het verbeteren van onze paywall en abonnementsshop. Jij zorgt ervoor dat elke klik telt. Voor de gebruiker én voor NRC.

In deze rol ben je verantwoordelijk voor het versterken van onze digitale wervingskanalen (paywall & abonnementen.nrc.nl). Een cruciale rol in het wervingsteam, en daarmee voor de verdere groei van NRC.

Kijk op nrc.nl/vacatures

MEDIAHUIS
NRC

's Heeren Loo

's Heeren Loo is één van de meest ervaren en toonaangevende zorgaanbieders voor mensen met een verstandelijke en/of andere beperking en een omzet van € 1,2 miljard. Met 17.000 medewerkers wordt lichte tot [zeer] intensieve en complexe zorg geboden aan 15.000 cliënten verspreid over circa 300 gemeenten en 16 regio's. Daarnaast biedt 's Heeren Loo voortgezet onderwijs aan voor leerlingen met leer- en (ernstige) gedragsproblemen. Er wordt gezocht naar een:

VOORZITTER RAAD VAN TOEZICHT
EN
LID RAAD VAN TOEZICHT
AANDACHTSGEBIED STRATEGISCHE BEDRIJFSVOERING

Voor de voorzitter wordt uitgekeken naar een ervaren bestuurder en toezichthouder met ruime ervaring bij complexe en omvangrijke (zorg)organisaties, overtuigende en bewezen voorzitterskwaliteiten, landelijk gezag en een stevig politiek/bestuurlijk netwerk. Het lid dient bestuurlijke ervaring met de portefeuille bedrijfsvoering/ICT en complexe en grootschalige vastgoed- en financieringsvraagstukken in te brengen. De uitgebreide profielen zijn te vinden op sheerenloo.nl/rvt.

Dit searchproces wordt begeleid door Edith Zeevalk, partner Holtrop Ravesloot Executive Search tel: 020-6470201. Belangstellenden kunnen hun interesse vóór woensdag 13 mei 2026 kenbaar maken door een korte motivatie (inclusief actueel cv) te sturen naar reacties@holthropravesloot.nl

HOLTROP RAVESLOOT
EXECUTIVE SEARCH

iic Partners
Talent Search Worldwide

Ga naar
nrc.nl/carriere
vacatures

nrc carrière
samen ambities waarmaken

Overleden

Met droefheid hebben wij kennisgenomen van het overlijden van

ir. A.M. (André) Versteegh

André Versteegh was in 1998 verantwoordelijk voor de oprichting van NRG en bleef gedurende vele jaren als directeur aan de organisatie verbonden. In die periode leverde hij een waardevolle bijdrage aan de ontwikkeling en positionering van NRG en van de nucleaire sector.

Als geen ander slaagde hij erin het maatschappelijk belang van nucleaire technologie over het voetlicht te brengen. Op zijn eigen karakteristieke wijze wist hij collega's in binnen- en buitenland te enthousiasmeren en samen te brengen. Een betrokken en deskundig bestuurder, die zich met toewijding inzette voor zijn vakgebied. Wij zijn hem zeer dankbaar voor alles wat hij voor onze organisatie heeft betekend.

Onze gedachten gaan uit naar zijn familie en naasten.

NRG PALLAS
directie en medewerkers

Tot ons verdriet vernamen wij het overlijden van

ir. A.M. (André) Versteegh

Met zijn kennis, inzet en innemende persoonlijkheid was André Versteegh als bestuurslid een drijvende kracht binnen Nucleair Nederland en een nationaal en internationaal zeer gewaardeerd vertegenwoordiger van de nucleaire sector.

Wij zijn hem zeer dankbaar voor zijn inzet.
Onze gedachten gaan uit naar zijn familie en naasten.

Bestuur en leden van Nucleair Nederland

Jenny Marie van den Heuvel

Sneek, 20 februari 1938 Bloemendaal, 9 april 2026

De uitvaart vindt donderdag 16 april plaats in Haarlem.

Correspondentie
Joy Bijleveld
info@joybijleveld.nl

Na een slopende ziekte is veel te vroeg, maar rustig overleden

Luitzen Boonstra

* Nuis, 13 juni 1962 † Eindhoven, 12 april 2026

Zoon van: Egbertje Boonstra-van Slooten & Jakob Boonstra †
in herinnering sinds 1990

Broer en zwager van: Dina Boonstra & Pieter Ketting
Lolke Boonstra & Alida Bos

Vriend, steun en toeverlaat van: Ilse Vossen

Vriend van: Fulco, Henry, Herwich, Joost, Marcel, Luc, Pascal, Paul, Rob, Ger, Joost, Just, Marc, Peter, Time

Collega van: Dennis, George, Gijs, Marieke, Per, Cameron, Floor, Isabel, Elise, Joris, Rob, Demi, Farhad, Daan, Janneke, Noor, Bram, Aart, Jules, Nephia, Peder, Bart, Rinze, Raphael, Ronald, Sharon, Amira

Wij nodigen je uit om samen met ons afscheid te nemen van Luitzen op zaterdag 18 april om 14.45 uur in aula Lux van crematorium Rijtackers, Anthony Fokkerweg 150 te Eindhoven. Aansluitend ben je welkom voor een samenzijn in de brasserie van het crematorium.

In plaats van bloemen wordt een donatie aan het KWF bijzonder op prijs gesteld. Dit kan via de collectebussen in het crematorium.

U kunt een blijk van medeleven met ons delen op
www.vdstappen.nl/condoleren

Correspondentieadres:
Van der Stappen uitvaartverzorging,
T.a.v. familie Boonstra, postbus 85, 5660 AB Geldrop

Sonja Cahen-Barend

Amsterdam 29 februari 1940

Son overleed zaterdag 11 april.
We zijn intens verdrietig.

Abel Cahen
Djuna Cahen
Daya Cahen, Palle Dirks, Levi & Izzy
Danila Cahen, David Kat, Ava & Leah
Hugo, Elles, Jaap & Carla de Groot
Leon, Birgit & Marc de Groot

De crematie vindt plaats in besloten kring.

We zijn verdrietig om het verlies van Sonja, geliefd om haar betoverende persoonlijkheid, warm en scherpzinnig.

SONJA BAREND

1940 - 2026

We zijn dankbaar voor haar
vertrouwen.

Uitgeverij De Bezige Bij
Romy van den Nieuwenhof
Suzanne Holtzer

Schrijversvereniging 'De Bezige Bij'
Mark Schaevers

De publieke omroep verliest een unieke
grootheid met het overlijden van

Sonja Barend

In de ruim vier decennia dat zij tv-programma's presenteerde, groeide Sonja Barend uit tot een icoon. Met haar persoonlijke en bevlogen manier van interviewen in talloze talkshows leverde zij een belangrijke bijdrage aan het maatschappelijk debat en schreef ze omroepgeschiedenis.

Wij zijn haar dankbaar en koesteren de herinnering aan Sonja als mens en als maker. We wens haar naasten veel sterkte toe met dit verlies.

Namens alle medewerkers van de NPO,
Jet de Ranitz en Lucien Brouwer,
Raad van Bestuur

Met grote dankbaarheid voor alles wat ze voor Nederland en de omroep heeft betekend, neemt BNNVARA afscheid van

Sonja Barend

Sonja was decennialang een bepalende kracht in de Nederlandse televisie. Met haar ongeëvenaarde scherpte, betrokkenheid en moreel kompas gaf zij richting aan het publieke debat en bepaalde zij de norm voor generaties interviewers.

In een tijd waarin televisie nog gevormd werd, vormde zij het medium zelf. Met gesprekken die ertoe deden, een toon die respectvol én onverschrokken was, en een feilloos gevoel voor rechtvaardigheid wist zij kijkers te raken en vertrouwen te winnen.

Zij gaf een stem aan wie niet gehoord werd en hield de macht een spiegel voor. Dat deed zij met een vanzelfsprekende autoriteit die nooit afstandelijk werd, en met een menselijkheid die altijd voelbaar was, maar nooit sentimenteel werd.

Onze gedachten zijn bij haar familie, vrienden en iedereen die haar liefhad.

Directie en medewerkers BNNVARA

intens verdrietig zijn wij over het afscheid van onze geliefde schoonzuster, tante en vriendin

sonja

amsterdam judith cahen crouwel en wim crouwel

amsterdam gili en abel crouwel, francis broekhuijsen

usa familie cahen

vk familie lohr

israël familie manassen

Wij zijn verdrietig over de dood van onze lieve vriendin Sonja

Marian Brouwer
Bianka de Poorter en Tom Hoogenboom
Marcelle en Joost Kuiper
Loes en Ronald van den Berg

It is with sadness and gratitude that we say goodbye to our very dear friend and neighbour

SONJA BAREND

For many years, it has been a great pleasure to share her second 'Provençal' life in Puyméras. We will support Abel in any way we can.

Floor van EDE & Wim KONING, Amsterdam
Regina DÖRR & Max NIESERT, Düsseldorf
Jenni & Steve LAST, Marlow
Dominique VIDEAU, Puyméras

Omringd door liefde is vredig overleden mijn man, onze vader, schoonvader en grootvader

Eyk Backer*Isaac Herman Alexander*

Leiden
5 juni 1952

Amstelveen
11 april 2026

oprichter Zwerfkei Beheer

Linda Backer - Koehorst

Teun en Jamie Lee
Victoria

Sara en Mo
Adam, Noah

Correspondentieadres:
Linda Backer-Koehorst
p/a Uitvaartcentrum Bouwens
Startbaan 7, 1185 XP Amstelveen

Gelegenheid tot afscheid nemen en condoleren op vrijdag van 18.00 - 20.00 uur in Uitvaartcentrum Bouwens, Startbaan 7, hoek Van der Hooplaan, Amstelveen.

Op maandag 20 april nemen wij in besloten kring afscheid van Eyk in Crematorium Bouwens.

Op 11 april 2026 hebben we met grote droefheid kennisgenomen van het overlijden van

Eyk Backer

Eyk Backer, een pionier in de vastgoedwereld en de grondlegger van Zwerfkei.

Zijn innovatieve visie om betaalbare woonruimte te creëren voor studenten en kunstenaars heeft blijvende impact gehad op de woningmarkt in Amsterdam. Eyk's passie en vastberadenheid zullen we missen, maar zijn nalatenschap leeft voort in de harten van velen die door hem een thuis hebben gevonden.

Onze gedachten zijn bij zijn familie, vrienden en allen die hem gekend hebben.

Eyk Backer wordt herinnerd als een man met een visie en een warm hart.

Directie en collega's Zwerfkei Beheer

Colofon familieberichten**Opgave van een familiebericht**

Een familiebericht kunt u opgeven via nrcadvertieren.nl/familieberichten of een e-mail naar familieberichten@nrc.nl

Afdeling familieberichten

Bereikbaar op telefoonnummer: 020-7553052 (ma t/m vr 08.30 uur - 17.00 uur) of via e-mail: familieberichten@nrc.nl

Sluitingstijden

Dinsdag t/m zaterdag tot uiterlijk 14.00 uur op de dag vóór plaatsing. Voor plaatsing op maandag uiterlijk vrijdag 16.00 uur.

**ONTDEK DE DIGITALE
SCHATKIST VAN NRC**

Doorzoek alle artikelen **vanaf 1 oktober 1970** in het NRC-archief op onderwerp of op datum.

Ga naar nrc.nl/archief

Energiecentrale De Verademing in Den Haag. FOTO WALTER HERFST

De oorlog in het Midden-Oosten stuwt de energieprijzen omhoog. In de Tweede Kamer overheerst de roep om compensatie via bijvoorbeeld energieplafonds. Begrijpelijk als noodmaatregel, met name voor diegenen die financieel krap zitten. Maar compensatie is welbeschouwd ook een fossiele subsidie die de prikkel tot besparen vermindert, de business case voor duurzame alternatieven onder druk zet en structurele oplossingen vooruitschuift. Dat is onverstandig, want het is kortetermijnpolitiek die ons kwetsbaar houdt. Dat was in 2024 ook de analyse van Mario Draghi, voormalig topman van de Europese Centrale Bank. In reactie op de vorige energiecrisis in 2022 was zijn antwoord: breng de energietransitie in de hoogste versnelling. Landen om ons heen laten zien hoe dat kan.

In reactie op de stijgende olijeprijzen roept de energieminister in Denemarken de bevolking op om energie te besparen en minder met de auto te rijden. De minister wijst erop dat individuele energiebesparende maatregelen zowel de burgers als de overheid ten goede komen. Besparing als eerste antwoord op crisis, niet subsidie. Dat is het verschil tussen een land dat structureel investeert in weerbaarheid en een land dat de volgende crisis afwacht. Denemarken is ook op het gebied van warmte een lichtend voorbeeld.

Waar Nederland het momentum van de gasbel van Slochteren heeft gebruikt om grootschalige

Compensatie remt de noodzakelijke energietransitie

Nederland heeft te lang getreuzeld met de energietransitie en krijgt daar nu de rekening voor gepresenteerd. Als we dit in de toekomst willen voorkomen, werkt compensatie van hoge energieprijzen averechts. Steun vooral lokale initiatieven. schrijft *Kees Vendrik*.

gasnetten te ontwikkelen, was de oliecrisis in de jaren zeventig reden voor Denemarken reden om te kiezen voor de grootschalige uitrol van warmtenetten. Dat was onderdeel van de Deense strategie om afhankelijkheid van import van fossiele energie te verminderen. Het resultaat betaalt zich vandaag uit: 66 procent van de Deense huishoudens is aangesloten op warmtenetten en 13 procent van de woningen wordt nog met een fossiele boiler verwarmd. In Nederland wordt nog 89 procent van de woningen fossiel verwarmd.

Lokale 'realisatiekracht'

Lokale warmtenetten zijn bij uitstek een collectieve oplossing voor een collectief probleem. Ze maken een samenleving weerbaarder. Ze kennen een aantal voordelen boven individuele oplossingen: stabiele en voorspelbare prijzen, on-

afhankelijkheid van grillige internationale markten en gedeeld eigenaarschap. Met die boodschap verenigden meer dan tweehonderd gemeenten, marktpartijen, koepelorganisaties en warmtegemeenschappen zich begin 2025 achter het Warmtebod. Met dit aanbod aan kabinet en parlement werd beoogd de stagnatie in de ontwikkeling van warmtenetten in Nederland te doorbreken.

Dat aanbod staat nog steeds en is ook hoognodig. Warmtepompen nemen nu een hoge vlucht en de wachlijst voor het Warmtefonds groeit. Als zoveel individuen een oplossing zoeken, moeten we ook collectief aan de slag. Want de praktijk is dat anders kapitaalcrachtige huishoudens (met overheidssubsidie) investeren in individuele oplossingen, terwijl degenen die zich dat niet kunnen veroorloven blijven worstelen met een onvoorspelbare energiereke-

ties, buurtenergiebedrijven, lokale warmtecollectieven, samenwerkende ondernemers op bedrijven-terreinen, enzovoorts. Het zou goed zijn als de overheid hen de ruimte en ondersteuning geeft die ze nodig hebben.

Teresa Ribera, vicevoorzitter van de Europese Commissie, stelde het helder: „Het echte risico is niet dat we te snel overstappen op schone energie, maar te langzaam.” Het antwoord op de huidige crisis is niet het creëren van nieuwe afhankelijkheden, maar versnelde elektrificatie, hernieuwbare energie en efficiëntie. Elke euro voor compensatie van hoge energieprijzen is een gemiste euro voor structurele oplossingen zoals isolatie, warmtenetten, lokale energie-initiatieven of elektrificatie van ons wagenpark.

Voor het laatste kunnen we een voorbeeld nemen aan Italië, waar een elektrische auto al voor 3.900 euro voorhanden is wanneer je de oude auto inruilt onder de gunstige sloopregeling. Daarmee help je pas echt burgers en kleine ondernemers met beperkte financiële middelen: een auto die niets meer uitstoot voor een zeer schappelijke prijs. Natuurlijk wisten we dit al. En toch schieten we snel in een oude reflex: crisis betekent compensatie en uitstel van de transitie. Het moment om te breken met dat patroon is nu. Dat is geen ideologie, dat is strategie.

Kees Vendrik is voorzitter van het Nationaal Klimaatplatform.

ning. Dat tart de rechtvaardigheid en ondermijnt het draagvlak voor de energietransitie.

Miljard pond

Hier ligt ook een les die verder gaat dan warmte alleen: we moeten lokale realisatiekracht serieus nemen. In het Verenigd Koninkrijk maakt de regering met het *Local Power Plan* tot een miljard pond beschikbaar voor gemeenschaps-eigendom van energieprojecten. In Groot-Brittannië is het de grootste investering in lokale energie ooit. Dat plan stelt gemeenschappen en lokale overheden in staat om een directe rol te spelen in een schone, groene en betaalbare energietoekomst. De gedachte erachter is simpel: lokaal geproduceerde en beheerde energie blijft lokaal renderen in lagere rekeningen, lokale werkgelegenheid en maatschappelijke cohesie. Nederland wemelt van zulke initiatieven: coöpera-

Commentaar

INTIMIDATIE

Door rol in het publieke debat verdienen politici bescherming

Politiek debat bestaat bij de gratie van het vrije woord. Politici moeten vrijuit kunnen spreken, zonder angst voor geweld, intimidatie of andere druk. Het lijkt een open deur, maar dit fundamentele recht is lang niet vanzelfsprekend. Bijna de helft van de lokale politici kreeg in 2024 te maken met agressie, van geweld tot haatberichten op sociale media. Dat percentage neemt toe. Die agressie is niet zonder gevolgen. Raadsleden of wethouders passen hun gedrag aan: ze uiten zich terughoudend, of ze verlaten de politiek. Beide gevolgen zijn op hun eigen manier schadelijk voor de democratie.

Deze treurige ontwikkeling wordt verder veroorzaakt door een relatief nieuw fenomeen: de juridisering van het conflict. Politici krijgen, net als journalisten of andere deelnemers aan het publieke debat, veel sneller te maken met de rechter. Gedupeerden, of mensen die zeggen het slachtoffer te zijn van uitspraken van politici, spannen rechtszaken aan of dreigen daarmee, met als bedoeling degene die die uitspraak doet monddood te maken. Het overkwam deze week het Amsterdamse gemeenteraadslid Juliet Broersen. Zij moest zich maandag in een kort geding voor de voorzieningenrechter in Lelystad melden. Vastgoedondernemer Marcel Melis had de procedure tegen haar aangespannen, omdat ze in de Amsterdamse gemeenteraad had gezegd dat ze „een beetje Andrew Tate-vibes” kreeg, toen ze het had over Melis. „Een hijgerige huisbaas, zoals andere media hem inmiddels noemen. Huursters moeten dealen met het ongemak en het viezig gevoel. Of je gaat akkoord met inbreuk op je privacy, of je hebt geen huis.”

Aanleiding voor de uitspraken was een publicatie in *Het Parool* over de werkwijze van Melis. Hij wilde niet alleen „Nederlandse, werkende dames” in zijn huurwoningen, een praktijk waarvoor hij eerder al beboet was, hij wilde ook meekijken op hun socialemedia-accounts. Dit gaf vrouwen een onaangenaam gevoel, schreef *Het Parool*. Melis spande een kort geding aan tegen Broersen en eist rectificatie. Hij voelt zich in zijn goede naam aangetast, en zei tijdens de zitting: „Als er iemand respectvol met vrouwen omgaat, dan ben ik het.”

Rechtsgang wordt vaak gebruikt om politici en journalisten te intimideren

COLUMN MAXIM FEBRUARI

Het land wordt er niet gezelliger van

De casus van vandaag is simpel. We werden door een conductrice uit de trein gegooid. Aanvankelijk dachten we nog dat we de overstap op tijd hadden gehaald en dus stond mijn betere helft al lachend in de wagon toen ik alsnog instapte. Maar precies op dat moment gaf de conductrice haar hardhandig een duw, zodat we allebei cartoonesk weer naar buiten tuimelden. De deuren sloten, de trein vertrok, ons beteuterd achterlatend op het perron.

Nu de analyse. De Duitse minister van verkeer heeft zojuist gewaarschuwd dat vertragingen bij de spoorwegen de democratie in gevaar brengen. Als treinen niet op tijd rijden, verliest het publiek zijn vertrouwen in de overheid. Het kan best zijn dat onze conductrice handelde uit zorg om de democratie. Snap ik. Democratie schijnt heel belangrijk te zijn. Dus als je daarvoor late instappers op straat moet gooien? Het zij zo.

Voor iedere vorm van geweld is een excuus. Het kan zijn dat de conductrice last had gehad van agressie en intimidatie door andere treinreizigers. Dat ze gestrest was door structurele onderbezetting. Het kan ook zijn dat ze specifiek mij als man niet in de trein wilde toelaten, omdat ze was onderdrukt door het patriërchaat en nu uit wraakzucht terugsloeg door zelf te gaan onderdrukken en de trein te bestemmen voor vrouwen als categorie. Weet ik veel.

Er is een hoop agressie in de samenleving en er zijn evenzovele verklaringen. Lesauto's worden door boze medeweggebruikers ingehaald via de stoep; zorgmedewerkers bespuugd en bekogeld met voorwerpen. Je kunt het wijten aan algehele psychopathologisering van de mensheid, maar staande op het perron besloot ik iets preciezer te kijken. We moesten nu toch een uur wachten.

Elf jaar geleden, in 2015, maakte het televisieprogramma *Andere Tijden* een uitzending over geweld tegen conducteurs. In de jaren vijftig, zestig en zeventig verkeerde het spoor nog in diepe rust, zei *Andere Tijden*, maar vanaf de jaren tachtig kwam de agressie op. Maatregelen werden genomen en weer teruggedraaid; het spoorbedrijf werd geprivatiseerd, werkdruk nam toe.

Die verandering in 1980 was bepaald niet alleen merkbaar op het spoor. Historicus Eric Storm schetste een paar maanden geleden in *De Groene* precies diezelfde tijdlijn in een informatief stuk over de wereld in zijn geheel. „De jaren vijftig, zestig en vroeger jaren zeventig werden nog gekenmerkt door toekomstgericht optimisme”, schreef hij. De wereld bouwde erop los: flats, economieën, ingenieursprojecten, een gloednieuwe

hoofdstad in Brazilië, spiksplinternieuwe natiestaten in Afrika.

Maar aan het eind van de jaren zeventig kwamen twee stromingen op die wereldwijd voor onrust zouden zorgen: het neoliberalisme en de identiteitspolitiek. Al dat bouwen had namelijk geen verlossing gebracht, integendeel, er kwam financiële malaise uit voort, stagnatie, inflatie, consumptisme, wapenwedloop, milieuvervuiling, en uiteindelijk trok de oliecrisis van de jaren zeventig „het model van snelle economische groei en maatschappelijke modernisering in twiifel”.

Het jaar 1979 werd een keerpunt. Margaret Thatcher, Deng Xiaoping en een jaar later Ronald Reagan kwamen op het lumineuze idee de economie te redden met een vrij ondernemingsklimaat; en om in die neoliberale globaliseringsgolf overeind te blijven moesten landen zich vermarkten en minderheden zichzelf profileren. Daardoor braken nationalisme en terrorisme los. Waarna het populisme beloofde rust te brengen door het begrip democratie op te vatten als het recht van de sterkste. En zo werden wij, in 2026, ten slotte uit de trein gegooid.

Agressie op spoor en elders in samenleving: begin jaren tachtig was keerpunt

Nu wist ik nog niks. Het was me hooguit duidelijk geworden dat door de geschiedenis heen steeds opnieuw grote denkers met grootse plannen komen die de situatie voor de bevolking alleen maar verergeren. Soms stuurt de bevolking zo'n leider naar huis. Veel vaker reageren burgers zich af door elkaar op het hoofd te slaan en van de stoep af te rijden.

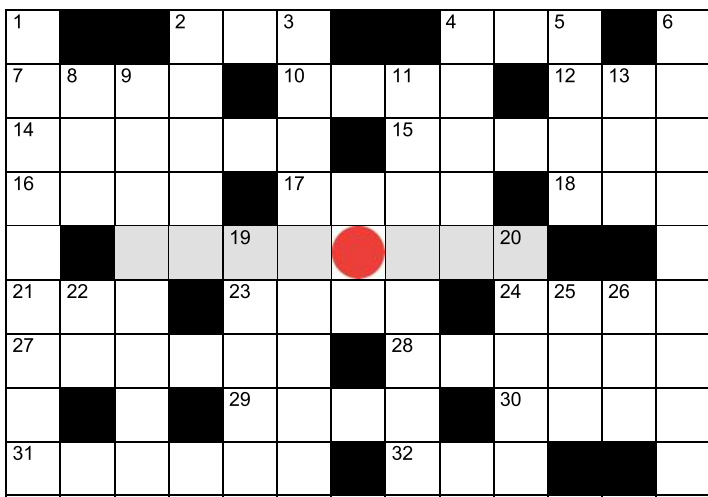
Volgens een recent onderzoek van het Clingendael Instituut hoopt een vijfde van de Nederlanders op een sterke leider die kan opereren zonder rekening te houden met parlement en rechter. Zestien procent heeft er begrip voor als dan geweld wordt gebruikt om „de samenleving te redden”.

Nou weet ik niet of onze conductrice dit leest. Ik weet wel dat automobilisten die over de stoep rijden dit niet lezen. Geen tijd voor. Ik weet zeker dat degenen die hun hoop vestigen op het toekomstgerichte optimisme van Poetin en Trump dit wel lezen.

En tegen hen wil ik graag zeggen dat het me geen goed idee lijkt parlement en rechter af te schaffen en onderling geweld in te voeren, want het land wordt er uiteindelijk niet echt gezelliger van.

Nou, dat was het.

IN HET MIDDEN

Meer puzzels van Studio Steenhuis op steenhuispuzzels.nl

Horizontaal: 2. Wordt geleid door Alice Weidel **4.** Bunny of Bentheim **7.** Eigenschap van oude eilanders **10.** Titanic-rol van Kate **12.** Past na norm of zee **14.** Papierprikker **15.** Bewegingsspel **16.** Past voor pels of vork **17.** Onwaarschijnlijk star **18.** Herstelplek **21.** Past na moe of mat **23.** Scandeerde **24.** Voetbalclub uit Bern **27.** Bestanddeel van benzine **28.** Roemer of Lindgren **29.** Filmbedrijf **30.** __ opmerkingen **31.** Reist voor zijn werk **32.** 'Kiesraad keurt de naam __ goed'

Verticaal: 1. De Drentse __ **2.** Cara **3.** Smaakmakers **4.** Kleur **5.** (Geen) woord **6.** Dreigen zowel Iran als de VS mee **8.** Aan het eind van de __ **9.** Van Veenendaal of Van Domselaar **11.** Genietende gelovige **13.** De eerste van de eerste **19.** Element waar je U tegen ze **20.** Bij 'Hey Jude' is deze heel lang **22.** __ Baantjer **25.** Het Paleozoïcum, bijvoorbeeld **26.** Vuurtje

Oplossing puzzel 14 april. Horizontaal: 1. BOXER 6. OTTER 10. DALSUM 12. OPA 13. MESSIAH 15. EERST 16. NPO 17. MAAG 23. ESAU 25. EDE 26. TISZA 28. LINCOLN 30. UNO 31. NASSAU 32. KORPS 33. TSJIP **Verticaal:** 2. OVENS 3. EDSON 4. RAI 5. ASHA 6. OMEGA 7. TORPEDO 8. EPS 9. RATED 11. LAMA'S 14. SPONSOR 18. ABUIJ 19. JEANS 20. RECU'S 21. NELLI 22. STUK 24. ALSO 27. INO 29. NAT **In het midden:** SONJA BAREND

© Studio Steenhuis steenhuispuzzels.nl

BOTOXBAL

Op een feestje gaat het, zoals zo vaak, over aankomen en afvallen, maar ook over de zichtbare rimpels, vaak in het gezicht, die bij gewichtsverlies kunnen ontstaan als gevolg van een slappere huid. Een botoxbehandeling is niet goedkoop en gaat sommigen sowieso te ver. Als er een schaal met bittergarrituur voorbij komt, verzucht iemand: „Laat ik dan maar weer een bitterballetje nemen om de boel wat op te vullen.”

Ben Schaafsma

Lezers zijn de auteurs van deze rubriek. Een Ikje is een persoonlijke ervaring of anekdote in maximaal 120 woorden. Insturen via ik@nrc.nl

COLUMN
FRITS ABRAHAMMS

Trieste dag voor Wilders

Het goede nieuws uit Hongarije zal zondag uiterst welkom zijn geweest bij degenen die nog treurden over de dood van Sonja Barend. Voor Geert Wilders lag dat anders.

Over Sonja hoorden we hem niet op X - stel je ook voor: een VARA-coryfee! - maar de afgang van zijn goede vriend Viktor Orbán hield hem wél danig bezig. Woedend was hij. „Orbán was de enige leider met ballen in de EU”, schreef hij op X. „Streng op immigratie en anti-woke. Boedapest is dankzij hem een oase van veiligheid vergeleken met A'dam, Brussel of Parijs. Nu zitten we met zwakkelingen als Jetten, Macron, Sánchez en Merz. Een trieste dag. Maar we blijven vechten!”

Het klonk alsof zijn wereld in elkaar stortte - en misschien is dat ook wel zo. Een dag eerder had hij nog met de overmoed der wanhoop in zijn beste Engels op X gesmeekt: „Support for Viktor Orbán in the national elections in Hungary tomorrow, His brave and fierce resistance to illegal immigration and woke nonsense is an example for the rest of Europe. Hajrá, Viktor!”

Maar Viktor kreeg een onbarmhartig electoraal pak slaag van het Hongaarse volk. Ze waren de corruptie, de achteruitgang en het geslijm met Poetin beu. Hoe nu verder? Dat zal ook Wilders zich steeds meer afvragen. Hij nam zelf afstand van de Haagse macht, maar werd daarvoor niet beloond. Hij verloor verkiezingen, onderging een scheuring in zijn partij en zag zijn grote politieke voorbeelden - Trump en Orbán - door wanbeleid en incompetentie steeds meer in het nauw komen. Over Trump hoor je Wilders al niet veel meer, zoals je hem ook niet veel meer over Poetin hoorde, toen die zich als een van de betere massamoordenaars uit de wereldgeschiedenis ontpopte.

Deze ontwikkeling maakt mij juist vro-

lijker dan ik in politiek opzicht de laatste jaren was. Is er niet meer reden voor optimisme dan een poosje geleden? „We moeten Trump uitzetten”, zeg ik tegen mijn politieke vrienden als ze al te somber worden. Hij zal de komende jaren in zijn egomaniakale bewijsdrift nog veel brokken maken, maar de benzineprijs is hem uiteindelijk diebaarder dan een wereldoorlog. En hij zal eindigen als een ronduit belachelijke man, ook in de ogen van veel van zijn huidige fans. De weg voor een fatsoenlijke Democraat ligt vervolgens open. Oekraïne moet al die tijd geduld oefenen en doorvechten - er zit niets anders op.

'Orbán was de enige leider met ballen in de EU'

Wilders lijkt al enigszins voor te sorteren op deze toekomst. Op X kondigde hij aan:

„Woensdagavond ga ik naar wegrestaurant Mendel in Beekbergen om een hapje te eten en met hardwerkende vrachtwagenchauffeurs te praten over de hoge dieselprijzen in Nederland.”

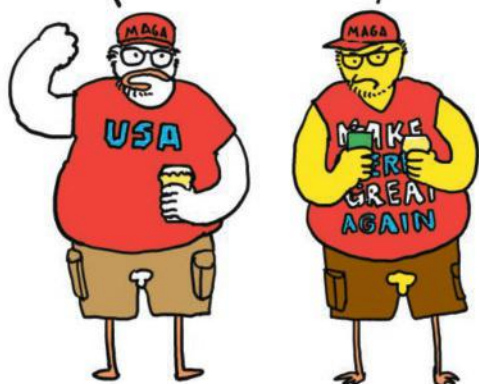
Dus in de week dat premier Rob Jetten, volgens Wilders die van „de bende van Jetten”, in het Witte Huis onder de kroonluchters zat te dineren met Wilders' held Trump en ons koninklijk echtpaar, zat Wilders in wegrestaurant Mendel in Beekbergen een balletje gehakt te eten met hardwerkende vrachtwagenchauffeurs, die zich afvroegen hoe hard zo'n kletsende politicus nou eigenlijk werkte.

Later zal men over hem zeggen: „Hij was een trieste man geworden, maar hij bleef vechten.”

FOKKE & SUKKE
BLIJVEN VIERKANT ACHTER TRUMP STAAN

EINDELIJK IEMAND DIE DE POPE FILES GAAT VRIJGEVEN

OVER DAT KINDER-MISBRUIK!

RGVT

nrc > puzzels

Crux: kleine kruiswoordpuzzel voor grote denkers

Speel alle puzzels op nrc.nl/puzzels

SUDOKU

					4	2		
1		4				5		
	9				7		1	
			6			4		3
			7		8			
	2					7	9	
		6				3		
					5		6	
				4				

Meer puzzels en boeken van Peter Ritmeester op pzzl.com

Plaats de cijfers 1 tot en met 9 zo in het diagram dat elk cijfer precies één keer voorkomt in elke rij, kolom, de negen vetomrande 3x3 vakken, én de vier grijze 3x3 vakken. © Peter Ritmeester PZZL.com Rechts: de oplossing van gisteren.

9	5	8	6	4	1	7	2	3
1	2	3	5	9	7	4	8	6
7	6	4	8	3	2	9	1	5
4	7	1	9	8	3	5	6	2
2	3	9	7	6	5	8	4	1
5	8	6	2	1	4	3	7	9
6	1	5	3	7	8	2	9	4
3	9	7	4	2	6	1	5	8
8	4	2	1	5	9	6	3	7

Achterpagina.

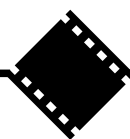
Zendaya als Rue in Euphoria 3. FOTO PATRICK WYMORE/HBO

Euphoria: getroebleerde tieners zijn inmiddels volwassen

PAGINA C2-3

Cultuur

FILM & SERIES

ZAP

Dick Schotman beantwoordt bij 'Radar' vragen van Fons Hendriks. BEELD AVROTROS

Met je mond vol tanden kun je altijd nog kaderen

De deur ging open en daar stond meneer Schotman. Dick Schotman, van Xior. De directeur van de vastgoedmaatschappij droeg een donker vest op een lichte blouse en had zijn zwart-witte haren netjes achterovergekamd. Zijn ene hand omklemdde de deurklink, de andere wees naar de blauwe lucht: „Speciaal mooi weer.” Dick Schotman was er klaar voor.

Helaas voor Dick Schotman was Fons Hendriks er nog klaar voor. Dat is altijd het oneerlijke als Fons Hendriks voor de deur staat: de 'ik ben er klaar voor'-houding van de Radar-presentator lijkt haast aangeboren, terwijl de andere partij duidelijk hard z'n best moet doen om te ogen alsof die er klaar voor is. „Julie hebben mooi weer geregeld?”, vroeg Fons Hendriks. Daarna wandelde hij zonder het antwoord af te wachten het Xior-kantoor binnen en liet hij Dick Schotman achter in de deuropening.

De camera ving hoe de glimlach van Dick Schotmans gezicht verdween. Aan het eind van die dag, 's avonds in bed, zou hij vast nog een spitsvondig antwoord op die 'mooi weer'-vraag bedenken. En de volgende ochtend, onder de douche, zou hij het hele gesprek misschien nog eens overdoen in zijn hoofd, de alternatieve versie, waarin hij gevat en ontspannen was gebleven en waarna zijn telefoon zou zijn overspoeld met berichtjes van vrienden, collega's en vage kennissen die zouden zeggen: knap gedaan, Dick Schotman.

Maar nu, in de harde realiteit, was Dick Schotman niet gevat en ook niet ontspannen, en de echte confrontatie met Fons Hendriks moest nog beginnen. De Radar-presentator kwam verhaal halen namens studenten die een huis huurden via Xior Student Housing. Via de Huurcommissie was al honderden keren vastgesteld dat Xior te hoge servicekosten rekende, maar die servicekosten waren nog altijd niet naar beneden bijgesteld. Een van de studenten vertelde aan Radar dat ze bovenop haar huur 248 euro per maand betaalde aan servicekosten en daarvoor, onder meer, zeven minuten warm water per dag kreeg. „Dus ik kan nooit een mental breakdown hebben onder de douche.” Volgens de Huurcommissie moest Xior haar meer dan duizend euro terugbetalen, maar dat was vooralsnog niet gebeurd.

Bij Radar maken ze graag korte metten met zulk onrecht door Fons Hendriks op de problemenmaker af te sturen. „Meneer Schotman”, zei meneer Hendriks. „Waarom houdt Xior zich niet aan de Nederlandse wetgeving?” Dick Schotman wiebelde heen en weer in het witte Xion-kantoor, hij zocht houvast bij zorgvuldig ingestudeerde frasen. „Dat is, eh”, zei hij, „even wel iets dat ik moet kaderen.” Op een andere vraag antwoordde hij: „Dat moet ik toch ook een beetje kaderen.” En even later: „Ik snap wat u zegt - toch even kaderen.” En ten slotte: „Ook dat, wel kaderend...” „U houdt van kaderen”, concludeerde Fons Hendriks.

In de studio keek hij het gesprek terug met medepresentator Antoinette Hertsberg. „Heeft hij hierna nog contact gehad met de studenten?”, vroeg zij streng, met haar armen over elkaar geslagen. Dat bleek het geval: de student met wie Radar had gesproken had haar geld teruggestort gekregen. Elders in de wereld probeerde de president van de Verenigde Staten de blokkade van de Straat van Hormuz op te lossen met een dubbele blokkade van de Straat van Hormuz, met alle gevolgen voor de mondiale economie van dien, maar op NPO 2 werden problemen nog logisch en efficiënt opgelost. Even voelde de wereld weer overzichtelijk. Heerlijk afgekaderd.

Amber Wijnitzer

Hunter Schafer als Jules in de serie 'Euphoria'.

Californische Gen Z'ers tot hun oren in de grotemensenproblemen

SERIE Na vier jaar wachten verschijnt het derde seizoen van 'Euphoria', een succesvolle en invloedrijke serie over getroebleerde tieners. Die zijn inmiddels volwassen. De een werkt als drugskoerier, de ander probeert op OnlyFans haar bruiloftsbloemen bijeen te sparen.

Wilfred Takken
AMSTERDAM

W at voor volwassen levens zullen de scholieren uit *Euphoria* inmiddels hebben? Na het tweede seizoen had de succesvolle en invloedrijke HBO-serie, over in seks, drank en drugs gemarineerde scholieren in een Californische suburb, een onverwacht lang hiaat van meer dan vier jaar, een periode waarin de acteurs zo beroemd werden dat ze moeilijk opnieuw samen te brengen waren. Dat Rue (Zendaya), in de eerdere seizoenen een verslaafde tiener, nu werkt als drugskoerier en stripclubmanager, is geen verrassing. Twee van haar vriendinnen leven van hun uiterlijk. Van haar grote liefde Jules (Hunter Schafer) valt dat een beetje tegen. De eigenzinnige trans vrouw heeft de kunstacademie opgegeven en is nu de concubine van een plastisch chirurg.

Voor de ravissante Cassie (Sydney Sweeney), het mooiste meisje van de klas, ligt het leven van *trad-wife* en influencer in de lijn der verwachtingen. Ze leeft toe naar haar grootse bruiloft. Maar het begerde bloemenarrangement van vijftigduizend dollar gaat haar bruidegom Nate (Jacob Elordi) te ver. Dus besluit Cassie het zelf bijeen te sparen via OnlyFans, met haar voormalige bestie Maddy als manager.

Showrunner Sam Levinson besloot in het langverwachte derde seizoen, dat zondag uitkomt, zijn personages ook een sprong van vier jaar te laten maken. Zo maakt hij meteen een frisse start. Weg is de middelbare school in suburbia die het ensemble samenhiel. Nu wonen de schoolvrienden verspreid rond Los Angeles. Het kleurenpalet en de sfeer zijn veranderd. Minder donker en broeierig. Meer weids, woestijnachtig met een Latin zweem à la *Breaking Bad* of een western. Wat is gebleven is de humoristische, aantrekkelijke,

spannende blik op het leven van Californische Gen-Z'ers.

Rosalía als stripper

De serie is gebaseerd op een gelijknamige Israëlische serie, maar de Amerikaanse showrunner Levinson heeft er veel van zijn eigen drugsjaren in gestopt, waarbij Rue dient als zijn alter ego. Vrij snel na het begin van de serie in 2019 groeide *Euphoria* uit tot een cultureel fenomeen. Het tienerdrama heeft online diverse mode- en beautytrends tweegebracht.

Euphoria maakte grote sterren van onder meer Zendaya, Sydney Sweeney en Jacob Elordi. Nieuw in het derde seizoen is onder meer de Spaanse zangeres Rosalía die in de eerste afleveringen kort te zien is als stripteaseuse met een nek-kraag. Van de oudere castleden maakte Eric Dane veel indruk als de verknipte vader van Nate. Dane overleed in februari aan de spierziekte ALS. Hij is nog wel te zien in het derde seizoen. Publiekslieveling Angus Cloud

kan het derde seizoen niet meer meemaken. Hij leek iets te veel op zijn personage, de goedhartige drugsdealer Fezco: hersenbeschadiging, psychische problemen, drugsgebruik. Cloud stierf in de zomer van 2023 aan een overdosis. De serie kenmerkt zich door zeer gestileerd hyperrealisme met een esthetiek die wordt gekenmerkt door verzadigde Kodak Ektachrome-kleuren; glinsterend paars, magenta, dieproze en oranje-blauwe contrasten. Cameraman Marcel Rev maakte tijdens de chaotische feesten elegante *whip pans* waarin de camera je meeneemt van het ene personage naar het andere, en zo van de ene verhaallijn naar de andere. Rev verbeeldt een koortsachtige tienerroes die hij *emotional realism* noemt: niet bedoeld om de werkelijkheid te tonen, maar de turbulente binnenwereld van de pubers.

Glittertranen

De expressieve over-the-topstijl, de „*Euphoric aesthetic*”, had een grote invloed op het uiterlijk van Gen Z. Grimeuse Doniella Davy en kostuumontwerper Heidi Biven zorgden voor verspreiding van make-up-trends als glittertranen, *fluo* oogschaduw, en accessoires als de hondenband en de *money piece* - voorste plukken haar geverfd. Biven biedt voor elk wat wils: van sexy roze en babyblauwe pakjes voor Cassie, en bodycon-setjes (strak en bloot) voor Maddie, tot de jongensachtige hoodies en andere ruimvallende straat- en werk-kleding voor Rue.

De vriendengroep is divers, van afkomst, gender en seksuele aardheid, wat de serie vooruitstrevend maakt. Tegelijk is de serie gebouwd op het conservatieve idee dat meiden vallen op foute macho's. Zachte mannen zijn kans-

loos. De jongens zijn stuk voor stuk gevaarlijke manosphere-huffers die genieten van waarporno, *slutshaming* en andere manieren om meiden te vernederen.

Iedere dag feest en toch ongelukkig. Enerzijds is *Euphoria* een nachtmerrie: de meiden nemen steevast oledomme en gevaarlijke afslagen. Anderzijds is dit zo verleidelijk verbeeld - prachtige, goedgekleden mensen die doorlopend drinken en seksen in rijke villa's - dat het een wensdroom is. Het aanlokkelijk verpakken van destructief gedrag heeft in het verleden tot kritiek geleid. *Vogue* schreef in 2022: „Hoewel het wellicht bedoeld was als waarschuwing, voelt *Euphoria* vaak meer aan als een instructievideo, die het onderwerp sensationeel presenteert maar de risico's en gevaren ervan niet volledig benoemt.”

De serie wordt gedragen door Zendaya. Haar personage Rue beweegt zich apart van de anderen. Soms kijkt ze verbaasd op vanonder de rand van haar hoodie naar de romantische intriges en het vriendinnengedoe om haar heen. Relaties en mooie kleding interesseren haar niet. Zij heeft weliswaar een turbulente verhouding met Jules - het warme hart van de serie - maar eigenlijk vormen drugs haar enige grote liefde.

De problemen van Rue zijn ernstiger dan die van de anderen. Het eerste seizoen begon met de terugkeer van de zeventienjarige uit een afkickkliniek waar ze terecht kwam na een overdosis. Het ergste heeft ze dus al gehad. Doordat ze vrijwel altijd haar onverschrokken cool bewaart, en alles geamuseerd van een afstandje bekijkt, met een intrigerend spel van naar beneden gebogen mond en opgetrokken wenkbrauwen, maakt ze de serie een stuk geestiger en lichter.

Recensie Serie

Euphoria

Van: Sam Levinson. Met: Zendaya, Sydney Sweeney, Jacob Elordi, Hunter Schafer. 8 afl. van circa een uur. Te zien op HBO Max. Gebaseerd op 3 afl: ●●●●○

Zendaya (Rue) Geliefde superster

Zendaya Stoermer Coleman (1996) is de grootste ster die *Euphoria* heeft voortgebracht. De Afro-Amerikaanse kassamagneet kwam als kind graag in het theater waar haar moeder werkte, ze speelde Shakespeare, was popzangeres, en kindster van Disney Channel. *Euphoria* leverde haar twee Emmy's en een Golden Globe op. Haar grootste rollen, in de reeks *Spider-Man*- en *Dune*-films leverden heel veel geld op, maar als de vriendin van de actiehield kan ze toch niet helemaal laten zien wat ze waard is. In *Challengers* ging dat beter, daarin speelde ze een gefnuikt tennistalent in een liefdesdriehoek. Naast *Euphoria 3* is ze dit jaar te zien in vier grote films: *The Drama*, *Spider-Man 4*, *Dune 3*, en *The Odyssey*. Ze verontschuldigde zich alvast voor de overkill en beloofde het hierna wat rustiger aan te doen.

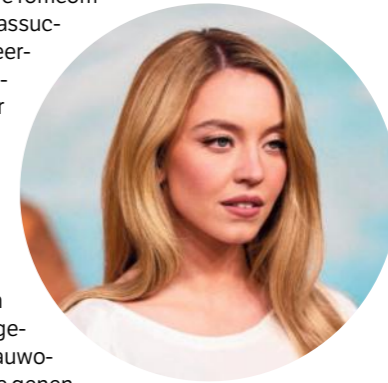
Hunter Schafer (Jules) Trans model en rolmodel

Hunter Schafer (1998) speelde na *Euphoria* nog een paar rollen, onder meer in een Duitse horrorfilm, maar ze maakte vooral carrière als fotomodel, voor Christian Dior, Helmut Lang, Shiseido, Prada, et cetera. De domineesdochter is een belangrijk rolmodel voor de transgemeenschap. Vóór *Euphoria*, als tiener, voerde ze met succes actie tegen een anti-transwet in haar thuisstaat Noord-Carolina. In februari, toen ze tegen haar zin het predicaat „man” in haar nieuwe paspoort kreeg, sprak ze zich uit tegen de antitranspolitiek van president Trump. Schafers ervaringen schemeren door in de groteleeds door haar geschreven *Euphoria*-special 'Fuck Anyone Who's Not a Sea Blob'.

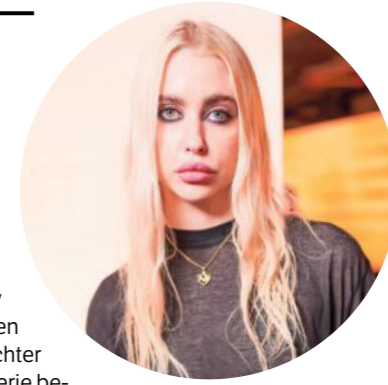
Sydney Sweeney (Cassie) Sexy Republikein

Sydney Sweeney (1997) speelt doorgaans variaties op haar rol in *Euphoria*: een sexy tiener met puppyogen. In *The White Lotus* speelde ze een arrogant rijkkeluiskind, in *The Handmaid's Tale* daarentegen een vroom, gehoorzame meid. Mede dankzij haar aanwezigheid werd de conventionele romcom *Anyone But You* een kassucces. Sweeney imponeerde met *Reality*, een na-gespeeld FBI-verhoor van een klokkenluidster; voor het eerst dat ze niet werd getypecast. Haar carrière liep averij op door een jeansreclame met een racistisch hondenfuitje: ze suggereerde dat blonde, blauwogige mensen de beste genen hebben. Critici koppelden dit aan haar lidmaatschap van de uiterst rechtse Republikeinse Partij.

Chloe Cherry (Faye) Pornoster met cartoonlippen

Anders dan de andere *Euphoria*-sterren had Chloe Cherry (Elise Jones, 1998) een bloeiende carrière achter zich voor ze aan de serie begon. Zo speelde ze in *My Family Pies*, *That 70s Ho*, *Lesbian Analingus* en pakweg 250 andere pornofilms. Haar expressieve spel genereerde op Pornhub maar liefst 228 miljoen views. Cherry speelde ook in een pornoparodie op *Euphoria*. Cherry benadrukt dat de pornostudio een „aangename, warme werkomgeving” was, „een stuk veiliger dan de horeca”. Met rolletjes in horror, zwarte komedie en experimentele sci-fi zou „de koningin van de dissociatieve prullip” (modeblad *Russh*) best een cultster kunnen worden.

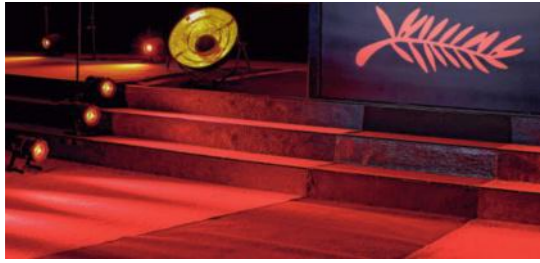

Jacob Elordi (Nate) Gevaarlijke hartenbreker

Sofia Coppola zei dat ze Jacob Elordi castte voor de rol van Elvis in *Priscilla* wegens „het effect dat hij heeft op vrouwen”. De acteur wordt ook doorgaans gecast in de lijn van zijn *Euphoria*-rol: de woest aantrekkelijke, maar ook gevaarlijke, getroebleerde hartenbreker. Zo ook in de romantische film *Wuthering Heights*. Als het monster in *Del Toro's Frankenstein* kon hij zijn zachte en intelligente kant laten zien. Voor hij aan *Euphoria* begon, was hij hartenbreker in de romkomreeks *The Kissing Booth*. De boomlange Australiër - die wel iets weg heeft van Ron Brandsteder - is hard op weg om een klassieke Hollywoodster te worden.

CLOSE-UP

De rode loper van het filmfestival van Cannes. GETTY

Hollywood slaat Cannes dit jaar over

Je kunt een Mount Rushmore van arthouse-sterren samenstellen uit de filmsselectie van Cannes, die vorige week bekend werd gemaakt. Gouden Palm-winnaars Cristian Mungiu (*4 Months, 3 Weeks and 2 Days*) en Hirokazu Kore-eda (*Shoplifters*) gingen mee naar de Gouden Palm. Cannes-favorieten en eerdere prijswinnaars als Asghar Farhadi (*The Salesman*) en Pawel Pawlowski (*Cold War*) zijn terug. En ook Pedro Almodóvar maakt met zijn 24ste film *Bitter Christmas* kans op de Gouden Palm - hij kan er zo langzamerhand een appartement kopen. Zal hij dan eindelijk eens de Gouden Palm winnen? Een imposante selectie dus. Toch is er één grote afwezigheid in Cannes: Hollywood. Het grootste filmland op aarde heeft slechts één film in de hoofdcompetitie: Ira Sachs' *The Man I Love*. Daarnaast lijken er helemaal geen grote bioscoopfilms te komen. Behalve misschien John Travolta's regiedebuut: *Propeller One-Way Nightcoach*, maar een Hollywood-kraker wordt dat vermoedelijk niet. Steven Spielbergs *Disclosure Day*, animatiefilm *Toy Story 5* en Tom Cruise's *Digger* - waar eerder nog op werd gehoopt - slaan het filmfestival van Cannes over.

In de afgelopen vijftien jaar waren de VS nooit zo afwezig. Vrijwel elk jaar werden wel drie Amerikaanse films geselecteerd voor de hoofdcompetitie, plus enkele films in zijcompetities. En daarnaast waren er altijd 'speciale vertoningen' van Hollywood-films. *Elemental*, *Indiana Jones*, *Top Gun: Maverick*. Fijn voor het filmpubliek; tussen al die verijdende wereldkeukens smak je naar een hamburger tussendoor. En ook voor het festival: grote namen brengen glamour en wereldwijde pers aandacht naar Cannes.

Grote namen brengen glamour en wereldwijde pers aandacht naar Cannes

Vorig jaar deden er vier Amerikaanse arthousefilms mee voor de Gouden Palm. En flaneerde Tom Cruise met een zak popcorn over het Croisette voor de première van de laatste *Mission Impossible*-film - je hebt nog nooit iemand zo energiek popcorn in zijn mond zien gooien. Wat is er gebeurd? Volgens festivaldirecteur Thierry Frémaux zit de Amerikaanse filmindustrie in een dip. Al voor de bekendmaking van de officiële selectie vorige week, zei hij tegen entertainmentvakblad *Variety* dat er „geen *Top Gun* of *Mission Impossible*” naar Cannes komt. Na stakingen, bosbranden en de algehele instorting van Hollywoods verdienmodel door streaming, „produceren studio's minder blockbusters en minder auteursfilms [kunstfilms] dan in het verleden.”

Maar er is ook iets anders aan de hand: Hollywood-studio's lijken bang te zijn voor prestigieuze filmfestivals. Het resultaat is te onvoorspelbaar. Valt je blockbuster goed? Dan krijgt je film mogelijk een zetje bij de bioscoopkassa. Maar wordt-ie afgeslacht? Dan kan je de marketingcampagnes wel weggooien. *Joker: Folie à Deux* leed meer dan 100 miljoen dollar verlies nadat de filmpers in Venetië de film (onder andere) „schokkend saai” noemde. En ook *Indiana Jones: The Dial of Destiny* ging onderuit na een matige ontvangst in Cannes.

In onzekere tijden houden studio's hun juwelen liever veilig in de kluis. Studio Warner Bros. liet twee van zijn grootste films vorig jaar helemaal niet op festivals zien vóór de release. *Simmers* en *One Battle After Another* brachten beide veel geld op en wonnen de belangrijkste Oscars. Een verrassingsaanval werkt dus ook. Andere studio's proberen die strategie dit jaar vermoedelijk te herhalen.

De komende weken worden nog enkele films aangekondigd. Mogelijk ook James Grays misdaadthriller *Paper Tiger*. Zijn hoofdrolspelers Adam Driver, Scarlett Johansson en Miles Teller zouden alsnog wat nodige star power aan Cannes toevoegen. Maar een echte kaskraker hoeven we dit jaar niet te verwachten. Laten we in plaats daarvan hopen dat toch nog één Nederlandse film de selectie binnenglijpt.

Tristan Theirylnck

Dysfunctionele familie in 'Father, Mother, Sister, Brothers'. FOTO FILMDEPOT

Sabath Snijders

VENETIË

Als we regisseur Jim Jarmusch afgelopen zomer op het Lido spreken, lijkt weinig erop te wijzen dat hij enkele dagen later de Gouden Leeuw zal winnen, de hoofdprijs op het filmfestival van Venetië. Vooral de films met een stevige politieke lading in de hoofdcompetitie trekken de aandacht, niet Jarmusch' meanderende omnibusfilm *Father Mother Sister Brother*, waarin uiteenlopende personages een bezoek brengen aan een ouder of hun voormalige ouderlijk huis. Het is een film vol ongemakkelijke gesprekken met onderdrukte ergernis, vervreemding en sociale verplichting, maar soms ook zachte melancholie.

Ook voor Jarmusch zelf komt de prestigieuze prijs enkele dagen later uit de lucht vallen - althans zo lijkt het, door zijn spontane, komisch getimede 'Oh shit' als hij de Leeuw in ontvangst mag nemen. Maar ook door de relaxte groeie waarop hij tegen ons grijpse jour-

Jim Jarmusch over nieuwe film: 'Tom Waits was geïntimideerd'

INTERVIEW JIM JARMUSCH REGISSEUR
In 'Father Mother Sister Brother' brengen uiteenlopende personages een bezoek aan het ouderlijk huis. Zelf vindt de 73-jarige regisseur families „kapitalistische constructies” die mensen vooral hinderen in hun leven.

nalisten in een perslounge niet ver van het strand uitlegt hoe *Father Mother Sister Brother* ontstond.

Jarmusch: „Ik schrijf graag met acteurs in gedachten en het leek me wel cool als Tom Waits de vader van Adam Driver zou spelen, maar dat ze niet op elkaar zouden

lijken.” De derde acteur in het openingsdeel van zijn film, Mayim Bialik, kende Jarmusch niet. „Maar ik ben een fan van spelshow *Jeopardy!* en als zij de host was, keek ik altijd. Dus ik dacht: zij zou geweldig zijn als Adams zus.” Naast dit eerste deel, waarin

Waits een vader speelt die zich bij zijn nuffige kinderen verwarder en armer voordoet dan hij is, bedacht Jarmusch een ongemakkelijke jaarlijkse theevisitatie van twee dochters aan hun moeder in Dublin, en een tweeling die het appartement van hun overleden ouders bezoekt in Parijs. Jarmusch: „Ik hield van dat derde verhaal en wilde er een trip-tiek van maken: een film als een soort muziektuk met drie delen. Voor mij is het hoogtepunt van de film wanneer de tweeling elkaar omhelst in de slaapkamer van hun ouders.”

Rolex als smeermiddel

Toch kun je, volgens hem, dat deel niet zien zonder de andere twee: „Omdat de film een optelsom is, met veel details. Ik heb enorm veel moeite gedaan om het als een geheel te laten voelen.” De eenheid ontstaat mede door terugkerende motieven en beelden. Zo zitten in ieder deel bevreemdende slowmoti-onbeelden van skateboarders, slui-pen in verschillende gesprekken opmerkelijke Britse uitdrukkingen als „Bob's your uncle” en gaat het drie-maal over Rolexen. Het zijn zaken

die Jarmusch verzon „om mezelf te amuseren”, vertelt hij in Venetië.

Hij weet niet helemaal waar het idee voor „dat Rolex-ding” vandaan kwam: „Maar mijn beste vriend Louis Sarno - hij is nu overleden - was musicoloog en woonde in de Centraal Afrikaanse Republiek. Hij nam jarenlang de muziek op van de BaYaka-pygmeëen - dat laatste is niet zo'n goed woord om te gebruiken. Wanneer hij in New York was, gingen we altijd naar Canal Street waar hij valse Rolex-horloges kocht, zo'n vijftien voor 200 dollar. Die gebruikte hij vervolgens om gezaghebers om te kopen, dat werkte goed. Het was de Rolex-munteenheid.”

Zoals vaker zit zijn film vol grote Hollywoodsterren, van acteurs die eerder in zijn werk meespeelden, als Cate Blanchett, tot Jarmusch-novices als Vicky Krieps. Was het eigenlijk moeilijk voor Jarmusch om zanger Tom Waits nog eens te overtuigen mee te spelen? „Nee, hij is als een broer voor me, als ik iets schrijf zegt hij 'stuur het op, dat hebben we het erover.’”

Het enige echte probleem ontstond de eerste opnamedag. Adam

Driver en Mayim Bialik zijn hypergefocuste, nauwkeurige acteurs. Tom is iemand die wat meer vrijheid nodig heeft. Na de eerste opnamedag kwam hij dus naar mij en zei: 'Waarom heb je deze twee huurmoordenaars ingehuurd? Wat moet ik nu doen?’” Jarmusch verzekerde Waits dat het wel goed zou komen. „Hij was wat geïntimideerd door hun nauwkeurigheid. Maar eigenlijk hielp dat wel met de personages, want hun personages, de kinderen, zijn gespannen en serieus, wat yuppig. En niet bohemien zoals het vaderpersonage.”

Geweigerd voor competitie

Terloops laat hij vallen dat hij families „kapitalistische constructies” vindt die mensen vooral hinderen in hun leven. Wat bedoelt hij daarmee? „Gezinnen faciliteren het kapitalistische systeem. De BaYaka, die mijn vriend Sarno bestudeerde, hebben geen gezinnen. Ze leven in een dorp waar ieder kind ieder huis binnen kan gaan en daar kan slapen en spelen. Ze denken daar niet in termen als 'dit is onze familie', 'ik ben de vader, jij de moeder', 'ik moet het geld ver-

dienen voor het huishouden', 'de vrouw zorgt voor het kind'. Dat is zo'n opgelegd, gelimiteerd systeem.”

Opmerkelijk is dat *Father Mother Sister Brother* niet werd vertoond op het filmfestival van Cannes, terwijl hij op het festival in Venetië werd bekroond. Dat terwijl Jarmusch doorgaans zijn films in Cannes presenteert. Jarmusch: „Ik heb de film vroeg ingediend bij festivaldirecteur Thierry Frémaux, maar hij wilde hem alleen buiten de competitie tonen. Ik ben op zich niet zo geïnteresseerd in de competitie, maar ik wil wel dat mijn film op de best mogelijke manier wordt gepresenteerd, zodat hij een goede distributie krijgt. Dus toen zei ik: 'Sorry, dan sla ik af.’”

Een goede keuze, achteraf bezien: Jarmusch had in mei, wanneer het festival in Cannes plaatsvindt, even tijd om aan een nieuw script te werken - het festival zou zijn flow hebben verstoord. Dat het nog om een hele andere reden een geweldige keuze zou blijken, zou hij pas een paar dagen later vernemen.

Familieverhalen teder om elkaar heen gevouwen

Recensie Tragikomedie

Father Mother Sister Brother. Regie: Jim Jarmusch. Met: Adam Driver, Mayim Bialik, Tom Waits. Lengte: 101 minuten. Te zien in de bioscoop.

●●●●○

In elke familie is er wel wat natuurlijk. Het is heerlijk als het uit de bocht vliegt, maar dat ook liefdevol kijken naar dysfunctionele familiebanden je op het puntje van je stoel kan houden, bewijst het ingehouden *Father Mother Sister Brother* van Jim Jarmusch. Hij kreeg vorig jaar op het filmfestival van Venetië een Gouden Leeuw, en dat voelt als een bekroning van zijn oeuvre. De film is het optimum van het motto van zijn gevangenskomedie *Down By Law*: „It's a sad and beautiful world.”

Uit die film keert ook acteur/zanger Tom Waits terug in een korte sketch waarin een broer en een zus hun vader gaan bezoeken die het niet zo breed lijkt te hebben, maar hee, is dat een Rolex om zijn pols? Daarna maken we kennis met de ingewikkelde, zeg maar gerust giftige driehoeksdynamiek tussen een moeder en haar twee dochters, die ieder om haar gunsten dingen. En het slotdeel draait om een broer en een zus die de nalatenschap van hun ouders moeten regelen.

Drie verhalen, drie locaties, drie verschillende casts, dat kennen we van zijn vroege omnibusfilms *Mystery Train*, *Night on Earth* en *Coffee and Cigarettes*. Maar er zijn ook terugkerende elementen binnen dit drieliuk. Die Rolex bijvoorbeeld, die al dan niet vals is. En autoriteiten waarin het perspectief van de camera niet strak op de weg gericht blijft, maar door de ruiten afdwaalt en wegdroort. En skateboards.

Je zou kunnen zeggen dat ondanks mensen die elkaar het leven zuur maken, de verhalen in *Father Mother Sister Brother* teder om elkaar heen gevouwen zijn. Als een omhelzing.

Dana Linsen

In 'Jury Duty 2' moet de uitzendkracht het bedrijfsuitje redden

Recensie Serie

Jury Duty Presents: Company Retreat. Van: Lee Eisenberg, Gene Stupnitsky. Met: Anthony Norman, Alex Bonifer, Rob Lathan. 8 afl. van circa 30 minuten. Te zien op Amazon prime Video.

●●●○

Sandra Heerma van Voss

AMSTERDAM

Toen acteur James Marsden (*X-Men*, *Westworld*) een rol kreeg aangeboden in een serie die volgens de makers „een *Truman Show*

in de rechtszaal” zou worden, had hij ernstige twijfels. Werd dit niet de zoveelste *prank show*, waarin één nietsvermoedende deelnemer slachtoffer zou worden van de stunts van de acteurs om hem heen?

Zo bleek *Jury Duty* niet in elkaar te zitten: Lee Eisenberg en Gene Stupnitsky, die jaren meeschreven aan de Amerikaanse versie van *The Office*, wilden juist een heldenverhaal opzetten rond één schijnbaar willekeurig gekozen, gewone Amerikaan. Marsden zei ja, en stak in de acht afleveringen van *Jury Duty* (2023) zo de draak met zichzelf als egomane Hollywoodster

dat hij zich definitief als komiek lanceerde.

Maar dat was bijvangst: de echte 'held' van de serie was Ronald Gladden, zomaar een dertiger die zich staande wist te houden in een bizarre, steeds verder ontsprende rechtszaak. *Jury Duty* kwam uit in 2023 en werd als een verademing onthaald: goede mensen bestaán nog.

Nu is er seizoen twee - Marsden is dit keer achter de schermen betrokken als producent, en het acteursensemble van *Jury Duty Presents: Company Retreat* bevat verder niet één echt bekend gezicht. We volgen het excentrieke perso-

Rob Lathan, Rachel Kaly en Emily Pendergast in de reality-comedy 'Jury Duty Presents: Company Retreat'. AMAZON PRIME VIDEO

neel van Rockin' Grandma's Hot Sauce, een klein familiebedrijf waar vader Doug op het punt staat de boel over te dragen aan zijn zoon Dougie, die niets van zaken-doen of sauzen maken afweet. In-tussen loert een groot bedrijf van louter roodharige mensen op een overname.

Captain Fun

Uitzendkracht Anthony Norman die geen idee heeft dat Rockin' Grandma's helemaal niet bestaat - mag één dag nadat zijn weekcontract is ingegaan al met dit zootje ongeregeld mee op hun jaarlijkse bedrijfsuitje, en daar stapelen de

misverstanden en ongelukjes zich op. Het hoofd personeelszaken vertrekt na een mislukt huwelijks-aanzoek, waarop Norman wordt gepromoveerd tot 'Captain Fun': het is aan hem om de groep bij elkaar te houden, en het knappe is dat hem dat als vanzelfsprekend lukt. Van vreemden naar 'vrienden', en zelfs 'familie': zijn empathie kent geen grenzen.

Sommige Amerikaanse tv-critici vonden het bezwaarlijk dat dit tweede seizoen van *Jury Duty* te lief is, te weinig wringt. Daar had deze kijker geen last van. Er is niets tegen grinniken om een seminar van een 'motivational-spea-

ker' die de Mount Everest heeft beklommen en het alleen maar over zijn bevoren testikles wil hebben - en dan goed te letten op het uitgestreken gezicht van Norman, die bereid is om iedereen serieus te nemen.

In een interview met *Variety* vertelde Norman dat hij voor uitzendwerk pleegt te kiezen, om genoeg tijd met zijn zoon-tje te kunnen doorbrengen. De enige vraag die na acht afleveringen blijft hangen is hoe het mogelijk is dat iemand met zulke kwaliteiten niet allang ergens een stevig contract onder betere arbeidsvoorwaarden heeft binnengesleept.

FRANSE FILM

In *L'engloutie* gaat een lerares in 1899 naar de Alpen om de leerlicht in te voeren. Regisseur Louise Hémon stamt af van deze Alpendocenten. Een gesprek over kolonisatie, antropologie en bijgeloof uit de bergen.

Tristan Theirlinck

PARIS

Lerare Aimée (Galatée Bellugi) is eigenlijk een soort kolonisator, in dramafilm *L'engloutie* - maar dan in eigen land. De film speelt in 1899; een jaar waarin het Franse rijk onder eufemismen als „koloniaal humanisme” nog bruto en razend-snel uitsloeg tot diep in Afrika en Zuidoost-Azië. Maar het was ook een jaar waarin Frankrijk het versnipperde binnenland probeerde te verenigen. Vooral in de Alpen woonden afgezonderd - als in gesloten ecosystemen - losse volken met eigen culturen, boerengedoeven en 'patois'.

De jonge Aimée trekt in *L'engloutie* (de verzonkene) op missie naar zo'n berggemeenschap. „De Franse overheid had in 1882 leerlicht ingesteld”, zegt regisseur Louise Hémon in een Parijs' hotel. „Iedereen moest het Frans machtig worden. Maar tegen die 'binnenlandse kolonisatie' was veel verzet.” Ook Aimée botst op kwakzalverij en een vastgevroren bergpatriarchaat. Als haar *love-interest* ook nog wordt verzwolgen door

Aimée onderwijst de dorpskinderen in Alpen-western 'L'engloutie'.

Louise Hémon: 'Ik wilde laten zien waar Frans en vandaan komen'

een lawine - kort na de liefdesdaad - krijgt Aimée eeuwen aan dorpsangst over zich heen.

„Een Alpen-western”, noemt Hémon de film. „Mijn intentie was om te laten zien waar wij als Fransen vandaan komen. De Amerikanen vertelden hun ontstaansverhalen via westerns, maar zoiets hebben we niet in Europa.”

Luisteren naar de zon

In de komst van Aimée zie je het ontstaan van een verenigd Frankrijk. „Ze brengt met haar komst niet alleen onderwijs, maar ook de 'Republikeinse idealen' naar de bergen.” En daarin openbaren zich ongemakkelijke parallellen: de dorpelingen verzetten zich tegen

'kolonisatie', maar dromen weg bij foto's van het gekoloniseerde Algerije. Hémon: „Alsof het El Dorado is.”

Als kijker moet je dat er wel allemaal zelf uithalen. *L'engloutie* legt niks uit. Het rijke antropologische detail moet je zelf opmerken. Zo is Aimée's bergschool alleen 's winters open, omdat de kinderen in de zomer op het land dwangarbeid verrichten. Of zie je de mannen zich soms haastig op de donkere rotsen vlijen. „Dat komt doordat de zon op die hoogte héél laag hangt, waardoor hij maar zelden de vallei invalt”, legt Hémon uit. „Zij noemden dat 'het luisteren naar de zon'”

„Ik leerde al die dingen van

mijn grootouders”, zegt Hémon. Eerder maakte ze documentaires. Ze is gewend om uit archieven te putten. Nu kon ze putten uit haar persoonlijk archief. „Ik kom uit een lange traditie van leraren. En vroeger werden jonge docenten naar de verre dorpen in de Alpen gestuurd. Niemand wilde daarnaartoe. Daar vertelden mijn grootouders over.”

Ze erfde ook twee teksten. „Een academische antropologische tekst, geschreven door mijn grootvader in 1922. En één kort sprookje dat mijn grootvader schreef. Daarin sterft de oudste van een Alpen-dorp in het hart van de winter. De grond is bevroren, ze kunnen hem niet begraven. Daarom besluiten

ze hem op het dak van de school te takelen. Maar dat geeft de dorpslerares gruwelijke nachtmerries. Dat zit in de film.”

Essentiële erotiek

De winter speelt een hoofdrol in *L'engloutie*. De kou is een „openlucht-gevangenis”, zoals Hémon het noemt. Het beperkt elke beweging, beïnvloedt elk besluit. Maar het geeft de film ook de broeierige sfeer van een erotische thriller. Iedereen krijgt rooie blozen. Het verlangen naar warmte is soms ondraaglijk - naar een vuurtje al, laat staan een mensenlijf.

Erotiek was „essentieel” voor Hémon, zegt ze. „In de films over die tijd worden vrouwen vaak totaandaan van elk seksueel genoegen. Als een soort engelen. Aimée moest voor mij zowel bestaan als leraar, maar ook als iemand met een sterke intimiteit en seksualiteit. Zij kijkt naar de mannen als ze zich in de zon vlijen: een omdraaiing van de mannelijke blik. Het is een referentie aan *Madame Bovary*.”

Het jaar 1899 is ook niet voor niets gekozen. „Aimée staat aan het einde van een oude wereld. En het begin van een nieuwe.” Een eeuw waarin sterke vrouwen zich zouden binnenvechten, en waarin dit soort oude Alpenculturen nagehaast zouden verdwijnen. „Zij voelt de vertigo van die tijd. En ze wil de nieuwe wereld binnenvallen.”

Recensie Drama

L'engloutie. Regie: Louise Hémon. Met: Matthieu Lucci, Samuel Kircher, Galatée Bellugi. Lengte: 98 minuten. Te zien in de bioscoop. ●●●●○

Mythe over de wolfsvrouw maakt de klimaatapocalyps voelbaar

SCIENCE FICTION

In het verbluffende 'The Wolf, the Fox & the Leopard' zoomt David Verbeek trefzeker in op de spirituele kanten van de klimaatcrisis.

Dana Linssen

AMSTERDAM

Wat een geweldig staaltje stuntcasting: in *The Wolf, the Fox & the Leopard* speelt de Japanse filmmaker Naomi Kawase de rol van verteller. Je hoeft haar niet te herkennen natuurlijk. Haar personage is al intrigerend en mysterieus genoeg: een wetenschapper en schrijver, en misschien zowel de bedenker als het alter ego van de jonge wolfsvrouw om wie het verhaal draait.

Kawase is ook de regisseur van autobiografisch geïnspireerde speelfilms en documentaires waarin aandacht wordt gevraagd voor verhalen van vrouwen, als

Nicholas Pinnoch, Jessica Reynolds en Marie Jung in 'The Wolf, the Fox & the Leopard'. FOTO KRIS DEWITTE

dochter, als moeder, als oudere vrouw. Zoekende subjectieve films over identiteit en lichamelijkeheid. Over de vraag wat natuur is, hoe emotie en ratio zich tot elkaar verhouden. Of liefde een instinct is. En hoe dan.

Al die thema's komen ook terug in deze sprookjesachtige en dystopische film van David Verbeek, die

feministisch is en met genres speelt alsof een film ook een lichaam is dat kan groeien en transformeren en gedurende het verhaal van gedaante kan wisselen. De gebeurtenissen spelen zich af tegen de achtergrond van de laatste uren van de klimaatapocalyps. Ze worden verteld in drie delen plus proloog en epiloog, die alle-

maal andere incarnatie van hetzelfde verhaal zijn.

We maken kennis met een jonge vrouw die door wolven is opgevoed, of misschien ook wel een weerwolf is. Ze wordt in het bos gevonden, bestudeerd en besnuffeld. Uit een onderzoekslaboratorium gekidnapt door klimaatactivisten die in haar de redder van de mensheid zien. Ze wordt vervolgens van hun booreiland annex ark van Noach weggehaald en tot slot als een gesocialiseerde robot ergens achter een kassa geplaat. De kern: ze moet zich elke keer verhouden tot nieuwe opvattingen over de mens en de natuur. Maar wie is zij?

Binaire verstarring

Meteen in de proloog, als een jonge man die nog zo jong is dat hij kan denken dat hij „voor iets groeters is voorbestemd”, oog in oog staat met een ontzagwekkende roedel wolven, doet de film denken aan de feministische klassieker *Women Who Run With the Wolves* (1992). In die verzameling mythes beschrijft de Jungiaanse psycholoog Clarissa Pinkola Estés on-

der meer 'La Loba', de wolfsvrouw die de doden weer tot leven kan zingen.

Alleen al deze referenties geven aan hoe rijk en ongreepbaar de film is. Het is een droom. Een visioen over hoe de mens tevergeefs probeert de natuur te temmen en in binaire verstarring dreigt te eindigen terwijl de stormen voortrazen. De logica is associatief. De ambitie is verbluffend. De thema's en motieven die worden aangedragen zijn zowel rationeel als spiritueel tegelijkertijd.

Het is niet moeilijk om je aan zijn beeldendijkdom over te geven. *The Wolf, the Fox & the Leopard* maakt de klimaatcrisis voelbaar, terwijl hij over zoveel meer gaat. Onclassificeerbaar. Grillig en gruwelijk en onweerstaanbaar.

Recensie Sciencefiction

The Wolf, the Fox & the Leopard. Regie: David Verbeek. Met: Jessica Reynolds, Lucas Lynggaard Tønnesen, Marie Jung, Nicholas Pinnoch, Naomi Kawase. Lengte: 124 minuten. Te zien in de bioscoop. ●●●●●

De Londense vroedvrouwen in de BBC-serie 'Call the Midwife'. Vlnr: Laura Main, Natalie Quarry, Renee Bailey en Helen George. FOTO NICKY JOHNSTON / NEAL STREET PRODUCTIONS

Arnold de Groot

LONDEN

Buiten voor de arbeiderswoningen spelen kinderen, veel kinderen. Schone kleren hangen aan waslijnen over de straat heen. In haar uniform fietst een verpleegster, een grote leren tas achterop, eronderdoor. Ze haast zich naar een vrouw die het uitschreeuwt van de pijn: de weeën volgen elkaar snel op, de bevalling is begonnen. De verloskundige, want dat is ze, stuurt een man de donkere kamer uit: ga warm water en dekens regelen!

In de BBC-serie *Call the Midwife* kijk je naar het werk en het leven van vroedvrouwen in de jaren vijftig en zestig in de Londense volksbuurt Poplar in de East End, nabij de havens aan de Thames die toen nog in gebruik waren. De ene helft zijn jonge vrouwen, opgeleid als verloskundige, de andere helft zijn nonnen. Samen leven ze in een klooster. Terwijl de eersten een avondje uitgaan, komen de laatsten samen in de kapel voor gregoriaans gezang.

Bevallingen in beeld, religieuze zusters: het zijn de onwaarschijnlijkke ingrediënten van een serie die in het Verenigd Koninkrijk vanaf het begin in 2012 een succes is geweest. Zondag begint het vijftiende seizoen en dat zou wel eens het laatste kunnen zijn. Voor volgend jaar is er geen nieuw seizoen maar een film aangekondigd. Met Kerstmis begint een nieuwe spin-off: een prequel over de vroedvrouwen tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Honderd baby's per maand

De serie, *prime time* op zondagavond, trekt miljoenen kijkers. Er zijn fanclubs, afleveringen leiden tot maatschappelijke debatten, en de opleidingen verloskundige kregen met een groei in aanmeldingen te maken. De makers zijn uitgebreid onderscheiden - tot aan eredoctoraten aan toe voor scriptschrijver Heidi Thomas en acteur Stephen McGann. Een wetenschapper aan de universiteit van Oxford onderzoekte hoe de serie in de levens van kijkers resoneerde, zo sterk wist *Call the Midwife* de Britten te raken.

Kraamserie 'Call the Midwife' houdt Britten al vijftien jaar in de ban

SERIE Zondag begint het laatste seizoen van 'Call the Midwife', over kraam- en thuiszorg in een Londense arbeiderswijk in de jaren vijftig en zestig. De BBC-serie gaat in feite over ieders ervaringen met leven en dood, met liefde, ziekte en zorg.

Het televisiedrama gaat in feite over ieders ervaringen met leven en dood, met liefde, ziekte en zorg. Elk aflevering worden er meerdere baby's geboren. Geen wonder: eind jaren vijftig kwamen in Poplar bijna honderd baby's per maand ter wereld. Dus hebben de vrouwen van Nonnatus House, zoals het klooster heet, de handen vol aan kraamzorg. En dan doen ze ook nog hun rondes in de wijk om zieke en ouderen te verzorgen. Gebaseerd op haar eigen ervaringen in die tijd schreef verloskundige Jennifer Worth er drie kleurrijke boeken over, die de basis voor de tv-serie vormden.

De bevallingen zijn heftig, het geschreeuw is soms intens. Uiteraard zie je slechts fragmenten van wat in werkelijkheid uren kan duren, maar de serie is geprezen om haar accurate. De ontlading volgt altijd snel, als de net geboren baby's beginnen te huilen en bij hun moeders geleid worden. Of er is pijn en verdriet, als het wonder zich niet voltrekt maar uitmond in een drama. Dan hou je het als kijker niet droog.

De afleveringen geven een prachtig tijdsbeeld, met de muziek, de mode en de huiskamers van naoorlogs Engeland. Elk nieuw seizoen speelt zich af in een nieuw jaar. Het verhaal begon in 1957 en is inmiddels bij 1971 aangekomen. De actrices - de ruime meerderheid van de

cast is vrouw - verouderen met hun personages mee.

In die periode zie je de ontwikkeling van de Britse medische zorg, georganiseerd in de National Health Service (NHS). Niet als documentaire, maar als drama: je leeft mee met arme patiënten die steeds betere zorg krijgen. De gestage uitbreiding van de NHS wordt in de serie gevierd. Een liefdesbrief aan de NHS, zo omschreef producent Pippa Harris *Call the Midwife*.

Softenonbaby's

De medische vooruitgang verloopt niet zonder tegenslagen. Begin jaren zestig krijgen sommige vrouwen met een ernstige complicatie het medicijn thalidomide voorgeschreven, in Nederland bekend onder de merknaam Softenon. De huisarts komt er een paar jaar later achter dat dit middel de oorzaak is voor ernstig misvormde en onderontwikkelde baby's. De serie laat een gezin, waarin een hierdoor gehandicapte kind geboren wordt, een paar keer terugkomen, zodat je ziet hoe de ouders erop reageren en hoe het kind zich ontwikkelt.

Call the Midwife meer is dan *feel good*-tv. Daarvoor zijn ziekte en gebrek, armoede en trauma's te schrijnend aanwezig in de arbeidersbuurt. Daarin is de serie op een bepaalde manier politiek. Als je de

verkrotte staat van sommige woningen ziet, of de ene wc die door het hele blok gedeeld wordt, dan voel je de noodzaak van sociale woningbouw. En weet je hoe immens de vooruitgang is geweest sinds die tijd.

Sommige tv-recensenten noemden de serie radicaal en subversief. Niet dat *Call the Midwife* al te uitgesproken maatschappijkritiek levert, maar de miljoenen kijkers krijgen misschien oog voor misstanden. De serie is kritisch, maar dan ingebed in het wel en wee van de verpleegsters en de zusters en de levens van de bewoners van de buurt.

Non wil kind

Wat meer cynisch ingestelde mensen zullen in de levenslessen van de voice-over, aan het begin en eind van een aflevering, vooral „platitudes” horen, zoals een Britse recensent schreef, over de geboorte als nieuw begin of de liefde die aan het einde van het leven onmisbaar blijkt. Zij zullen wellicht vooral de soap-achtige ingrediënten zien, in bijvoorbeeld de non die uiteindelijk toch een kind wil, of in de *cliffhanger* van de gehandicapte Reggie die op kerstavond niet door zijn vader opgevoerd wordt bij de bushalte.

De serie toont in ieder geval hoe kwetsbaar we zijn. En is een ode aan iedereen die, professioneel of uit liefde, zorgt voor wie in nood is. Het zou vanzelfsprekend moeten zijn dat je voor je partner of voor je kinderen zorgt, maar daar moet je wel de kracht voor hebben, of de veerkracht. En dat is wat *Call the Midwife* behalve hartverwarmend ook inspirerend maakt.

Er zijn de zusters die er voor elkaar zijn. Soms is dat alleen maar een hand op een schouder. Soms zijn het de wijze woorden van de oude non voor de jonge verloskundige die zich afvraagt wat het leven van haar wil. Het is het gebaar van steun door - heel erg Brits - een kopje thee voor een ander te zetten. Als de serie ergens nostalgisch is, dan is het in het tonen van gemeenschap: de bewoners van Poplar die op allerlei manieren naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen.

De serie 'Call the Midwife', seizoen 15, is vanaf zondag te zien op BBC NL, Nederlands ondertiteld.

COLOFON

Mediahuis NRC BV

Hoofdredacteur:
Patricia Veldhuis
Algemeen directeur:
Dominic Stas

Redactie

Vragen, opmerkingen of suggesties?
Mail naar
redactie@nrc.nl of ga naar nrc.nl/contact.
Postadres: Postbus 20673, 1001 NR Amsterdam, t.a.v. rubriek, redactie of persoon.
T: **020 - 755 3000** (algemene nummer)

Ingezonden brieven

Reageren op artikelen? Stuur maximaal 250 woorden naar opinie@nrc.nl. Vermeld naam, adres en tel. nummer.

Advertenties

T: **020 - 755 3049**,
E: sales@nrc.nl,
W: adverteren.nrc.nl

Familieberichten

E: familieberichten@nrc.nl

NRC Webwinkel

E: klantenservice@nrcwebwinkel.nl

Bezorging en abonnementen

Wij streven ernaar NRC te bezorgen voor 7.00 uur, op zaterdag voor 9.00 uur. W: nrc.nl/service, T: **088-572 0572** (ma-vr 8.00-17.00, za 9.00-13.00)

Omgang

persoonsgegevens

Mediahuis NRC BV legt van abonnees en gebruikers van online dienstverlening gegevens vast voor de uitvoering van een (abonnee)overeenkomst en/of het verlenen van diensten. Deze gegevens kunnen worden gebruikt om te informeren over relevante producten en diensten van Mediahuis NRC BV (zie ook nrc.nl/privacyverklaring). Almelden kan via privacy@nrc.nl.

Auteursrecht

© NRC, 2026. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van (de inhoud van) deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij Mediahuis NRC BV c.q. de betreffende auteur. Zie voor de volledige tekst: nrc.nl

Zo leest u de NRC waardering

●●●●● buitengewoon
●●●●● zeer goed
●●●●○ goed
●●●○ matig
●○○○ zwak

Detachering • Recruitment • Tech Solutions

Hier begint jouw volgende stap

Ontwikkel je talent. Versnel je carrière.

Beleidsadviseur Samenleving

Bedrijf

Gemeente Epe is een open en informele organisatie met ruim 200 collega's die zich dagelijks inzetten voor 33.000 inwoners, waarbij persoonlijke ontwikkeling en het nemen van eigen initiatief worden gestimuleerd.

Functie

Je beweegt je met vertrouwen in een maatschappelijk en politiek gevoelig dossier. Je ontwikkelt beleid dat werkt voor de mensen om wie het gaat en brengt politiek, inwoners en uitvoeringsorganisaties samen om stappen te zetten in de opvang van asielzoekers en Oekraïense ontheemden.

Locatie: Epe / **Ervaring:** 3-5 jaar / **Sector:** Government / **Opleiding:** Hbo / **Voorwaarden:** Uitstekende arbeidsvoorwaarden

Contactpersoon YER

Janne Knipping, +31 6 23 64 28 87

General Manager Engineering

Bedrijf

YER is marktleider in de wereld van recruitment, detachering en talentontwikkeling.

Functie

Je geeft richting aan het kantoor Rotterdam door een ambitieuze groeivisie voor engineering neer te zetten, een sterke en open cultuur te bouwen, klantrelaties te verdiepen en de operatie slimmer en effectiever te maken. Ben jij de energieke en verbindende leider die klaarstaat om Rotterdam verder te laten groeien?

Locatie: Rotterdam / **Ervaring:** +10 jaar / **Sector:** Staffing / **Opleiding:** Hbo / **Voorwaarden:** € 120.000 - € 200.000 OTE/jaar

Contactpersoon YER

Vincent Lee, +31 6 527 817 95

Scan de QR-code en
bekijk alle vacatures
yer.nl/nrc

YER. Mensgericht. Ambitieuw. Deskundig.

Finance Administration Manager

Bedrijf

Oakey Holding is een grote internationale joint venture binnen de ArcelorMittal Nippon Steel groep, een van 's werelds meest toonaangevende spelers in de staal en industriese sector.

Functie

Ben jij een finance professional die stevig in de inhoud staat én uitstekend zelfstandig kan opereren binnen een internationale omgeving? Je hebt een sterk financieel-fiscaal fundament en beweegt je soepel tussen operationele accountingtaken en strategische rapportage- en governance-verantwoordelijkheden. Eigenaarschap is essentieel in deze functie.

Locatie: Rotterdam / **Ervaring:** +5 jaar / **Sector:** Construction / **Opleiding:** Hbo/wo / **Voorwaarden:** Uitstekende arbeidsvoorwaarden

Contactpersoon YER

Faye Fartoux, +31 6 516 015 13

Business Unit Manager Engineering

Bedrijf

YER is marktleider in de wereld van recruitment, detachering en talentontwikkeling.

Functie

Je ontwikkelt en implementeert strategische groeiplannen voor Engineering Solutions, bouwt en leidt een hoogwaardig team, en realiseert duurzame klantrelaties en winstgevendende business development. Wil jij de visionaire kracht zijn achter het opzetten van onze engineeringpropositie binnen YER Tech Solutions?

Locatie: Hybride / **Ervaring:** +10 jaar / **Sector:** Engineering & Development / **Opleiding:** Hbo / **Voorwaarden:** € 100.000 - € 130.000 OTE/jaar

Contactpersoon YER

Vincent Lee, +31 6 527 817 95